

ALEXANDRU ALIMANEȘTIANU

A. 972/945

PROBLEME

POLITICE, ECONOMICE ȘI SOCIALE

EDITURA SOCIETĂȚII CULTURALĂ NAȚIONAL-LIBERALĂ

1 9 4 4

5. 81.953.
ALEXANDRU ALIMANEȘTIANU

PROBLEME

OLITICE, ECONOMICE ȘI SOCIALE

EDITURA SOCIETĂȚII CULTURALĂ NAȚIONAL-LIBERALĂ

1 9 4 4

156

18887 720
136251

56

B.C.U. Bucuresti

C136251

Prim Cuvânt

Starea economică și socială a unei mari părți din populația noastră, trebuie să ne dea de gândit și să ne zorească a lua măsuri cât mai bine chibzuite și cât mai repede. După câte vedem, această nouă așezare este cerută de mai toate țările de pe glob, căci este nevoie de unele schimbări în organizarea socială, economică, culturală și politică.

În ceea ce ne privește, timpurile ce le trăim cer un standard de viață mai ridicat la cel puțin 70—80% din populația țării, o educație mai îngrijită a individului, o pregătire mai temeinică, o muncă mai raționalizată, întărirea spiritului de economie și asigurarea boalei, invalidității, bătrâneții și înmormântării. Planuri admirabile, discuții savante, dorințe justificate, auzim de zeci de ani, la toate ocaziile; fapte însă puține; și dacă se fac de unii, se desfac de alții.

După lipsurile și suferințele celor două războaie mondiale ce le-am trăit, cred că se vor putea pune mai ușor în execuție unele măsuri, sau reforme. Dacă ar fi să judecăm însă, cele ce s'au petrecut după războiul din 1914—18 și cele petrecute și repetate în războiul din 1941, am fi decepționați, căci după suferințele celui dintâi războiu mondial, trebuia să se fi tras multe învățăminte și nu s'au tras.

Cauzele se știu. În ultimii 28 de ani, a pătruns în spiritul multora, credința că este natural a se câștiga mult, prin muncă puțină și a se îmbogăți repede. Societatea fiind tolerantă și neluându-se măsurile necesare la timp, s'a slăbit mult energia și dreapta judecată a

multora. Va fi o luptă grea într'un astfel de mediu și cu asemenea prejudecăți primejdioase, atât pentru individ, cât și pentru stat. Dar tocmai aici stă meritul celor care cer conducerea politică a statului. Scopul se poate atinge când cei de sus vor fi convinși și vor voi, căci cei de jos se supun și atâta așteaptă. Pentru a se atinge acolo, trebuie însănoșită prima temelie a edificiului social, adică omul. Familia, școala, conducerea politică, socială și economică să-și înțeleagă marele rol ce are fiecare din ele în alcătuirea societății omenești.

Disciplină prin înțelegere, nu prin knut; cinste prin convingere, nu prin pușcărie; și câștig eșit din muncă. Câștigul să fie bine împărțit, nu unul să ia partea leului, iar altul să înoate în sărăcia care duce la desnădejdi și gânduri rele.

Acesta a fost scopul meu, când m'am hotărît, după experiență și observații destul de îndelungate, să contribui în linii mari, la așezarea și organizarea vieții noastre politice, sociale și economice, cu speranța că se vor găsi energii cari să pună în executare observațiunile mele.

PROBLEME POLITICE

*Pericolul prin care a trecut
omenirea, trebuie să ne ser-
vească de îndreptar pentru
ceea ce avem de făcut în
viitor.*

PRINCIPII

După anul 1918 unele state au adoptat noi forme de guvernământ.

În Rusia s'a trecut în anul 1917 dela țarism, la comunism. În 1922, Italia a adoptat facismul, iar în 1933, Germania a trecut dela regimul social-democrat, la cel național-socialist. Toate au căutat, o mai bună repartitie a veniturilor și a averilor. Rusia și-a pus planul imediat în aplicare, iar celelalte, sub diferite forme, au luat din capital, lent și progresiv, ajungând să ia din venitul omului 80%. Individul a devenit administratorul averii sale, din care dă statului 4 din 5 părți. Un mijloc bun găsit, ca fără să depună nici un capital, să aibă un venit sigur și un administrator gratis. Cât va dura acest sistem ? ! Timpul lămurește toate în viața omului. După experiența făcută s'a constatat că nu este bine să se distrugă nici capitalul, nici tehnica ; cu alte cuvinte, clasa burgheză, cum o numesc economiștii și sociologii de azi. Proba s'a făcut, căci după puțină vreme, s'a bătut la ușile băncilor, fabricilor și tehnicienilor din țările capitaliste europene și americane.

Omenirea, sub toate formele de guvernământ, nu a progresat socialmente, economicște, cultural și politicște, decât când a ajuns la libertatea muncii și gândirii și când omul a căpătat drepturile sale. Pentru a ajunge acolo, urcușul a fost greu. Au fost lupte de secole până să se înfrângă interesele egoiste ale unei clase ; și etapele au fost nenumărate până să se ajungă la marea izbândă : la revoluția franceză din 1789, pe al cărei stindard sta scris : Libertate, egalitate și fraternitate.

Omenirea, dela constituirea ei în state, a experimentat cele 4 regimuri de guvernământ, unele poate de mai multe ori în lunga lor existență: absolutismul, totalitarismul, liberalo-democrația și comunismul. Fiecare regim a căzut atunci când a abuzat de putere, făcând din om sclav, sau când a exploatat munca omului. După sute și mii de ani, s'a văzut că regimul liberalo-democrat este cel mai drept și mai bun. El a rupt lanțurile sclaviei și piedicilor care opreau pe om să urce la treptele cele mai înalte ale societății, dacă, bine înțeles calitățile lui îl ajută. Cine a cunoscut binefacerile libertăților și drepturile omului, nu mai vrea să se întoarcă la sclavie și la bunul plac.

Trebue să recunoaștem că în timpul liberalismului s'au comis unele greșeli. Aceste greșeli și abuzuri au fost exploatate de celelalte regimuri, și pusăseră în cum-pănă, pentru moment, chiar existența regimului liberalo-democrat.

Totuși, ori câte erori au comis unele guverne democratice sunt cu mult mai mici decât greșelile comise de celelalte regimuri: nu au făcut din individ nici sclav, nici uneltă; ci au căutat să facă din el un om cu conștiință, cu demnitate și cu simț moral. Nu se poate nega faptul, că au fost regimuri liberalo-democrate vinovate de erorile lor, fiindcă nu s'au ținut de principiile fundamentale ale liberalismului. Sunt însă incomparabil, mult mai mici decât erorile săvârșite de alte regimuri. Înălăturând cauzele ce au stârnit ura în contra guvernelor democratice: nepregătirea conducătorilor și conducșilor, neaplicarea strictă a legilor, nepedepsirea severă a celor ce le nesocotesc și nepunerea unor anumite condiții pentru cei ce devin miniștri și parlamentari, prin punerea de frâu oportunistului, parvenitismului, lichelismului și poștei de îmbogățire fără muncă și peste noapte, regimul democrat este mai presus de orice critică.

Toate aceste păcate ale unor guverne democratice, au fost accentuate și mai mult de alte regimuri, iar pe dea-

supra și de lipsa de control care de obicei duce la bunul plac, la servilism și răscolește în om toate simțimintele josnice și animalice.

Nu pot să nu accentuez nota caracteristică cu care au venit regimurile noi la putere: cu placarde de învinuire a moravurilor învechite și cu aducerea unor metode noi și salvatoare. Am văzut ce rezultate au avut; și aceasta din cauză că cea mai mare parte din regimuri veneau cu elemente ce trecuseră prin vechile păcate și cari, cu toate că fâlfaiau steagul unei lumi noi, au continuat, din nenorocire, cu aceleași greșeli și abuzuri din trecut, însă pe o scară mai mare.

Invățămintul ce se poate trage după atâtea experiențe, este că regimul liberalo-democrat, cu anumite îngrădiri și corectări, este cel mai bun. Că este așa, ne-o dovedește faptul că trei sferturi din omenire luptă pentru regimul liberalo-democrat, de oarece aci se garantează libertatea, răspunderea și dreptul omului.

POLITICA — CONDUCEREA

O țară ca ori și ce colectivitate, are nevoie de a fi condusă. Progresul și bine înțeles, bunul mers al unui stat, nu depinde, în mare parte, decât de destoinicia, de energia și de moralitatea conducătorilor. Toate aceste condițiuni se țin legate de la un capăt până la celalt al aparatului de stat. Experiența omenirii de mii de ani, a dovedit că după cum este conducerea, așa este și poporul. (Nu toate ființele omenesti se nasc desăvârșite). Dacă familia, organizațiile sociale și mai cu seamă conducerea de stat, sunt atente și la locul competenței lor, multe din lipsurile și pornirile individuale se pot îndrepta; iar pentru elementele care nu pot fi aduse la calea cea bună, să se găsească organizațiuni și instituțiuni de stat, care să le corecteze, să le facă inofensive și chiar folositoare societății. Românul, în bunul lui simț, a caracterizat acest adevăr prin zicătoarea: „Dacă ciobanul este zdravăn nu

intră lupul în turmă". Organizația politică mai nemerită spiritului poporului românesc, nu este decât cea constituțională, fiind așezată pe cele patru principii: libertate, proprietate, stabilitate și parlament având la temelie: Regele, puterea legislativă, puterea executivă și puterea judecătorească.

R E G E L E

Experiența ne-a dovedit că monarhia constituțională este cea mai bună formă de guvernământ. Succesiunea la Tron trebuie să fie de sex bărbătesc și directă. Regele este al țării și numai al țării, al tuturor și al nimănui. El trebuie să fie ultima instanță de arbitraj și în cadrul constituției. În cazul când calcă constituția sau comite fapte în dauna țării și a interesului general, națiunea este în drept să-și poată da verdictul asupra păstrării sau părăsirii Tronului. Una din condiții este să rămână deasupra partideleor politice, adică să domnească, nu să guverneze.

P A R L A M E N T U L

Puterea legislativă se execută prin senat și cameră. Parlamentul are, după rege, cel mai mare rol în stat. El alcătuiește legile, el trebuie să controleze dacă se aplică, el trebuie să sesizeze guvernul de neregulile ce se petrec. Parlamentarismul a suferit în ultimele vremuri o scădere a prestigiului și nu s'a menținut în sfera înaltă, pentru că au pătruns în el elemente care nu erau pregătite, sau cari sufereau de slăbiciuni morale, nepermise unui reprezentant al națiunii. Nu instituțiunea, în sine, este de vină, ci elementele, care au înșelat speranțele alegătorilor, compromițând prestigiul instituției și aducând pagube morale și materiale chiar țării. Toate statele care au căutat să desființeze parlamentul, au văzut că au greșit și au fost nevoite să revină din nou la această formă politică indispensabilă. Parlamentul constituie din punct de

vedere politic, însăși națiunea și este cea mai deplină garanție, că poporul se conduce prin el însuși. Numai prin această formă o țară este stăpână pe soarta ei și numai așa se pot înlătura primejdiiile dictaturii ori de unde ar veni ea.

CAMERA DEPUTAȚILOR

Incep cu ea pentru că este compusă în genere, din elemente relativ tinere și mai dinamice. Experiența trecutului a dovedit că deputatul trebuie să fie cu mare pregătire, să se fi manifestat în activitatea în numele căreia este trimis ca apărător al intereselor ei. Principiul călăuzitor la alegerea deputatului trebuie să fie ca el să aibă o ocupație ca agricultor, meseriaș, industriaș, comerciant, intelectual sau o profesiune liberă. Numai astfel se poate avea un parlament compus din cunoscătorii diferitelor probleme ce se aduc în parlament, spre a fi legiferate.

Deputatul spre a fi eligibil, să aibă 35 de ani, pe lângă o diplomă, să aibă experiență într'una din îndeletnicirile din țară și să fie cu prestigiu moral nediscutat. Cât timp are mandatul de deputat, să nu aibă alte funcții, sau însărcinări și nici consilii de administrație. Cinci ani după terminarea mandatului, să nu ocupe funcțiuni publice. Pentru că un deputat nu se poate ocupa decât de mandatul său, trebuie să fie plătit atât cât îi cere rangul situației sale, înțelegând însă, să nu ducă un trai luxos și să facă cheltueli pe socoteala statului.

Legea electorală și regulamentul Camerei urmează să prevadă și alte condițiuni de amănunte.

Spiritul constituției din 1866 era acesta și e bine să revenim la el. Am asistat în legislaturile de la 1901 și 1910, când un merituos profesor universitar a fost silit să-și dea demisia din parlament pentru că a preferat să fie director al teatrului național, funcție incompatibilă cu un mandat parlamentar. Tot atunci, a trebuit să părăsească banca ministerială un ministru de mare valoare

tehnică, pentru că secretarul său general, din minister, admisesese o licitație unde se plătise 20 de bani mai mult la bănciorul de ovăz, decât era prețul pe piață și pentru că se constatasese că intervenise anturajul ministrului.

Concluzia este că cine voește să fie deputat, pe lângă competență trebuie să aibă un trecut ireproșabil, iar purtarea și cuvântul lui să fie un exemplu pentru ceilalți. Cine nu are aceste calități, nu are ce căuta în parlament.

Durata parlamentului să fie de 10 ani; la cinci ani să se preînnoiască jumătate din numărul deputaților, prin eșire la sorti.

Deputatul care lipsește într'un an, de 10 ori, fără absențe motivate, să fie de drept considerat ca demisionat. Leafa nu se plătește decât pe zilele cât a lucrat în parlament, sau în concediul aprobat. Orice deputat când se alege, va avea și un supleant, care se alege odată cu el și care va avea menirea de a-l înlocui în caz de deces sau alte cauze bine definite în regulamentul parlamentar.

Când se alcătuește o lege, ministrul respectiv să fie dator să consulte toate camerele profesionale din județe, pe care le privește această lege. Camerele profesionale la rândul lor, să fie datoare a prezenta observațiile și memoriile lor ministrului respectiv, în timp util. Astfel se poate împiedica votarea unor legi nepregătite, și cari să nu aibă soarta unor legi, care nefiind bine studiate, au trebuit să fie revizuite, chiar înainte de a fi puse în aplicare. Discuțiile legilor se vor face în comisiile sau în secțiile Camerei, iar în ședința plenară, fiecare partid își va expune programul principiilor sale prin cel mult trei reprezentanți.

SENATUL

Senatul se va alcătui numai din reprezentanții profesiunilor. El va constitui ultima instanță prin care trec legile, după ce au eșit de la Camera deputaților. Durata Senatului va fi de 10 ani, iar la cinci ani, prin tragere la

sorti, se va reinnoi jumătate. Alesul, pe lângă condițiunile cerute pentru deputați, va trebui să aibă o vârstă de 45 de ani, o activitate de 15 ani în câmpul îndeletnicirii în numele căreia a fost ales ca reprezentant.

Înalta Curte de Casație, Armata și Academia să aibă în Senat unul sau doi reprezentanți, după cum se va găsi de cuviință.

ALEGĂTORUL

Fiecare cetățean începe cu îndatoriri către țară și semenii săi, având în acelaș timp și dreptul de a-și alege reprezentanții, care sunt chemați să alcătuiască legile, să controleze aplicarea lor și să urmărească dacă guvernele își îndeplinesc sarcina. Cetățenii sunt chemați să-și dea votul pentru :

Consiliul comunal, județean, Camerile profesionale, Camera deputaților și Senat.

Trecutul ne-a dovedit că dacă alegătorii sunt conștienți și nu-și trafică votul, trimit reprezentanți demni de locul ce trebuie să-l ocupe. De altfel se și zice : cum sunt conducătorii, așa sunt și alegătorii, așa precum, de asemenea și conducătorii sunt după calitatea alegătorilor. Maturitatea alegătorului pentru consiliile comunale să fie la 25 de ani, pentru Cameră 30, iar pentru Camerele profesionale și Senat 40-45 de ani.

Dacă s'a adus oarecare învinuire corpului electoral, mare parte de vină o poartă parte din conducători și aleși, care au căutat să exploateze nepregătirea, nevoile și inconstiența unor alegători. Prin aceasta nu vreau să zic că unii alegători nu au și ei o mare parte din vină. Trebuie însă o penalitate pentru cei ce, prin diferite mijloace, induc în eroare pe alegători; de asemenea și pentru alegătorii care își vând conștiința celui care le dă mai mult. Alegătorul are menirea, și chiar datoria, să facă controlul dacă alesul său își îndeplinește obligațiunile luate. Acest drept, pe care îl are orice cetățean,

fie alegător sau nu, de a se interesa, îi revine pentru că el contribuie direct sau indirect la cheltuielile statului. Greutățile prin care am trecut în ultimul timp, unii le-au atribuit lărgirii votului. De sigur că și aceasta este una din cauze, dar cea mai mare și de neiertat vine de la cei ce l-au înșelat cu făgădueli nerealizabile. Dela ei a plecat răul, de acolo trebuie să plece și însănătoșirea.

PARTIDELE POLITICE

Cârmuirea statelor, în lunga lor experiență, a constatat că guvernele nu se pot sprijini decât pe elemente ce sunt animate de aceleași idei, în ceea ce privește concepția și aplicarea legilor.

După secole de încercări și dibuiri, s'a ajuns la concepția că forma politică de conducere a unei țări, este parlamentul și partidele. Ele reprezintă grupări de oameni animați de acelaș mod de a vedea și sunt de acord asupra acelorași mijloace de realizare. Acolo învață arta de a conduce și de a guverna, acolo primește pregătirea omul politic. Pentru acest motiv, partidele trebuiesc să fie sănătoase și morale.

În Italia, Germania etc., deși țări cu regim de dictatură guvernele lor vorbesc și lucrează în numele parlamentului și partidului fascist, național-socialist etc. Adversarii parlamentului și ai partidelor ori nu-și dau seamă de rolul acestora, ori sunt orbiți de ură și ambiție specifice celor ce nu ajung să-și facă un rost în viața politică.

Menirea partidelor, pe lângă pregătirea și selecționarea persoanelor propuse să fie alese în parlament, mai este să controleze aplicarea legilor, să ia apărarea celor nedreptățiți și să sprijine pe cei oropsiți.

Istoria parlamentarismului din țările liberale și cu regim constituțional democrat, arată că nu este bine să fie prea multe partide într'o țară, pentru că atunci începe supralicităția și demagogia. De asemenea, s'a con-

statat că numai guvernările lungi își pot aplica programul. Anglia, Franța, Germania nu au progresat decât în timpul guvernelor care au durat 30-40 de ani.

Anglia, țara liberalismului și a parlamentarismului constituțional, mai bine de un secol și jumătate a fost guvernată de cele două partide clasice: liberal și conservator. Guvernele au fost întotdeauna de lungă durată, căci numai așa au putut să pună în aplicare programele lor. În acest timp au înglobat în ele multe grupări apărute din nevoile vremii în arena politică. Ele canalizau curentele noi. Când ideea socialistă și umanitară a prins rădăcini în masele lucrătorilor și când partidul liberal englez nu a înțeles, la timp, acele năzuințe, în Anglia a luat naștere partidul laburist, pentru că industria dezvoltându-se din an în an, în ultimul secol, se mărea masa lucrătorilor și a problemelor care așteptau soluționare dreaptă și urgentă.

Stărui asupra acestei chestiuni pentru că în țara clasică a parlamentarismului constituțional, în momentul când s'a constituit al treilea partid, cel laburist, partidul liberal care este unul din cele două partide vechi și clasice ale Angliei, dacă nu a dispărut, trece prin momente grele.

Când noi ajunsesem la 22 de partide, aceasta arăta starea bolnavă a politicii noastre, a supralicităției și demagogiei în care căzusem.

A fost o mare greșală că s'a lăsat să se ajungă aci. Slăbiciunea duce în totdeauna la dezastru. După cum este o greșală de a avea douăzeci și două de partide, și mai mare greșală este să fie un singur partid, și să se pună nădejdea numai într'un singur om.

Cei o sută cincizeci de ani de parlamentarism în Anglia și chiar din țări cu mai puțină vechime decât cel englezesc, au dovedit că nu este bine să existe mai mult de două partide într'o țară, însă trebuie să se ia măsuri strașnice contra conducătorilor și aleșilor care înșeală

buna credință a alegătorilor precum și în contra alegătorilor, care caută să profite, în dauna țării, de dreptul dat.

Parlamentul și partidele politice, constituie forma de guvernământ cea mai liberală și cea mai democratică, bine înțeles, să nu iasă din anumite norme cerute de bunul mers al țării și al simțământului moral.

OMUL POLITIC

A face politică, adică a se devota treburilor țării, înseamnă a-și părăsi ocupațiile personale, a se devota treburilor țării, înseamnă a face apostolat. Aceasta a fost temelia pe care a fost alcătuită în 1866 prima noastră constituție, eșită din frământările și luptele duse de înaintașii noștri, prin mișcările din 1821, 1848 și 1859. Unele partide, îndepărtându-se dela respectarea acestor principii esențiale de guvernământ, au falsificat în cursul anilor, menirea omului politic. S'a ajuns acolo, pentru că s'a luat politica drept mijloc de căpătuială și, din nenorocire, chiar de afaceri. Iată deci, că numai oamenii sunt de vină, căci se depreciază cele mai înalte aspirațiuni și organizațiuni necesare bunului mers al țării, fără care n'ar progresa și nu s'ar putea avea liniștea necesară pentru lucrările de folos obștesc.

Om politic nu poate fi socotit decât parlamentarul, ministrul, prefectul, primarul și consilierii de tot felul, care ocupă situațiuni în urma votului alegătorului. Din momentul ce o persoană se hotărăște să se devoteze politicii renunță la o mie și o sută din acțiunile și plăcerile ce sunt permise oricărui cetățean; se încarcă în același timp, cu multă răspundere și de multe ori, din nenorocire, nu este răsplătită decât cu ingraturitate din partea acelor pe care i-a ajutat și le-a făcut bine.

Neînțelegându-se de unii și nerespectându-se de alții aceste condițiuni esențiale, ce trebuiesc îndeplinite de un

om politic, s'a ajuns ca mulți oameni politici să-și piardă din prestigiul lor.

Regulamentul parlamentar din 1866, mergea așa de departe, încât prevedea că parlamentarii nu pot fi furnisori sub nici o formă la stat, județ și comună.

Acum, ar fi necesar să nu figureze în nici o afacere sau întreprindere care lucrează cu autoritățile statului. Așa precum se cere clerului, justiției și armatei să îndeplinească anumite condițiuni, este nu numai natural, dar chiar indispensabil, să se ceară pentru un om politic. Cine nu poate îndeplini aceste condițiuni și nu are disciplina de a se supune acestor obligațiuni, să nu facă politică și să-și urmeze în liniște ocupațiunile de bun cetățean.

Politica însemnează apostolat, muncă, grije și sacrificii. Cine nu este în stare să dea țării și semenilor săi acestea, să nu facă politică.

136251
Trebue însă ca fiecare cetățean să-și facă datoria către țară, dând votul celor ce-l merită și cari lucrează pentru binele obștesc. Pătrunderea în politică a elementelor fără educație sănătoasă, fără pregătire și cultură aleasă, fără simțul moral și al răspunderii și mai ales fără suflet, a făcut ca prestigiul oamenilor politici să scadă. Om politic nu poate fi decât acela care are o meserie și s'a manifestat în ea ca element ales. Din ziua în care s'a hotărît să lucreze pentru colectivitate, treburile sale cad pe planul al doilea. Înțelepciunea poporului a caracterizat acest adevăr prin zicătoarea: „Cine umblă după doi iepuri nu prinde nici unul“. Aceasta a fost și cauza pentru care mulți oameni politici din trecut au intrat bogați în politică și au ieșit săraciți.

Cine nu este pătruns de ideile fundamentale ale revoluției franceze: libertate, egalitate și fraternitate, nu poate înțelege sufletul adevăratului om politic și nu are ce căuta în clasa conducătorilor.

Trebue să se recunoască, că dacă au pătruns elemente inferioare în viața politică, sunt în mare parte de

și cetățenii, pentru că au ridicat în aceste situațiuni pe cei ce au făgăduit și au corupt mai mult. Au fost cazuri când alegătorii s'au căit de fapta lor, dar ce folos: se dăduse deja foc casei. Opinia publică trebuie să înfierceze și să sancționeze fără ură și fără slăbiciune, pe toți cei ce o induc în eroare și o speculează! Se aruncă de obicei vina pe lărgirea votului. Dar nu sunt cei mai vinovați acei cu licențele și doctoratele în buzunar, cari înșeală buna credință a alegătorilor?

PUTEREA JUDECĂTOREASCĂ

Justiția este una din pietrele fundamentale ale unui stat și principala bază a moralei. La început forța prima dreptul. Cu timpul însă, s'a ajuns la convingerea că trebuie constituit un organ, în afară de părțile interesate, care să împartă dreptatea celor ce o merită. Atunci s'a ajuns la justiție, care să ție cumpăna dreptății. Justiția, la rândul ei, are nevoie ca hotărârile să fie executate și să oblige pe cei neînțelegători, să se supue judecății. Tot atunci s'a constatat că nu poate exista un stat fără conducere destoinică, fără justiție nepărtinitoare și fără apărare, adică fără poliție și armată puternică. Se va ajunge, desigur, la justiția între state; se va ajunge la tribunale internaționale cari să hotărască cu putere de constrângere față de statul recalcitrant, pentru ca astfel omenirea să fie cruțată de distrugerile și ororile războiului.

În justiție ca și aproape în toate organizațiile statului, nu s'a ținut seama că orice muncă trebuie plătită după gradul de pregătire a celui ce o execută și că stabilitatea aparatului statului, impune o magistratură selecționată care să nu mai fie la bunul plac al puternicilor zilei.

În 1899 când eram în Anglia, președintele tribunalului era plătit cu 30.000 șilingi pe lună, sau 37.500 lei din vremea aceea, pe când președintele de tribunal la noi, avea o leafă de 6-800 lei. Oricât ar fi fost mai efină viața în România, totuși diferența era prea mare.

În organizația judecătorească de astăzi cred că ar fi bine să se dea o mare atenție celor două instanțe din comună și anume: consiliul de împăciuire și juriul de judecată comunală. Orice diferend iscat între locuitorii unei comune să vină mai întâi în judecata consiliului de împăciuire și dacă nu se împacă, vin la juriul din fiecare comună. Dacă nici aici nu se ajunge la împăcare, atunci trec în judecata instanțelor superioare. Dosarul începe de la consiliul de împăciuire. Termenul de judecată în comună, să fie de 8 zile, iar în celelalte instanțe de 20 de zile. Nu mai multe amânări, decât două.

Dacă nu se va scurta termenul de judecată și nu se va simplifica procedura, justiția nu și-a îndeplinit menirea, lăsând pe împricinați la discreția șicanelor cunoscute din zilele noastre. Trebuie să iasă împricinații din chinurile de astăzi și să dispară strigătul de durere și disperare „e mai bună o învoială strâmbă, decât o judecată dreaptă“, precum și legenda, din nenorocire adevărată uneori, „că sunt procese lăsate moștenire fiilor și nepoților“.

Poporul, care pierde încrederea în justiție, biserică și armată, e un popor nenorocit și nu i se prevăd zile bune.

PUTEREA EXECUTIVĂ

Experiența a arătat că dacă aparatul administrativ este la înălțimea chemării lui, tot mecanismul statului merge bine și cetățenii sunt mulțumiți. Acest adevăr nu s'a înțeles de unii, care au trecut pe la conducerea statului. În 1903 se străduia guvernul liberal, să facă din administrație o a doua magistratură, și era un început încurajator. Din nenorocire însă, nu s'a urmat de toți această preocupare. Au fost mulți conducători care nu au putut rezista insistențelor prea mari ale unor alegători, sau chiar simpli cetățeni, orbiți numai de interesele lor, cari nu țineau seama de respectul legilor și poate, de suferințele multora. Pe lângă înclinarea de a călca drep-

turile altora, când este vorba de a le satisface pe ale lor, aparatul nostru administrativ mai suferă și pentru că se creează organizațiuni noi, fără să aibă fondurile necesare cerute de o bună funcționare, astfel că se fac cheltuieli inutile și nu se ajunge la rezultatul urmărit. De mai bine de 40 de ani duc o luptă în această direcție și sunt puțini care mă înțeleg.

Pentru ca aparatul administrativ al statului să fie sănătos și să funcționeze bine, trebuie să îndeplinească următoarele condițiuni :

Miniștrii să fie personalități cu experiență și prestigiu. Dacă vin în capul ministerului, să fie numai în urma activității lor din trecut.

Secretarii generali de ministere să fie de specialitatea ministerului unde au fost chemați să colaboreze, și să aducă bogata lor experiență.

Directorii de minister să nu fie decât din funcționarii din ministerul respectiv, ajunși la acest grad înalt prin meritele lor personale. Numai aceste elemente pot fi în curent cu ce s'a făcut în trecut și cu mijloacele de execuție. Directorii aduși din altă parte, aduc, în genere, stânjeniri în bunul mers al departamentului.

Prefecții au unul din cele mai frumoase roluri în stat. Pentru acest motiv se cere o pregătire deosebită, muncă și răspundere, pe lângă prestigiu și autoritate. Dacă județul și comuna sunt așezate pe temelii sănătoase, tot mecanismul statului merge ca un cronometru. Județul, pretura și comuna sunt pietrele de temelie ale unei țări. Acestora merită să li se dea cea mai mare atenție.

Directorii prefecturii să se recruteze dintre pretori. Să nu se schimbe decât în caz de abateri și să poată înainta până la gradul de inspector administrativ, care ar urma să fie cei mai bine pregătiți.

Pretorul să fie licențiat în drept și să aibă un an de pregătire administrativă. De înspecțiile pretorului depinde bunul mers al comunei. Din pretori se aleg directorii

de prefectură, care prin meritele lor, să poată ajunge până la inspectori administrativi.

Primarul fiind conducătorul primei celule din stat, merită o mare atențiune. Trebuie să aibă un titlu, pregătire și să fie un bun gospodar.

Funcționarii. Fără funcționari pregătiți, energici, cu dor de muncă și morali, nu se poate avea un cadru sănătos al statului. Să se pună mare grijă în selecționarea și numirea lor. Salariul lor să fie echivalent standardului de viață, pentru a nu fi puși în situațiuni grele de traiu, de unde izvorăsc cele mai multe nereguli. Să fie puși la adăpost de orice atac din afară, atunci când își îndeplinesc datoria. Să înceapă de la cel mai mic grad și să poată urca la cele mai înalte trepte ale autorității în care servesc, grație calităților lor.

Stabilitatea. Să nu fie lăsați funcționarii la bunul plac al oamenilor zilei. Numai așa pot aplica legile și lua măsurile cerute. Funcționarii necinstiți și neconștincioși să-și piardă postul și să fie aspru pedepsiți ca să servească de exemplu și altora.

Judecata funcționarului. Instanța să fie constituită din judecători de carieră și apărarea să se facă de un funcționar din cariera lui. În asemenea măsuri nu trebuie nici ură nici părtinire.

Salariul funcționarilor să aibă la bază plata muncii și a gradului funcțiunii ce exercită, precum și a standardului de viață a sa și a familiei sale, fără nici un lux. Orele de lucru efective, să fie 8—10, din cele 24. Unele din îndatoririle esențiale ale funcționarilor din toate gradele și din toate instituțiunile de stat și particulare sunt:

Simplificarea formalităților, rezolvirea pe loc a cererilor și buna cuviință către public.

Descentralizarea trebuie făcută imediat. Cele mai multe chestiuni să se resolve mai întâiu în comună, cele mai grele în județ și numai cele de principiu, la minister.

În nici un caz chestiunile contra legii și abuzurile, să nu mai fie aduse la minister ca să nu răpească timp organelor statului cu rezolvirea lor. Cei ce calcă legile, precum și cei care ajută să le calce să fie declarați complici și pedepsiți. Numai astfel s'ar curma intervențiile necinstite și s'ar face economie în lucrările statului. Grija conducătorilor serviciilor de stat să fie ca să desvolte în fiecare funcționar inițiativa; să nu se facă din el o simplă uneltă. Nu se poate ajunge la aceasta decât printr'o pregătire specială și severă. Aceasta fiind în linii generale, reorganizarea puterii executive, voiu termina prin a arăta alcătuirea și conducerea celulei de bază a statului, care este satul.

SATUL

Satul este prima aşezare a omului după viaţa lui de nomad, când a simţit nevoia de a nu mai hoinări, şi de a se stabili pe loc. De acolo a plecat începutul civilizaţiei. Satul este prima celulă a unui stat constituit. Se cuvine deci să i se dea cea mai desăvârşită atenţiune, fiind temelia pe care se razimă o naţie. Din sat se ridică energiile şi pornesc elementele, ce prin muncă şi valoarea lor pot urca treptele cele mai înalte ale societăţii. Acest adevăr nu a fost înţeles, sau, mai exact, a fost neglijat de mulţi conducători sociali, culturali, economici şi politici, din care cauză au decurs atâtea lipsuri, suferinţe şi turburări sociale.

Voiu căuta, pe cât îmi este cu putinţă, să dau un cadru al satului, să arăt cum ar trebui să fie organizat în zilele noastre, rămânând ca alţii să suprimе cele ce nu se mai potrivesc vremei, să se adauge ceea ce mi-a scăpat, sau ceea ce timpurile vor cere. Nu ştiu dacă am puterea de a convinge, aşa cum doresc şi caut eu, pe conducătorii din sate, cari au menirea de a aplica legile şi cari să ia toate măsurile ce duc la ridicarea nivelului sufletesc, moral, intelectual şi material al sătenilor. Toate aceste înclinări şi năzuinţe se găsesc la ţară, şi nu rămâne decât să fie înţeleşi şi sprijiniţi în bunele lor năzuinţe, căci nu sunt numai ale lor ci ale societăţii întregi.

Vremea pierdută şi frământările sociale cer să se procedeze cât mai repede, cu metodă, cu tact şi cu suflet. Sunt sigur că scopul se va ajunge în mai scurtă vreme decât o bănuim. Susţin aceasta, bazându-mă pe multele dovezi ce le-am avut în viaţa mea. Când satele au fost

convinse de folosul și însemnătatea unei idei, ca prin minune s'au pus cu toată încrederea și toată energia la lucru. Dorința de civilizație și de mai bine domnește în sate și ar fi păcat să nu fie ajutată. Spre a ajunge la acest ideal, trebuie ca așezarea administrativă, morală, culturală, economică și socială să fie sănătoasă. Nu este destul să se facă organizarea; ea trebuie să meargă în pasul vremii, pentru că nimic nu este etern și ceea ce există azi, poate să nu corespundă zilei de mâine.

ADMINISTRAȚIA SATULUI

Fără organe bine pregătite și morale, nu se poate avea o administrație bună, care să aplice legile și dispozițiile autorităților superioare; altfel, orice muncă e zadarnică. Pentru a avea funcționari capabili și cinstiți trebuie să fie plătiți, așa încât să poată avea asigurat un traiu modest, civilizat.

Cine dorește lux, să-l facă cu banii lui, iar nu pe spina statului, sau a cetățenilor. În 1903, Partidul Național Liberal a căutat să facă din poliție și din administrația comunală și județeană a doua magistratură. Progrese s'au făcut, scopul definitiv însă nu s'a ajuns, din cauză că neplătindu-se suficient slujbașii, nu s'a putut face selecțiunea cuvenită. Orice sacrificii s'ar cere, trebuie să avem o administrație bună, pentru că, în mare parte, de ea depinde bunul mers al țării.

PRIMARUL. Să fie pregătit, bun gospodăru, cu autoritate morală, și, pe cât se poate, la un nivel mai ridicat decât ceilalți. Perioada să fie de 5—10 ani.

Consiliul comunal. Să fie alcătuit din oamenii cei mai de seamă din comună. Durata consiliului să fie de cinci—zece ani. Să fie scos de sub orice influență politică. Să nu mai poată fi dizolvat decât când nu și-a făcut datoria și în urma unei anchete serioase, dar drept, iar nu din ordin. Consiliul să se constituie cu membri din toate cătunele și reprezentanții tuturor îndeletnicirilor din sat.

NOTARUL. Să fie absolvent cel puțin a 8 clase liceale. Să aibă un an al școalei speciale de notari. Registrele și mai toate actele să fie tipărite și să completeze numai anumite amănunte. Orele de serviciu să fie de la 8—12 și de la 2—6 iarna, iar în celelalte anotimpuri, să fie dela 8—12 și 3—7. Să nu aibă altă ocupație decât aceea dela primărie. Să nu lipsească dela orele de serviciu sub nici un pretext, sau să fie hărțuiți pe drumuri, cum se întâmplă de obicei.

Telefonul și radio vor fi organele de transmitere ale ordinelor urgente și poșta pentru cele de detațiuni. Primarul și notarul nu vor avea altă menire decât aceea de a executa ordinele primite și de a raporta execuția lor.

SECRETARUL. Să aibă 4 clase gimnaziale și un an al școalei practice de secretar comunal. El face poșta și primește ordinele la telefon. Când se va introduce radio în administrațiile statului, va primi și va trece în registru dispozițiile primite. Dacă banca populară va face încasări și plăți pentru comună, județ, stat, alte instituțiuni ale statului și private, cred că secretarul va face parte din funcționarii băncii cu delegația comunei, aducând servicii atât instituției cât și comunei.

Poșta, Telegraful și Telefonul. Vor fi atribuțiile secretarului comunal, acolo unde nu există agenție sau oficiu al PTT. Telefonul, pe lângă serviciul public, este mijlocul prin care prefectura dă ordinele urgente în comună și primește, din județ, informațiile urgente. Fiecare comună trebuie să aibă telefon. Să instaleze și să întrețină linia telefonică și telegrafică, pe distanța cât trece pe teritoriul său, având răspunderea și paza ei.

RADIO. Ar trebui să fie instalat cât mai repede în administrațiile statului. Fiecare comună trebuie să aibă un aparat de radio. Secretarul va îndeplini funcțiunea de radiofonist. Va învăța manipularea lui, urmând școala specială. Registrul unde se transcriu ordinele și dispozițiile, va fi unul din cele mai de seamă ale comunei. Ministerale,

de comun acord cu prefecturile, vor întocmi programul de transmitere.

JANDARMUL. El ține liniștea în sat. Aplică și execută dispozițiile autorităților. Trebuie să fie un element pregătit, de carieră și suficient plătit. Rolul lui în sat este foarte important și de aceea trebuie pregătit de autoritățile superioare ca să corespundă acestei situații, și ca să poată fi la înălțimea chemării sale din toate punctele de vedere.

PAZNICII COMUNALI. Sunt foarte necesari. Ei trebuie să aibă o anumită școală și gradații. Funcțiunea lor să fie sigură și nu temporară. Să supravegheze câmpul și să raporteze zilnic autorității comunale. Locuitorii infractori să fie amendați și executați pe loc, cu drept de apel. Nici o vită sau locuitor să nu iasă noaptea la câmp. Cine nu respectă această dispoziție, să fie pedepsit.

Vătășelul. Este numit în serviciul primăriei și în nici-un caz să nu facă servicii la nici unul din funcționarii comunei.

PERCEPTORUL. Cred că e mai bine ca încasările și plățile comunei, ale județului, ale statului, ale instituțiilor statului și particulare din comună, să se facă prin banca populară. S'ar economisi timp, transport și cheltuieli. Perceptorul ar fi un funcționar al băncii, cu delegație specială din partea ministerului de finanțe pentru încasarea contribuțiilor. Va avea cel puțin 3—4 clase comerciale și un an de școală specială pentru perceptor.

PICHERUL. Supraveghează lucrările din circumscripția sa. Urmărește executarea lucrărilor ce trebuiesc făcute în cursul anului. Raportează ce este de făcut în campania viitoare.

CANTONIERUL deși criticat, este foarte necesar. Menirea lui trebuie să fie scoaterea locuitorilor la lucru și supravegherea lucrătorilor, cu îndatoririle de astăzi. În timpul campaniei, va fi toată ziua pe șantier. Prestația este necesară la noi pentru încă 30—50 de ani.

Cine vrea să plătească, este liber; însă, în conformitate cu costul zilei de lucru în comună. Brațele disponibile din comună ar găsi astfel o întrebuințare. Programul de lucru în fiecare sat, se va face consultând locuitorii, pentru a nu fi scoși la lucrări tocmai în timpul muncii câmpului. Să se stărpească neregulile din trecut, petrecute cu prestația. Lucrările efectuate să se ia în primire imediat.

MOAȘA. Fiecare comună să aibă o moașă. Pregătirea moașei trebuie să fie de 4 ani la școala de moașe și 2 ani la școala de infirmiere vizitatoare. Moașa, pe lângă nașteri și îngrijirea femeilor lăuze din sat, va îndeplini și funcția de a supraveghia igiena satului și îngrijirea copiilor din comună. Va vizita cel puțin odată pe lună, casele locuitorilor, semnalând doctorului plășii și agentului sanitar, bolile ce se ivesc în comună. Va putea face unele injecții, îngăduite de serviciul sanitar. Va aplica programul medicului primar al județului și plășii.

De sigur, această organizare cere mai mulți ani, personal pregătit și fonduri suficiente. Trebuie însă început în fiecare județ și în cât mai multe comune, bine înțeles. după fondurile și personalul ce-l vor avea. Experiența trecutului ne-a arătat că dacă programul nu este bine alcătuit și practic, să nu se înceapă, căci altfel, se fac cheltuieli în zadar.

AGENTUL SANITAR. Prin mărirea atribuțiilor moașelor comunale, agenții sanitari pot fi numiți pe o circumscripție de mai multe comune. El trebuie, bine înțeles, să aibă o școală specială și să dea ajutoare urgente în unele cazuri de boală. Va executa programul alcătuit de serviciul sanitar județean. Nu va avea altă ocupație decât serviciul său, ceea ce înseamnă că nu va lipsi nicio zi din comuni și circumscripție.

AGENTUL VETERINAR. Până ce se va face educația creșterii, îngrijirii, selecționării și desfacerii vitelor și a produselor lor, rolul agentului veterinar este de cea mai

mare importanță, plugarilor noștri. El aplică programul serviciului veterinar al județului. Nu poate avea altă ocupație decât funcția sa. Va vaccina anual toate vitele din sat și de câte ori va fi nevoie, în caz de molimă.

Sătenii vor fi obligați să-și vaccineze vitele și păsările, de câteori va fi nevoie în cursul anului. În acest scop, ministerul va avea depozite de vaccin în toate capitalele de județ, iar agentul veterinar va face comandă la depozitul de județ, care va avea obligația ca imediat ce primește comanda, să expedieze vaccinul. Va supraveghea bolile vitelor și va raporta imediat cazurile, luând măsurile necesare. Va supraveghea monta vitelor și va lua măsuri ca monta să nu se facă decât cu reproducători autorizați. În oboare, să nu se mai îngăduie să intre vite fără certificat de vaccinare și de sănătate, spălate și pieptănate.

CULTUL, BISERICA

Biserica este temelia unui stat. Baza bisericii este morala și curățenia sufletească. Când vor pieri acestea, se va distruge temelia unei țări. Biserica să susție în om, ceea ce este mai curat și mai superior. Biserica trebuie ținută deoparte de tot ce-i poate aduce vreo scădere în prestigiul ei. Toleranța și slăbiciunea sunt mari greșeli, sau, mai bine zis, sunt crime. Individul fără de credință, este un rătăcit în viață și un element periculos pentru societate. Omul este legat de biserică, de când se naște, cât trăiește și până ce se duce în lumea de veci. Strămoșii noștri au apărut biserica, legea și datinele. Acestea i-au ținut de glia părintească mii de ani și cu acestea au putut să se apere de atâtea neamuri, care au năvălit peste ei. Primul care are îndatorirea să sădească credința în sufletul credincioșilor, este preotul.

PREOTUL. Să nu fie în viață decât un apostol al bisericii și să o ridice la prestigiul ei din trecut. Pe lângă pregătirea culturală ce o capătă în seminar și în Univer-

sitate, să aibă, mai presus de toate, iubirea și înțelegerea misiunii sale. Preotul reprezintă partea morală și sufletească a omului; el însuși trebuie să se înalțe la culmea chemării sale. Preotul care nu are acest dar, nu are ce căuta în serviciul bisericii. Să nu se amestece în politică, fiindcă s'a văzut cât a înjosit acest amestec haina preoțească și câte neajunsuri a adus bisericii și credinței.

CÂNTĂREȚUL. Să aibă școala de cântăreț. Să-și în-deplinească serviciul cu dragoste și înțelepciune. Pe cât se poate, să nu aibă alte funcții și dacă are, să fie cât mai aproape de biserică.

PARACLISERUL. Să fie un om credincios și moral.

CORUL. Copiii din școală să alcătuiască corul bisericesc. Preotul, cântărețul și învățătorul să se ocupe de pregătirea copiilor. Dacă comuna are mai multe cătune și biserici, să fie câte un cor la fiecare.

BISERICA, CURTEA EI ȘI CIMITIRUL să fie un exemplu în sat, prin îngrijirea și curățenia lor. Să se des-volte cultul morților, nu atât prin pomeni, cât prin respectul memoriei mortului. Elevii școlii primare să lucreze la curățirea și înfrumusețarea cimitirului.

CULTURA ȘI ȘCOALA

Nu cred să mai existe o minte sănătoasă, care să nu-și dea seama de marele rol ce are învățământul în viața și destinul popoarelor. Lipsa învățământului nostru rural se datorează faptului că nu s'a ținut seamă, că din 100 de elevi, ce trec pe băncile școalelor dela sate, 80—90 rămân în localitate și abia dacă 10, sau cel mult 20, merg în școli superioare. Aceasta fiind realitatea, trebuie făcut un program, care să dea copiilor cunoștințele necesare ocupațiilor lor de mai târziu. Cunoașterea regulii de trei, a dobânzii compuse, a asociațiilor, a aliagiilor și a altora la fel, nu le folosește la nimic în viața lor de mâine.

Părinții, de asemenea, nu se gândeau decât să-și vadă copiii funcționari și să iasă din mediul satului. Setea de

cultură a fost așa de mare, încât unii și-au vândut pământul sau boii, numai și numai ca să-și întrețină copiii la școală. Din nenorocire, mulți nu au putut s'o termine, așa că au rămas și fără pământ și cu școala neisprăvită. Rezultatul a fost că în 1929—1935 erau 80.000 de titrați, care mureau de foame cu diplomele în buzunar, pe când străinii ocupau toate meseriile și îndeletnicirile, care se plăteau până la de 10 ori mai mult decât funcționarii statului. Pe atunci se prezintau câte 50—150 de candidați pentru o catedră sau alte funcții și 3000 de candidați pentru 210 locuri la tramvae. Faptul că părinții, profesorii și chiar societatea nu au căutat să inspire copiilor plăcerea de muncă și dragostea de meserie, a făcut ca cei mai mulți tineri să nu fie crescuți cu spiritul datoriei și a muncii grele, ci cu disprețul meseriilor, făurindu-și un ideal din ocuparea unei funcțiuni.

Conducătorii politici, sociali, economici, părinții și învățămintul trebuie să pregătească tineretul și să ia măsurile, ca atunci, când părăsesc școala și intră în lupta vieții, să aibă unde munci, iar munca lor să le poată asigura un trai bun. Fiecare tânăr trebuie să se încadreze într'una din îndeletnicirile țării și meseria ce își va alege, să o îmbrățișeze cu drag și să nu aibă alt ideal, decât acela de a trăi prin munca lui și nu din bugetul statului, ideal pe care l-au avut toți cei care au isbutit în viață.

INVATĂTORUL ȘI INVATĂTOAREA. Școala Normală să fie organizată în vederea noului program, astfel ca învățătorii să iasă cât mai bine pregătiți, atât din punct de vedere didactic, cât și mai cu seamă sufletesc. Să nu se ducă direct din școală, la catedră, fără o pregătire practică de cel puțin un an.

GRĂDINA DE COPII. Este una din cele mai necesare școli. Acolo își aduc părinții copiii când se duc la lucru, sau nu-i pot ține acasă. Ar fi bine să fie siliți toți copiii din comună să vie la aceste școli. La grădina de copii, ca-

pătă copiii prima disciplină și prind drag de carte, pierd din timiditate; li se înlesnește intrarea în școala primară și nu li se vor părea începuturile grele, ceea ce se întâmplă cu cea mai mare parte din tineret, din care cauză încep prost școala.

CURSUL PRIMAR. Să fie cât mai puțin încărcat cu teorie. Programul să fie făcut cât mai potrivit nevoilor satului. S'a dovedit că după cum începe copilul clasele primare, bine sau rău, tot așa urmează și pe cele superioare, dacă merge mai departe cu învățătura. De aceea metoda și programul cursurilor primare au mare importanță.

Cursul complimentar. Băieții și fetele după terminarea școlii primare, dacă nu merg mai departe, trebuie să facă un curs complimentar în sat până la vârsta de 15 ani. Să fie aduși de 4 ori pe săptămână la cursuri în răstimpul dela 15 Noembrie la 15 Martie. Programul acestor cursuri trebuie să cuprindă numai cunoștințele practice, la care copilul este chemat în viața și în activitatea lui viitoare. Acest program este de o foarte mare însemnătate și ar fi păcat, ca cei 4—5 ani ai copiilor, să fie pierduți în cursuri fără însemnătate. Ele trebuie să învețe pe copil ce înseamnă munca la un popor, respectul părinților, al autorităților și al semenilor săi, dragostea meseriei, onoarea, economia, contabilitatea, bugetul, asigurarea, etc.

PEPINIERA ȘCOALEI. Fiecare școală să aibă în curte o grădină cu flori, zarzavat, pepinieră de pomi roditori, arbori de pădure și ornament.

CULTUL POMILOR. Să fie o zi în primăvară și una în toamnă, destinată pentru sădirea și pentru cultul pomilor roditori, al florilor și al plantelor de ornament. Să se planteze răpele, zăvoaiele, mlaștinele, cu premilitarii și copiii.

GOSPODARIA SATEANULUI

Gospodăria săteanului este una din problemele ce trebuie să preocupe pe economiștii noștri. De modul de înzestrare al gospodăriei depinde pofta de muncă, producția și progresul.

GOSPODĂRIA cuprinde : Casa, curtea, grajdul, saiaua, cocina, cotețul, magazia, grădina, îmbrăcămintea, mobilele, unelte, mașinile, vitele, etc. Acestea toate trebuie să le aibă orice gospodar, fie el chiar muncitor agricol. Numai așa se poate avea o alcătuire socială sănătoasă și mulțumită.

CULTURILE. Să se facă după un program alcătuit de către ministerul de agricultură, după nevoile generale ale țării și după regiuni. Ceeace nu trebuie însă să lipsească nici unui agricultor, sunt culturile următoare: inul, bumbacul, cânepa și orezul unde se poate, fie chiar în gospodăria unui muncitor agricol. O țară trebuie să-și producă cel puțin alimentele, îmbrăcămintea, materialul de construcție și combustibilul necesar.

VITELE. Să nu lipsească din nici o gospodărie a satului, vaca, câteva oi, porcul și păsările. De asemenea, să nu lipsească nici boii și caii de muncă, la acei care au păământ mai mult, oricât ar întrebuița mașinismul.

BĂLIGARULUI trebuie în viitor, să i se dea adevărata însemnătate. Mai toate terenurile dela noi, au nevoie de arături mai adânci și de îngrășăminte fie naturale, fie chimice. Prea s'a stors din pământ ani de ani și nu i s'a dat nimic în schimb.

IZLAZUL. Să fie exploatat după toate regulile științei. Este păcat ca milioane de hectare, scoase dela cultura cerealelor și a plantelor industriale, să nu dea foloasele ce le pot da, numai din cauza neîngrijirii.

ELEȘTEUL COMUNAL. Să se facă, unde este cu putință, pentru că aduce venituri comunei și alimentație populației, colectând astfel și apele.

DRENAJ, CANALURI, PLANTAȚII, COLECTARI DE APE, ETC. Sunt lucrări care aparțin comunei și celor mai mulți locuitori din comună. Lucrările nu se pot face, adesea, dacă nu le fac toți împreună, contribuind la cheltuieli în proporția suprafeței, ce se asanează fiecăruia. Multora din ei nu le ar fi posibil să facă singuri aceste lucrări și de aceea trebuesc siliți toți să le efectueze în comun.

CREDITUL

Orice activitate are nevoie de capital și credit. Sătenii au nevoie de trei feluri de credite: Credit anual pentru producție, credit pentru investiții și cumpărări de vite, unelte, mașini pe termen de 2—5 ani și credit pentru înzestrări, îmbunătățiri și cumpărări de pământ, pe durată de 5—30 ani.

Pentru a nu pierde timp, a nu face cheltuieli mari și a fi scutiți de formalități inutile și grele, este necesar, ca instituția de credit să fie cât mai apropiată de săteni.

Banca populară poate îndeplini acest rol. Ideea de mai sus este urmărită de noi din 1898 și țărani au înțeles-o, de oarece în 1916, aproape fiecare comună din vechiul regat, avea o bancă populară. Nefiind destul de bine conduse, neavând operațiuni destule și venind criza din 1930, multe din ele au trecut prin mari dificultăți. Aceasta să nu ne descurajeze și luând măsurile necesare, Banca populară, Obștea și Cooperativele de tot felul vor fi temelia cea mai sănătoasă a vieții viitoare economice a satelor și a țării noastre.

BANCA POPULARĂ. Este necesar ca în fiecare comună să fie o bancă populară, care să facă încasările și plățile pentru comună, județ, stat, instituții publice și particulare. Să acorde credite sătenilor, să finanțeze obștea de producție și cooperativele de consum și de colectare a produselor din sat. Să strângă economiile și depunerile sătenilor.

OBȘTEA. Proprietatea la noi este foarte fărâmițată, din care cauză nu se pot face bine muncile și îmbunătățirile necesare. Mijlocul cel mai economic, este ca proprietățile mici să lucreze în obște și culturile să se facă pe suprafețe mai mari, până când se va putea face și să fie rentabilă munca intensivă pe suprafețe mici. Proprietarul rămâne stăpân pe bucata lui de pământ bine stabilită și numai muncile se fac în obște. Avantajele sunt foarte mari. Proba a fost făcută între anii 1908—1916 pe moșiile cumpărate și vândute de Casa Rurală. Atunci am văzut grâu, orz, orzoaică, ovăz, etc. de o calitate superioară scoase depe parcelele sătenilor.

COOPERATIVA. În fiecare sat să existe o cooperativă, aceasta fiind mijlocul cel mai folositor, atât pentru producător, cât și pentru consumator.

Prin cooperativă, obștea și locuitorii își pot procura, mai eficient și de calitate mai bună, uneltele, mașinile și orice mărfuri. Tot prin cooperative se strâng în cantități mai mari și se obțin prețuri mai bune. Banca populară, obștea și cooperativa cu toate ramurile ei, formează baza economiei viitoare. Acest mare rol al lor trebuie să fie înțeles de săteni.

Am căutat să dau în linii generale cadrul cel mare al așezării unui sat. Rămâne ca amănunțele și aplicarea lor să se facă de specialiștii fiecărei îndeletniciri, cărora li se încredințează conducerea. Am plecat de la principiul că satul este prima celulă a unei țări și că el trebuie să trăiască prin sine însuși. Pentru aceasta, trebuie ca să fie cât mai bine și complet administrat; să se reție cât mai multe elemente de valoare în sat; să se ceară pregătire și anumite condiții organelor satului; să fie scoase din luptele politice și sociale și să fie numai ai slujbei și ai datoriei.

De sigur, că nu voi fi putut cuprinde totul. Ce lipsește se va completa de către specialiști și cei care își asumă conducerea. Experiența ne-a învățat că ce e bun azi, de

multe ori mâine trebuie pus la pasul vremii. Știu că va fi greu de aplicat unele măsuri, dar tocmai în aceasta constă meritul celor ce conduc. Băncile populare, obștiile, cooperativele, deși scopul lor este admirabil, însă din cauza lipsei pregătirii temeinice a conducătorilor și membrilor lor, multe instituțiuni au pierdut încrederea locuitorilor. E nevoie să se recapete iarăși încrederea, în care scop trebuie ca biserica, învățământul și toate organele statului, să fie scoase din politică, fiindcă aceasta a stânenit bunul mers al statului, și a micșorat prestigiul instituțiilor. În viitor, nu trebuie să se creeze funcții și organizații noi, dacă nu sunt fondurile necesare spre a plăti pe funcționari, ca astfel să aibă un standard de viață mai ridicat și să le fie asigurată boala, bătrânețea și invaliditatea.

Pentru cunoașterea mai complectă a nevoilor statului și coordonarea lucrărilor, e bine ca în fiecare comună să existe un comitet de îndrumare.

COMITETUL DE INDRUMARE să fie compus din proprietari, din fruntașii sătenilor, primarul, preotul, învățătorul și toți funcționarii mai importanți ai comunei, reprezentanții cătunelor, meseriilor, industriilor și negoțului din sat. Pretorul, revizorul, picherul și alți funcționari superiori, dacă au reședința în comună, să facă și ei parte de drept, din comitet. Notarul să fie secretarul comitetului. Comitetul să se întrunească de două ori pe an. în Martie și Decembrie, pentru a raporta ce s'a executat în cursul anului și pentru a aproba programul de executat în anul viitor. Din dosarul proceselor verbale ale programelor alcătuite, și al lucrărilor realizate, se va vedea capacitatea și energia pusă de comitetul de îndrumare. Comitetul va avea o durată de 10 ani. Pretorul va înainta prefecturei alcătuirea și programul comitetului. În caz de nemulțumiri, se vor putea face contestații la ministerul de interne

ORAȘUL

Orașul trebuie să îndeplinească anumite condițiuni, fiind centrul vieții politice, culturale, economice și sociale, după cum este capitală de țară, județ sau reședință de autoritate. Cum am mai spus, economiștii, sociologii și urbanii susțin, că nu este bine ca orașele în viitor, să devină centre de prea mare aglomerație. Plecând dela acest principiu, este bine să se fixeze și la noi normele ce urmează a fi de luat în viitor.

BUCUREȘTII fiind capitala țării, trebuie să fie reședința Corpurilor legiuitoare, a Ministerelor, a Curții de Casație și a unor autorități superioare. Față de experiența administrativă a trecutului, este nevoie să se facă o descentralizare completă. Descentralizarea să meargă până în cea din urmă celulă a organizației statului.

Numai are ce căuta cetățeanul dela Dorohoi, la București, ca să stea pe la porțile ministerelor, sau ale altor autorități, pentru chestiuni ce se pot rezolvi în satul său, sau cel mult, în capitala județului. Când cetățeanul va ști că nimeni nu poate călca legile și că la minister sau la alte autorități, nu se vor mai găsi experți care știu să ocolească dispozițiile legilor, prin fel de fel de interpretări ticluite și interesate, de sigur că nu va mai încerca să ceară ceea ce știe că nu i se cuvine. În viața mea, am avut multe și multe exemple de acest fel. Am văzut cu bucurie cât de înțeleghător este românul nostru, când i se spune adevărul. Abuzivi nu sunt decât cei puțini. Pentru înlăturarea abuzurilor, se cere să fie control serios și, mai cu seamă, se cere aplicarea pedepselor imediat și, de se poate, chiar pe loc.

Bucureștii mai are nevoie să fie descongestionat și din punctul de vedere al fabricilor și al locuințelor, Să nu se mai permită în viitor, înființarea de fabrici. Să se creeze centre de locuit la 15—20 de kilometri, pe cele 6 linii ferate plecând din Capitală, centre care să fie legate zilnic

cu trei-patru trenuri de ducere și înapoiere. Cu cinematograful, radio și televiziunea, omul are toate distracțiile fără să mai simtă nevoia să trăiască în aglomerație.

IN CAPITALA JUDEȚULUI să fie așezate autoritățile superioare, care supravegheză aplicarea, controlul și executarea legilor, sau a deciziilor ministeriale. Organele de control să fie cât mai aproape de comună.

Instanța finală a cererilor satelor, să fie autoritatea din județ. La minister să nu se ducă decât reclamațiile pentru abuzuri și călcări de legi, în scopul de a se ancheta și lua măsuri imediat. Pentru a se ajunge la acest rezultat, trebuesc luate următoarele măsuri:

Corpurile legiuitoare să alcătuiască legi bine studiate. Să nu se mai întâmple ca ele să fie revizuite chiar înainte de a fi puse în aplicare. Să controleze dacă guvernul aplică legile, în spiritul în care au fost votate. Să nu se uite că suveranitatea este a poporului, nu a conducătorilor. Ei nu sunt decât simpli executori și îndrumători. Parlamentarii sunt reprezentanții poporului și au angajamente luate către popor.

Ministerele și autoritățile să dea ordine clare și dispoziții precise, pentru a nu da loc la diferite interpretări, și pentru a nu fi nevoe să se ceară explicații, ori aprobări. Controlul să fie sever, anchetele făcute imediat și pedepsele aplicate pe loc.

Autoritățile județene să fie conduse de funcționari superiori, cu vechime, experiență și cu prestigiu moral. De aceasta depinde reușita descentralizării.

FUNCȚIONARIII autorităților județene să fie recrutați după norme severe. Siguri pe locul ce-l ocupă și bine retribuiți. Să lucreze efectiv 8—10 ore pe zi. Să nu se mai creeze servicii, dacă nu există fondurile necesare. Să dispară mentalitatea funcționărească „că slujba este lungă și viața scurtă“. Asemenea elemente nu au ce căuta în rândul funcționarilor. Să nu se mai admită rezoluția

„ministerul va decide“, ceea ce denotă nepregătirea funcționarului.

Funcționarul să aibă personalitate și răspundere. Când devine o simplă unealtă, este mai mult periculos, decât folositor.

Județul, fiind organul de stat cel mai nemerit pentru o mai bună administrare, se cuvine să fie condus de persoane cu desăvârșire pregătite, energice, morale și cu prestigiu. Prefectul județului are un mare rol. De el depinde executarea legilor și bunul mers al statului. Dacă prefectul știe să-și aleagă funcționarii, să-i conducă, să le inspire plăcerea și interesul serviciului, totul merge bine. Directorul prefecturii să fie de carieră și cu o vechime în administrație de 15—20 de ani.

Cetățeanul păgubit de autorități să fie despăgubit; și funcționarul care a provocat-o cu intenție, să fie chiar pedepsit penalicește.

Nu poate fi viața publică sănătoasă, dacă viața privată a cetățeanului nu este și ea sănătoasă.

FUNCȚIONARII

Cei mai mulți funcționari comunali, județeni și ai statului sunt localnici. În principiu, funcționarii și o parte din orășeni sunt socotiți, dintr'un punct de vedere, ca consumatori. Mulți funcționari din sat, fac și agricultură. Ar fi bine ca și cei din oraș, dacă au familie să aibă și ei o mică gospodărie agricolă, sau să lucreze cel puțin curtea și grădina unde locuiesc.

Problema este ca soția și copilul, când sunt liberi, să lucreze ceva. Nu trebuie ca părintele să lucreze singur, iar soția și copiii să stea inactivi. Nu vreau să spun prin aceasta, că femeia trebuie să lucreze în afară de căminul ei, ci prin industria casnică să-și facă tot ce are nevoie, ea însăși recurgând cât mai puțin la târg. În acest chip va sta mai mult acasă, nu se va mai plânge de plictiseală

și va obișnui totodată, copiii cu disciplina muncii. Ca să poată rămâne nevasta acasă, cum este necesar, trebuie ca soțul funcționar să fie astfel plătit, încât să-și poată întreține singur familia. Dela un timp încoace, s'a constatat și tristul fenomen că mulți dintre cei cu venituri mici, vor să trăiască la fel cu cei mai bogați ca dâșii. Me-teahna aceasta s'a întins până la clasele de jos. Se văd femei de serviciu și șoferi mai elegant îmbrăcați ca stă-pânii lor. Trebuie fixat un minimum de salariu, dar im-piedicate și cheltuelile inutile.

Pe la 1900 era la modă jobenul și redingota. Un prieden al meu dela Banca Națională, a pus și el jobenul, cum îl puseseră mulți colegi. Direcția băncii văzând panta de lux pe care alunecau funcționarii și tocmai cei ce se plângeau că nu le ajunge leafa, a căutat să pue o stavilă. Teodor Ștefănescu, director la bancă, s'a postat la intrare și când apăreau jobenații, le făcea observațiile cuvenite ca director, fost profesor și ca părinte. A fost destul să le spue odată, pentru ca să-i lecuiască. Mai târziu. ei. mulțumeau bunului profesor că le-a dat îndrumarea la vreme.

PENSIONARII

Ar fi normal ca pensionarii, care au muncit o viață întreagă, să nu mai poarte la bătrânețe grija zilei de mâine. Mulți se plâng că neavând de lucru se plictisesc, ceea ce arată că sunt scoși la pensie prea de vreme, când omul mai poate munci și cu o pensie prea mică. Chestia aceasta merită să preocupe pe conducătorii asigurărilor sociale.

CASA BĂTRÂNEȚII ar fi instituția cea mai nemerită, dacă s'ar organiza în scopul de a înlesni viața bătrânilor și a le ușura suferințele. Sunt pensionari fără familie sau cu pensii prea mici și alții deși cu copii, preferă să nu stea cu ei. Toți aceștia și multe alte categorii, ar trăi liniștiți în casa bătrâneții, care s'ar construi, după nevoe, pe lângă

spitalele sau dispensariile din județe. Acolo, bătrânii și invalizii ar avea un pat pentru odihnă, mâncare controlată și medicul la îndemână.

Pentru cei sănătoși și ca să nu se plictisească, vor fi ore de lucru. Ar produce un venit casei și celui ce lucrează și ar scăpa de urât.

Pensiile, fiind în genere mici, casa bătrâneții le-ar da mijlocul de a duce un trai mai bun, mai ieftin și mai ușor.

Natura a arătat că omul, până trece în lumea cea de veci, are nevoie să fie în mișcare și acțiune, spre a-și păstra sănătatea și energia, căci, altfel, ruina organismului, în lipsa de acțiune, este mult grăbită.

PROBLEME ECONOMICE

Natura a inzestrat țara noastră cu pământ muntos, râuri care o străbat în lung și lat, ape și subsoluri bogate, care cer să fie puse în valoare prin mintea și brațele noastre.

Să ne utilăm în acest scop, pentru a produce cât mai mult, de calitate cât mai bună și cât mai estin.

AGRICULTURA

Înainte de a arăta măsurile ce cred că trebuiesc luate, este interesant să dau o statistică a Institutului Internațional Agricol din Roma din 1939, asupra a 34 produse animale și vegetale mai necesare omului în toate continentele :

	Suprafața	Populația	Producția	Consumul
Europa	4.1%	18.6%	29.6%	36.8%
Rusia	15.9%	7.8%	11.9%	11.9%
Asia	20.8%	53.3%	27.4%	25.3%
America				
de Nord	14.8%	6.6%	15.9%	16.0%
America cen-				
trală și sud	16.0%	6.0%	8.8%	6.7%
Africa	22.5%	7.2%	3.6%	2.3%
Oceania	6.4%	0.5%	2.8%	1.0%
	<u>100%</u>	<u>100%</u>	<u>100%</u>	<u>100%</u>

Europa ocupă din suprafața pământului 4,1%, Rusia 15,9%, adică 20%. Este locuită de 26,4% din populația globului; produce 41,5% și consumă 48,7%. Diferența de 8,3% ce consumă Europa în plus se aduce din alte continente. Din studiile făcute, această diferență care se importă s'ar putea produce în Europa, printr'o cultură mai intensivă, mai rațională și prin punerea în valoare a suprafețelor, care azi stau neproductive.

Noi suntem cea mai indicată din țările agricole, care putem profita de această situațiune, dacă vom ști să folosim actualele împrejurări. Asia ocupă 20,8% din suprafața globului terestru. Populația ei se urcă la 63,3%, pro-

ducția la 27,4%, iar consumul este de 25,3%. Asia este continentul exportator, nu importator ca Europa. După războiul actual, situația culturilor agricole s'a schimbat. Aplicându-se blocada țărilor ce făceau parte din Axă, toate țările Europei au căutat să-și mărească producția și suprafețele cultivabile cu cereale și alte plante, pe care altă dată le aduceau din celelalte continente. După războaiele lui Napoleon, după războiul mondial 1914/18 și mai cu seamă după războiul actual, s'a accentuat și mai mult tendința ca țările europene, să-și asigure alimentația, îmbrăcămintea, combustibilul și materialele de construcție, în granițele lor. Plecate dela acest principiu și silite de împrejurări, țările importatoare din Europa au trebuit să ia unele măsuri.

Germania a mărit suprafețele cultivabile cu cereale. A mărit randamentul plantelor sădite. Produce pe scară mai mare legumele, semințele, oleaginoasele. A refăcut cârdurile de porci. A căutat să mărească producția laptei și a derivatelor sale.

Ungaria a dezvoltat oleaginoasele, a introdus un plan de cultură pe 10 ani și a început ofensiva agricolă.

Olanda a urcat suprafața agricolă dela 936.000 ha. la 1.000.000 de ha. Cultura cartofilor s'a urcat de la 120.000 la 200.000 ha.

Belgia a mărit suprafața cerealelor de la 296.000 la 304.000 de ha., iar producția cartofilor a crescut de la 14% la 20%.

Norvegia a ajuns să-și îndeustuleze populația cu legume și cartofi din producția proprie.

Franța a sporit suprafața cultivării de cereale dela 3.100.000 la 4.100.000 ha.

Croația a trecut de la 140.000 la 400.000 ha. semănate cu cartofi.

Elveția a căutat să înlocuiască pe cât a putut pâinea prin cartofi, triplând suprafața cultivată din trecut.

Bulgaria în 1941 a avut o creștere de 30% în producție.

Guvernul bulgar a votat o lege prin care obligă pe agricultori să-și mărească randamentul.

Toate statele continentului european, se străduiesc să-și mărească suprafețele cultivate cu plante alimentare și textile. Se susține că se poate ajunge la acest scop, cu mijloace relativ mici. Aceasta fiind tendința, de altfel naturală, a țărilor importatoare de ieri, trebuie să ne gândim la situațiunea de mâine a țării noastre și să chibzuim ce măsuri trebuiesc luate în consecință.

Printre multiplele măsuri ce trebuiesc luate cu toată cumpănirea și energia, este să avem o politică agrară bine definită și așezată pe un plan de cultură serios alcătuit.

POLITICA AGRARA

Orice țară agricolă trebuie să aibă o politică agrară adaptată nevoilor timpului. Cu cât țările noi de peste ocean apăreau cu produsele lor agricole pe piețele mondiale și concurența lor devenea mai mare, cu atât celelalte țări agricole simțeau nevoia unei politici agrare, care să le apere interesele.

Războaiele mondiale din 1914—18 și 1939—44 au adus la realitate pe mulți dintre cei ce erau amăgiți de ideea interdependenței statelor între ele, uitându-se pe sine.

Admițând că unele produse și articole, ce se pot produce la noi acasă să le aducem de peste graniță, adică în momentele grele să depindem de alții, numai pentru motivul că sunt eftine, mulți nu s'au ostenit să vadă că multe din acele mărfuri, ce se ofereau mai eftin la noi, se vindeau mai scump în țările de producție. Scopurile pentru care se recurgea la acest mijloc sunt cunoscute. Politica agrară trebuie să aibă la temelie libertatea și dreptatea sub toate formele lor, începând cu răsplata muncii. Să nu uite agricultorii, precum și cei din celelalte îndeletniciri, că ei nu pot dăinui și progresa decât dacă lucrează mână în mână, fără ca să caute să se exploateze sau să

se nedreptățească unii pe alții. Trebuie să fie un echilibru și o proporție justă între muncă și prețurile produselor tuturor activităților. Politica agrară trebuie să nu piardă niciodată din vedere că pământul îndeplinește o importantă funcție economică și socială. Dacă stăpânul pământului este liber pe bucata lui, să nu uite însă că în acelaș timp are anumite îndatoriri de îndeplinit către stat și colectivitate, îndatoriri pe care le au de altfel și celelalte activități dintr'o țară. Politica agrară nu înseamnă numai a emite idei, a alcătui planuri, ci de a lua toate măsurile și a face toate organizațiile la timpul lor, care să pună în executare planurile sale. Dorințe și îndemnuri au fost, sunt și vor fi destule, să vedem însă energiile care le traduc în fapte. Cum nimic nu este vecinic, tot așa și politica agrară suferă schimbări din timp în timp. O bună politică agrară trebuie să țină seama de toate problemele ce contribuiesc la bunul mers al agriculturii. Voiu căuta să reamintesc pe cele de bază și mai principale, afără de care agricultura n'ar fi rentabilă și n'ar progresa.

PREȚUL ȘI CAȘTIGUL

Prețul trebuie să cuprindă renta capitalului, cheltueli de exploatare și plata muncii la un coeficient, permițând un trai mai bun, asigurarea boalei, a invalidității, a bătrâneții și a înmormântării lucrătorilor exploatării. Legile contra speculei, a sabotajului și a internării în lagăr sunt necesare pentru a înfrâna setea de câștig ilicit a unora și a pedepsi pe cei neînțelegători. Trebuesc însă luate măsuri și de a se face organizațiile necesare pentru a împiedeca pe cât posibil, a se ajunge la pedepse,

Nu este destul să se decreteze prețuri producătorilor și negustorilor. Ele trebuesc să fie astfel fixate, încât plata muncii, rentabilitatea capitalului și a distribuției, nu să fie nedreptățite; iar consumatorul să nu se creadă îndreptățit să exploateze producția și să nu tie seamă de

munca și nevoile celorlalte activități, căutând să trăiască din mila și pe nedrept pe spinarea altora. Să nu se uite că orice activitate nu dăinuiește și nu progresează decât dacă este rentabilă.

Câștigul este mobilul oricărei activități. Nici un om liber nu muncește și nu este drept chiar, să se ceară nimănui muncă fără a fi plătit, căci plata poate constitui înainte de toate mijlocul de existență al omului. Câștigul este legitim când constituie echivalentul unei munci. Câștigul are și el o limită peste care nu trebuie trecut, căci atunci păcătuiește prin speculă și exploatarea acestor activități.

ASOCIAȚIILE PROFESIONALE

Dacă legile nu se aplică, sunt făcute în zadar. Codul agriculturii din 1936 prevedea pedepsirea cultivatorilor, care nu-și curăță semănăturile de plantele vătămătoare. În vara anului 1937, adică nici un an dela votarea legii, semănăturile agentului agricol dintr'o comună, aveau 60% pălămidă. Cărtea primarului era plină de cuscută. Amândoi stăteau nepăsători și nu le jumuleau. Semintele pălămidei și ale cuscutei au fost duse de vânt zeci de kilometri inundând mii de hectare. Cu asemenea organe de stat și cu controlori care nu-și fac datoria, lipsurile agriculturii nu se pot îndepărta. Fără aplicarea strictă a legilor și pedepsirea severă a celor ce le calcă, nu putem ridica agricultura.

Toate îndeletnicirile se constituiesc în asociațiuni profesionale, numai agricultorii nu au reușit să se constituie în asociațiuni comunale bine organizate. Schimbările dese ale miniștrilor de agricultură și neînțelegerea însemnătății sindicatelor, asociațiilor profesionale, obștiilor și cooperației, au avut ca rezultat că orice intenție bună a rămas numai literă moartă, sau cel mult o dorință neexecutată. Asociația profesională a agricultorilor ar re-

prezenta peste 80% din brațele muncitoare ale țării. Dacă este constituită pe baze serioase, iar nu pe interese meschine sau personale, ar fi singura în măsură să apere interesele plugarilor, să propună soluțiile cele adevărate și să facă ca dispozițiile să fie executabile.

PROPRIETATEA AGRICOLA

Proprietatea pământului, pentru ca să corespundă scopului ei social și economic, trebuie să fie sigură și nediscutabilă.

Forma proprietății agricole este de trei feluri în mai toate țările, proprietatea mare, mijlocie și mică, în afară de Rusia comunistă și de unele ținuturi sălbatece.

Proprietatea mare se socotește de la 100 ha. în sus.

După statistica din 1937 proprietatea mare este la noi de 5.470.000 ha. pământ cultivabil, adică 27,7% din suprafața totală a țării, din care s'a însămânțat 1.870.000 ha., adică 14,6% și este stăpânită de 12.200 exploatări, sau 4% din numărul agricultorilor. Revin în medie 448 ha. de exploatare.

Actualmente această proprietate nu mai există în multe regiuni. Chiar înainte de marea reformă agrară anunțată de Ion I. C. Brătianu în Octombrie 1913, votată la Iași în 1917 de Parlamentul liberal și pusă în aplicare în Decembrie 1918, de guvernul Ion I. C. Brătianu, proprietatea mare dispăruse în multe comune. Datele de după 1937 arată că multe din proprietățile mari au dispărut prin moșteniri și vânzări. Astfel că nu ne mai putem număra printre țările cu proprietăți latifundiare.

S'a constatat că ea este forma de proprietate cea mai economică. Totuși, suprafața mării proprietăți nu trebuie să treacă de o anumită limită, pentru că atunci ori exploatează munca ori devine o uzină agricolă, care nu mai leagă omul de pământ, ceea ce ar fi foarte periculos pentru existența unui neam.

Exploatarea muncii a dus la cele două mari exproprieri făcute în ultimii 60 de ani la noi, iar transformarea proprietății în uzină, s'a văzut în alte țări că nu a ajuns la idealul după care au alergat idealistii și au făcut din oameni niște instrumente de muncă.

Cu dispariția proprietății mari, s'a văzut că a scăzut producția la ha. Aceasta a dovedit celor ce nu voiau să înțeleagă, că agricultura este o industrie care cere mari investiții și o industrie atârând în mare parte de capriciile atmosferice. Nu se poate face o exploatare agricolă bună și nici nu se poate mări producția la hectar, fără un utilaj complet, care în zilele noastre se urcă cam la jumătate din valoarea pământului. S'a dus timpul când plugul se făcea de meșterul satului, din lemnul pădurii de lângă marginea satului. A trecut deasemenea vremea când se sămăna la Sfintele Marii și nu se mai îngrijea de semănături până la secera de la Sfântul Petru. Rolul proprietarului este și va fi foarte însemnat, cu condiția ca el să-și înțeleagă rolul; iar politica agrară a statului, să nu-l stânjenească în strădania lui, ci, din contră, să-l sprijine, pentru a putea învinge greutățile ce fatal se întâlnesc în calea vieții omului, pentru ca să poată fi în măsură și în curent cu îmbunătățirile cerute de o cultură mai bună, mai eficientă și mai rentabilă.

La finele lunii Iunie 1936, făceam drumul cu automobilul Constanța-Balcic. Nu departe de Balcic, sătenii improprietăriți de curând treerau rapița. Opresc, mă duc la mașină și stau de vorbă cu ei, căci eu am fost cel care a stăruit să se facă cât mai curând colonizarea, atât în Dobrogea veche, cât și în Cadrilater. Impropietăriți erau din Vâlcea, Gorj, Mehedinți și Romanați.

Mi-am luat ziua bună de la ei și pe când mă urcam în automobil, care era cam la 100 de metri de mașina de treerat, văd că vin la mine cei 30—40 inși și mașina se oprește din treerat.

Mirat de ce vin și întrebându-i ce li s'a întâmplat, ei mi-au răspuns, că au venit să-mi spuie și chiar să mă roage să cumpăr o moșie de 150 ha. din satul lor, care se vinde. I-am întrebat de ce vor s'o cumpăr eu, dar toți unanim mi-au spus că vor să aibă un proprietar și ei în sat, că au nevoie de el. Lea mspus că eu am pământ și nu e bine să mai cumpăr altul.

Și cu această ocazie poate a 30—40 oară în viața mea, mi-am dat seama de profunda judecată și marele bun simț ce au sătenii noștri. A fost pentru mine o zi de înălțare sufletească și de încredere în viitorul țării noastre. Am spus celor dela ministerul agriculturii, direcția împrumuturilor și a colonizărilor, ca atunci când se fac colonizări și împrumuturi să se facă un lot de 100 hectare, care să se dea unui adevărat agricultor, nu unui plasator de capital, căci aceea este ferma model cea mai sigură și fără nicio cheltuială pentru stat.

Proprietatea mijlocie ar cuprinde suprafețele de la 15-100 ha. Proprietatea mijlocie este de 4.790.000 de hectare, adică 24,3%, din care se însămânțează, 3,270,000 ha sau 25,4% neto stăpânită de 247.800 gospodari, adică 7,6% Revine în medie, pentru un gospodar, 19 ha de exploatare pământ cultivabil, iar însămânțate, numai 14 ha. Nici proprietatea mijlocie nu atinge în medie, cele 20 ha, cât ar trebui să contitue în majoritate, lotul minimal.

Proprietatea mijlocie este temelia unei țări agricole. Ea fiind bine utilizată, produce mai mult și ocupă toate brațele familiei.

Cu cât numărul acestor proprietăți și suprafața lor va fi mai mare, cu atât va fi mai sigură existența unei țări. Ea se poate socoti ca temelia celei mai sănătoase stări sociale. Proprietatea mijlocie trebuie înzestrată cu unele organizații, pe care numai asociațiile profesionale le poate face.

Proprietatea mică cuprinde gospodăriile până la 10—15 ha.

Proprietatea mică era exploatată de 3.020.000 gospodari în 1937, adică 92% din totalul general. Stăpânea 9.490.000 ha, adică 48%, din care se însămânțase 7.710.000 ha, sau 60 %.

Revine 3 ha de exploatare, sau, pe capul fiecărui membru din familie de 5 persoane, 6200 m. p. din pământul cultivabil; iar din cel însămânțat, abia 5000 m. p. Ce gospodării, ce vite, ce unelte, și capital de exploatare poate avea un asemenea agricultor?

Această stare de lucruri va convinge și pe cei mai neînțelegători, că este periculos să se continue fărămițarea pământului și să nu i se pue o stavilă prin înființarea lotului minimal și a bunului de familie.

Unii cred că se găsește destul de lucru la proprietatea mare și mijlocie. Intr'adevăr, se găsesc, de obicei, numai câteva zile și nu în continuu. La un moment dat, este o goană nebună după muncitori, pentru că și brațele sunt ocupate cu puținul lor pământ și nu pot veni la lucru, ceea ce a făcut ca multe exploatări să recurgă la mașinism. Sunt comuni unde brațele libere nu găsesc de lucru decât 50—80 zile pe an. Cât timp erau mai multe proprietăți mari în comună și când populația nu se înmulțise prea mult, sătenii găseau de lucru și duceau un traiu mai ușor. Țăranii, cu bunul lor simț, își dădeau seama de acum 60—70 de ani, că pământul împărțindu-se, vor veni zile grele pentru plugari. Judecata și prevederea lor și-o manifestau prin îngrijorarea că: „oamenii se înmulțesc ca nisipul mării și nu va mai fi loc pe pământ”. Nu citiseră pe Malthus, dar vederea lor clară le arăta realitatea. Cu cât treceau anii, cu atât se îngusta izlazul, învoelile deveneau mai grele și pământul se fărămița. Prevederea lor a fost clară, pentru că în 1937 erau 610.000 exploatări agricole, care stăpâneau 320.000

ha. sau circa 5000 m. p. pe capul fiecărui membru de familie. Nu se ajungea nici la 1500 mp., minimum de suprafață necesară unei curți și grădini, pe cari trebuie să le aibă fiecă muncitor agricol familist, cât de modest. Astăzi cred că situația este și mai grea. Dacă nu se va constitui bunul familiar și lotul minimal, se va ajunge și la noi cu fărâmițarea pământului, ca în unele regiuni ale Chinei și Indiei, țări cu pământ binecuvântat și cu civilizație străbună, unde milioane de oameni mor de foame. Acolo, proletariatul agricol este ros de cea mai îngrozitoare mizerie.

La noi, în 1921, pe când se începuse aplicarea reformei agrare, 250 de săteni mai în vârstă din comuna Ion I. C. Brătianu din Olt, unde se află proprietatea Principelui Basarab Brâncoveanu, au venit să mi se plângă, că împroprietăririndu-se cu câte 5 ha tinerii veniți depe front, ei, cei bătrâni, au rămas fără pământ și nu au unde munci. Până atunci, fiecare lucra în parte, la proprietar, trei—patru ha și trăiau cu toții bine. Această stare de lucruri ne arată, ce măsuri trebuiesc luate. Dacă s'a ajuns la asemenea fărâmițare la noi, este că politica agrară nu a ținut seama de condițiile ce trebuie să îndeplinescă o gospodărie agricolă, ca să poată produce mult, eficient și de calitate.

Nu s'a ținut seamă că agricultura este o industrie depinzând în mare parte de capriciile atmosferice și în care capitalul rulează de obicei numai odată pe an, pe când în celelalte activități rulează de 3—4 ori, sau chiar de mai multe ori pe an.

Deși se susține că proprietatea mică este antieconomică, totuși ea există în toate țările. Unele din desavantajele ei se pot imputa și multe chiar înlătura prin unele organizațiuni, ce vor trebui făcute în viitor, pentru a sprijini aceste exploatari.

Suprafețele fiind prea mici, nu le dă mâna tuturor mi-

cilor proprietari să cumpere fiecare toate uneltele și mașinile necesare unei bune gospodării. Prin fărâmițarea pământului la noi, am ajuns la următoarea situație :

610.000 exploatări stăpânesc 320.000 ha din care sunt însămânțate 275.000 ha.

1.100.000 exploatări stăpânesc 2.200.000 ha din care sunt însămânțate 1.850.000 ha.

750.000 exploatări stăpânesc 3.015.000 ha din care sunt însămânțate 2.475.000 ha.

Forma de exploatare pe comună, ar fi, pentru mult timp, la noi, obștea. Atunci s'ar putea face culturi pe suprafețe mari, asolamente, gunoiera necesară, iar instrumentele ar fi procurate de obște. Proprietatea va rămâne individuală, hotarele împietruite și planul făcut în așa fel, încât în orice moment, cu metrul în mână, să se poată stabili suprafața. Desigur că vor fi mulți în zilele noastre care nu vor înțelege folosul acestui fel de exploatare. Acum 30 de ani am vândut la țărani o moșie a mea după plan, din biurou. Cumpărătorul singur, se ducea și-și lua suprafața cumpărată în primire, lângă vecinul lui, care cumpărase mai înainte, nefiind de față decât un logofăt țăran. Totul s'a vândut, și ultimul lot a eșit exact după plan. Cunoșc îndărătnicia omului și desamăgirea multora, a căror bună credință a fost înșelată; totuși, cu stăruință și cu exemple care vorbesc, sunt sigur că se vor convinge și cei neîncrezători, că se poate ajunge la o perfectă organizare a micii proprietăți. Pentru a ajunge la această organizație, trebuie încredere, energie și mai cu seamă tact. Totul depinde de om și de conducători. Fărâmițarea pământului trebuie împiedicată și ajuns cât mai curând, la lotul minimal.

După credința mea, proporția proprietății, cea mai eco-

nomică și socială pentru țara noastră, ar trebui să fie cea următoare :

Proprietatea mică 50%	ar ocupa 9.875.000 ha	cu 800-100.000
exploatări, mijlocie 30%	" " 5.925.000	" " 120.000
" mare 20%	" " 3.950.000	" " 20.000

Principiul ar fi să nu fie exploatare sub 12 ha. și, cea mai nemerită, pentru cel puțin 50—60 de ani, ar fi de 15—20%.

LOTUL MINIMAL

Pământul la noi s'a divizat prea mult. Datele de mai jos ne dau situația clară :

Felul Exploatărei	Exploatări		Suprafața		Cât este însămânțat	
	numerar	%	ha.	%	ha.	%
0—1	610.000	18,6	320.000	1,6	275.000	2,1
1—3	1.100.000	33,5	2.200.000	11,1	1.850.000	14,4
3—5	750.000	22,8	3.015.000	15,3	2.475.000	19,3
5—10	560.000	17,50	3.955.000	20,0	3.110.000	24,2
Total . . .	3.020.000	92,4	9 490.000	48,0	7.710.000	60,0

Suprafața de 9.490.000 ha. trebuie să treacă în mâna a 800—1.000.000 exploatări agricole. Numai așa vom putea avea gospodării prospere și culturi bine făcute. Din cauza fărâmițării prea mari a pământului, economia și venitul statului nostru pierd multe zeci de miliarde anual. Ce n'am putea face cu aceste sume, ce se pierd în zadar! Germania, Italia și mai toate țările caută să împedice divizarea prea mare a proprietății agricole. Pentru a ne da seama

unde duce o asemenea împărțire, dau mai la vale o statistică americană, arătând procentul de consumație al articolelor ce constituiesc strictul necesar în China și în Statele Unite ale Americii de Nord.

Alimente	China	Statele-Unite
Pâine, cereale, fasole	72 ⁰ / ₀	13 ⁰ / ₀
Fructe, vegetale	14 ⁰ / ₀	16 ⁰ / ₀
Carne, pește	6 ⁰ / ₀	23 ⁰ / ₀
Unt, grăsimi, zahăr	4 ⁰ / ₀	15 ⁰ / ₀
Ouă	2 ⁰ / ₀	5 ⁰ / ₀
Lapte, brânză	—	10 ⁰ / ₀
Alte alimente	2 ⁰ / ₀	18 ⁰ / ₀
	100	100

Laptele și brânza nu se consumă în China decât de copii și bolnavi. Proporția dintre alimente, arată gradul de sărăcie ce domnește în China, țară în care, cu 200 de ani înainte de Christos, se spunea: „Drumul dreptății este atunci când fiecare om are destul pământ, din care să poată hrăni familia sa“. Pentru că nu s'a ținut de acest adevăr, țara cu cel mai fertil pământ, cu o cultură de mii de ani, țara fericirii de altădată și puterea de neînvins din trecut, a făcut din oamenii liberi, iloți, mercenari, cerșetori și bandiți.

Se susține de unii că o familie poate trăi din 2—3 hectare, deși aceștia pentru ei, nu s'ar mulțumi cu 50 ha. Pot trăi, dar duc lipsă. Cred că nu este un ideal pe care cineva să-l dorească, ca milioane de suflete să nu vadă niciodată belșug la casa lor, să nu poată să-și instruiască copiii și să pună ceva deoparte, pentru zile grele și pentru cei 3—4 copii.

Admițând că un plugar face o cultură intensivă, că are un pământ de calitate superioară, capital de rulment su-

ficient, că cultivă plante scumpe, că este așezat în așa chip, încât are desfacere ușoară și cu preț bun, tot nu i-ar rămâne suficient depe cele 2—3 hectare, și nu ar putea avea un standard de viață pentru cinci persoane. Să nu se uite, în acelaș timp, că 60% din populația satelor și o parte a orașelor, nu are rația alimentară suficientă, și nici îmbrăcăminte necesară unei ființe sănătoase și capabile să muncească fără oboseală și cu plăcere, cele 8—12 ore în fiecare zi, în cele trei sute de zile lucrătoare ale anului. Fără această muncă, este exclus ca un om să aibă un standard de viață mai ridicat și să-și plătească cel puțin, cele patru asigurări.

Civilizația și cultura creiază omului noi nevoi.

Punându-se întrebarea cât să fie mărimea lotului minimal la noi, cei mai mulți sunt de părerea că, pentru 50—100 de ani, lotul minimal să fie de 15—25 hectare, după regiune, după calitatea pământului, a situațiunii locului unde este așezat și după culturile ce se fac pe el. Cam la această concluzie s'a ajuns și în țări mai vechi și mai populate ca noi, din Europa. Se susține și cu drept cuvânt, că trebuie să ajungem la bunul familiar pentru muncitorul agricol și lotul minimal. Să se ajungă acolo fără expropriere, cu tact, cu chibzuială și răbdare. Pământul să treacă celor ce-l muncesc bine și produc mult, pentru folosul proprietarului, al consumatorului și al colectivității.

În 1937, Institutul Național de Credit Agricol începuse cu succes, această operație și, de sigur, în 20—30 de ani se ajungea în mare parte la lotul minimal, fără nicio zguduire economică, sau socială. Perindându-se guverne, câteodată chiar de 40 de zile, miniștrii respectivi au schimbat menirea și scopul institutului, lăsând să cadă totul în baltă.

În viitor, proprietatea așezându-se pe principiul bunului familiar, al lotului minimal, al proprietății mici,

mijlocii și mari, împărțirea pământului ar fi următoarea, cu modificările pe care timpul și experiența le vor cere:

Intinderea orașelor cu circa un milion de gospodării :	150.000 ha.
Bunuri familiare pentru 2 500.000 familii	400.000 „
Propr. mică 800—1.000.000 exploatări	13.000.000 „
Propr. mijlocie 250—300.000 exploatări	12.000.000 „
Propr. mare 20—250.000 exploatări . . .	4.000.000 „
Total =	29.505.000 ha.

ALCĂTUIREA PLANULUI DE CULTURĂ

Orice țară trebuie să aibă o politică agrară bine definită, care să fie aplicată cu energie. Planul de cultură joacă rolul principal și se va alcătui pe o perioadă de 10—20 de ani. Perioada depinde de mijloacele de care dispune și de evenimentele ce se pot ivi în acest interval de timp. Institutul german pentru studiul conjuncțiunii arată care au fost resursele alimentare în 1942, în diferite țări, față de consumul populației. Dacă statistica institutului german ar fi exactă, iată situația :

Polonia	10%	Brazilia	96%
Rusia	10	Spania	99
Anglia	25	Cehosl., Jugoslavia	—
Norvegia	43	India, China	100
Elveția	47	Estonia	102
Belgia	51	Danemarca	103
Olanda	67	Letonia	106
Irlanda, Austria	75	Bulgaria	109
Finlanda	78	România, Lituania	110
Grecia, Germania	80	Ungaria	121
Franta	83	Noua Zeelandă	173
Statele Unite	91	Canada	192
Chili	93	Australia	214
Portugalia	94	Argentina	264
Italia, Japonia	95		

Planul va hotări câte hectare se va lucra din fiecare fel de cultură.

Mai întâiu se va produce tot ce este necesar consumului intern; iar pentru export numai ce se desface cu preț pentru a plăti, cum se cuvine, munca agricultorului, rentabilitatea capitalului, cheltuelile de exploatare, și pentruca din valoarea produselor vândute, să se poată plăti cel puțin la preț egal, mărfurile ce suntem nevoiți să importăm.

În viitor, va trebui să avem în țară, un stoc de produse agricole de la o recoltă, la alta. Prin aceasta, s'ar împiedica specula, oscilațiunea prea mare a prețurilor și foametea în caz de secetă. sau de recoltă deficitară.

Să se evite, în viitor, a se stărui în culturi ce nu plătesc renta pământului și munca agricultorului. Acest echilibru nu-l poate ține fiecare individ în parte, ci numai printr'un plan general, pe țară, care plan să fie alcătuit de oameni pregătiți și cu experiență, în curent cu situațiunea internă și nevoile importului și exportului.

Nu este ușor de alcătuit și ținut în curent un asemenea plan, totuși este posibil și, pe deasupra, absolut necesar.

Toate țările și-au dat seama că aplicațiunea teoriei interdependenței internaționale și renunțarea de a-și produce fiecare țară mărfurile ce le importă, sunt o greșală. Acum toate țările caută să-și asigure în hotarele lor, cel puțin alimentele, îmbrăcămintea, combustibilul și materialele de construcție. Teoria interdependenței economice ar fi posibilă, dacă popoarele ar renunța la războaie. Dacă un continent, sau toate continentele ar fi un stat federal, chiar atunci este de văzut dacă lucrurile ar merge bine. Având în vedere nestatornicia firii omenеști, idealul acesta e greu de ajuns. Popoarele cumiți nu se lasă să fie amăgite cu teorii neexperimentate, care de obicei, se sparg în capul celor mici și slabi.

Planul viitor ar trebui să cuprindă la noi cultura bum-

bacului, a cânepei, a inului, a orezului, cafelei, a cauciucului și a tot ce aducem din afară și pe care le putem produce la noi. Să nu ne fie teamă, căci multe din culturile ce le facem azi, au fost aduse, cu timiditate, din alte continente, cum sunt de pildă, porumbul, cartoful, viermele de mătase, etc. Ar fi o politică greșită să importăm mărfuri ce se pot produce în țară, chiar dacă ar costa ceva mai scump. Planul de cultură, deși general, va fi alcătuit pe regiuni, avându-se în vedere ce se poate produce acolo mai eficient, mai mult și de calitate mai bună. Fiecare sat va avea planul lui de cultură, ținându-se seamă de procentul de cultură din planul general. Se va merge cu detaliile până acolo, încât se va fixa chiar pe suprafețele de 2, 5, 10, 20, 40, 50 ha., etc. procentul de culturi ce trebuie să facă fiecare exploatare, ținându-se seamă, bine înțelese, de ce se produce în regiunea respectivă.

Prin planul de cultură, se va pune obligația ca orice grădină, loc viran din sate și orașe, să fie lucrate și făcute producătoare, spre folosul posesorului cât și al colectivității. Se vor găsi speculatori răutăcioși, cari să susțină că prin planul de cultură se suprimă libertatea și dreptul de proprietate. Acestora li se va răspunde că pământul îndeplinește prin proprietar, o funcțiune economică și socială și că cel ce îl stăpânește, este obligat să îndeplinească anumite condițiuni în exploatarea lui.

Cred că tot în planul general să se prevadă ca fiecare sătean să aibă o suprafață minimă, pe care să-și așeze casa, având curte și grădină, fie el chiar muncitor, fie funcționar etc. Grădina și parte din curte, să fie obligat să le lucreze. Așezarea în comună să se facă cu aprobarea consiliului comunal, supunându-l la obligațiile celorlalți locuitori. Dacă s'ar cultiva grădinile, locurile virane și dacă s'ar replanta râpele, s'ar ameliora pământurile degradate s'ar urca, ușor suprafața cultivabilă la peste 15.000.000

ha, care, împărțite pe grupele principale, ar da următoarea repartitie :

Cereale cuprinse și ogoarele	10.500.000	ha.
Plante alimentare	1.000.000	"
Plante industriale	1.200.000	"
Fânețe cultivate și plante de nutreț	900.000	"
Perdele de păduri pentru protecția câmpului și izlazurilor	400.000	"
Fânețe naturale și pășuni	4.120.000	"
Livezi de pomi și vii	740.000	"
Păduri	6.336.471	"
Sate, șosele, drumuri, lacuri, râuri etc.	4.308.429	"
Total	29.504.900	ha.

Canalizând râurile, scurgând mlaștinile, s'ar mări și mai mult suprafețele cultivabile și pădurile țării.

Creșterea populației și mai cu seamă îmbunătățirea traiului clasei celei mari de locuitori de pe globul pământului, va face ca consumul, pretutindeni și mai cu seamă în Europa, să fie mult mai mare decât în zilele noastre.

Oamenii de știință susțin. că suntem abia la începutul secolului chimiei, care scoate din lemn și cărbune, lapte, fibre, stofe, cauciuc, carburanți, zahăr, etc. Aceasta ne dovedește ce rol mare are agricultura și ce menire va avea lemnul și alte materii prime, cari se găsesc din belșug pe solul și sub solul nostru. Să știm numai să le folosim și să scoatem din ele bogățiile cu care le-a înzestrat natura și pe care înaintașii noștri le-au apărât cu atâtea jertfe, sute și mii de ani.

Acum câteva secole s'a ajuns la formarea capitalului. grație căruia s'au dezvoltat industriile, comerțul, transportul, etc. tot așa chimia și fizica vor aduce mari schimbări în viața popoarelor care vor ști să meargă în pasul vremii. Din eprubetele laboratoarelor vor eși materii noi, pe care încă nu le bănuim.

PĂMÂNTUL TREBUE MUNCIT

Știința a dovedit că pământul îndeplinește o funcție socială și economică și că cel care-l stăpânește, are obligația de a-l face să producă cât mai mult. Pământul procurând omului tot ce-i este mai trebuincios ca: alimente, îmbrăcăminte, combustibil, materiale de construcții, minereuri, gaze, căderi de ape, etc., posesorul are îndatorirea către colectivitate, să-l muncească și să scoată din el tot ceea ce natura i-a dăruit.

La noi, ca în multe țări, nu s'a ținut seamă, pe deplin, de rolul productivității pământului și de îndatoririle proprietarului și nici de însemnătatea planului general de cultură, pe toată țara, cu aplicarea lui până în cel din urmă sat, sau oraș. Din cauza lipsei acestui plan, se produce ce nu se vinde cu preț și se importă cele ce se pot produce în țară. Aceasta a fost cauza crizei agricole atât la noi, cât și în alte țări. Unele din ele au fost nevoite ca în mai puțin de un secol, să-și schimbe de 2—3 ori planul de culturi agricole.

Danemarca este pilda cea mai clasică. Ea era una din furnizoarele de cereale ale Angliei. Când cerealele celor două Americi și a altor țări, au început să inundeze piața engleză, în loc de exportatoare de cereale Danemarca a devenit exportatoare de carne, de untură, de șuncă, de unt, de lapte, de brânză, de ouă, etc. Danezii aduceau porumbul și orzul și cu ele îngrășau vitele de export. Nu e de mult de când, constatând că untul și grăsimile animale costă mai scump decât cele vegetale, atunci au introdus cultura plantelor oleaginoase, mărind în scurt timp, suprafața lor la 27.000 ha. cu tendința de a merge mai departe. Chiar Norvegia și Suedia, deși țări nordice, cultivă plante de climat mai cald, numai spre a-și micșora importul. Tot acolo au constatat că porcul consumă cereale de 7—10 ori mai mult ca omul și că

produsele porcine devin prea scumpe. Au căutat să le înlocuiască cu altele mai eftine.

Pentru noi se pune întrebarea : care să fie, în viitor, planul general agricol ? Criza din 1929—33, când dam 10 vagoane de cereale ca să ne putem procura un vagon de bumbac și alte articole, a dovedit că este absolută nevoie să se schimbe viitorul nostru plan agricol. Multe din articolele importate le puteam produce la noi în țară. Dacă nu am fi avut petrolul, lemnele și vitele de exploatat, pentru plata mărfurilor importate, moneda noastră ar fi avut o soartă și mai nenorocită ca aceea prin care a trecut.

Agricultorii noștri să nu se mai limiteze la cele câteva culturi, ci să mărească numărul lor. Se va micșora suprafața unora și se va mări la altele. Se vor introduce culturi noi, pe scară mai mare, ca aceea a bumbacului, a cânepei, a inului, a orezului, a floarei soarelui, a soiei, etc. Suprafețele culturilor se vor fixa după nevoia consumului intern, după produsele ce se pot exporta cu preț, spre a putea plăti mărfurile importate, fără a micșora valoarea monedei noastre.

Stabilirea acestui echilibru și schimbarea obiceiurilor și a mentalității agricultorilor noștri, nu sunt ușoare ; totuși ca un cunoscător al lor, pot spune că se pot înfăptui. Plugarii sunt dornici să cultive ceace le produce mai mult. Trebuesc luminați și, mai cu seamă, feriți de dezamăgire, cum au pățit-o de multe ori. Pentru a se ajunge la aceasta, măsurile să fie bine chibzuite și piețele de desfacere internă și externă, să fie stabilite și sigure.

Acum 50 de ani, am propus sătenilor din comuna Ali-mănești, ca în loc să arunce gunoiul în gărlă, să-l aducă pe moșia tatălui meu și le voi plăti un leu pentru căruță. Se uitau la mine mirați și cine știe cum mă vor fi judecat. De sigur, în cazul cel mai bun, ca pe un visător. Unii au adus băligarul la locul indicat. Când au văzut

diferența de recoltă de pe locurile îngrășate, nu l'au mai adus la noi, ci l'au pus pe locul lor. Nu faptul că nu știau, ori nu auziseră de așa ceva îi împedica să-l întrebuințeze, dar sătenii se hotărâsc greu să iasă din ceea ce au pomenit dela părinții lor. E dureros că au rămas mulți cu aceeași mentalitate până în zilele noastre. Avem grâne cu 24% corpuri străine. Asemenea cazuri trebuiesc pedepsite. Ce greutate ar fi pentru o familie de 4—5 persoane, să aleagă 4—5 saci pentru sămânță, cum aleg grâul pentru colivă, dacă nu sunt vânturători sau trioare în sat. Slavă Domnului, au destul timp dela Iulie până la Septembrie și i-ar face să șadă mai puțin pe șanțurile șoselei, stând de vorbă și privind la trecători. Lucrurile nu se petrec astfel numai cu sătenii, ci și cu alți agricultori.

Acum 12 ani, s'a ținut de Partidul Național-Liberal un congres profesional. Am fost însărcinat să fac raportul asupra agriculturii. Printre chestiunile puse în discuție de mine, erau cultura bumbacului și a orezului. Comisia cercului de studii a agriculturii mi-a cerut să scot din discuție aceste chestiuni. Tocmai cei mai indicați, nu erau încă pătrunși de reușita acestor culturi.

Cam acelaș lucru s'a întâmplat cu fratele meu Constantin Alimăneștianu, acum aproape 60 de ani, când se străduia să convingă lumea că avem petrol și îndemna să se înceapă exploatarea lui. Profesori cu renume dela Universitățile noastre și ingineri de mine susțineau că nu avem păcură suficientă nici pentru ungerea osiilor căruțelor. De sigur că nu aveam, dacă nu exploatam petrolul și dacă-l importam din Rusia și Polonia. Păcat că nu au trăit să vadă cât de greșiți erau în aprecierile lor. Când, în 1932—33, unele rafinării, neavând unde colecta păcura, îi dădeau foc. Am făcut paranteza de mai sus, spre a arăta că nu este ușor de luptat cu îndărătnicia omească și că, totuși, cu stăruință și cu metodă se poate obține biruința, se poate ajunge scopul urmărit.

Bumbacul, cânepa și inul sunt articolele cele mai mult importate, deși nu aducem atât cât ar trebui, pentru îmbrăcăminte populației țării.

Nu e păcat să fie aduse din altă parte, când se pot produce la noi ? !

CULTURA GRĂDINILOR, A LOCURILOR VIRANE ȘI A CURȚILOR

După cum spuneam, producția pământului nu interesează numai pe agricultor, ci întreaga colectivitate, care îl locuiește și se nutrește cu produsele lui. De aci s'a formulat și principiul că pământul îndeplinește o funcțiune economică și socială, iar proprietarul, pe lângă dreptul sfânt al proprietății, are și obligația să-l muncească bine.

În 1930 aveam în țară 3.280.361 gospodării sătești și 862.974 orășenești. Din grădinile acestora nu se lucrează nici 5%. Dacă s'ar cultiva numai o treime din suprafața acestor grădini, cu una din culturile de mai jos, s'ar pune la dispoziția consumatorilor următoarele cantități:

Ceapă	8.000 vag.	Fructe	6.000 vag.	Bumbac	8.000 vag.
Cartofi	35.000	"	Floarea soarelui	15.000 vag.	Cânepă
10.000 vag.	In	7.000 vag.			

Tabloul de mai jos arată situația României după statistica din 1930.

De atunci gospodăriile s'au înmulțit ! Locuitorii în 1940 trecuseră de 20 de milioane, iar densitatea, cred că și ea a crescut.

SITUAȚIA ROMÂNIEI DUPA STATISTICA DIN 1930

Provincii	Suprafața în mii de hectare	Județe	Plăși	Sate	Orașe	CLADIRI		GOSPODARI		LOCURI		Intreprinderi de tot felul		La 100 de locui- tori un		Densitatea
						Orașe	Sate	Orașe	Sate	Orașe	Sate	Orașe	Sate	Orașe	Sate	
Banat	18 715	3	21	582	7	21.493	186.666	46.176	193.333	168.529	772 992	5 662	12 328	17.9	82.1	50.3
Bucovina	10.442	5	16	341	15	35.708	149.057	54.851	150.903	226.925	626 599	8.570	7.429	26.6	73.4	81.7
Crișana	21 338	4	32	911	8	36.396	255.871	68.734	261.571	274.790	1.115.453	8.147	12.221	17.8	82.2	65.2
Maramureș	23.262	4	15	725	18	36.754	116.851	43.882	129.916	193.436	617.952	6.093	5.846	23.8	76.2	34.9
Dobrogea	38.058	13	38	2 843	29	105.447	428.639	136.723	426.442	591.436	1.836.062	26.954	15.844	24.3	75.7	67.8
Moldova	52.505	12	56	3 357	28	158.665	637.451	262.325	650.415	1 093.133	2 935.170	33.246	24.555	27.1	72.9	76.7
Muntenia	24.078	5	22	1.999	16	39.542	315.028	45.148	292.246	198.197	1.321.192	5.514	8.599	13.-	87 -	63 1
Oltenia	62.229	16	85	2 590	34	72.012	620.818	122.055	626.019	515.679	2.701.998	19.099	34.600	16.-	84 -	51 7
Transilvania																
						3 712.992		4 143.335		18 052.896		266.229				
						60.050	12.268	142.606	15.437	564.575	66.713	17.166	959			
București						72.319		158.043		632 288		18.125				

De mai bine de 60 de ani aud spunându-se că sătenii au grădinile, curțile și locurile virane, nemuncite și se duc cu strachina plină cu mălaiu sau porumb, ca să cumpere zarzavat dela căruța ce trece pe dinaintea curții, căruță stăpânită de un străin. Ei cumpără ceea ce ar putea scoate din grădina lor. Au trecut decenii peste decenii și foarte puțini au înțeles sfaturile și îndemnurile date.

Abia cele două mari răboaie din urmă au scos pe unii din amorteală.

Sunt pentru drepturile omului și ale libertății; dar sunt și pentru a se pedepsi fără cruțare cel care nu înțelege foloasele libertății în cadrul armoniei colectivității și a statului. Experiența nearată că trebuie impus omului care are o grădină, o curte, sau un loc viran, să le muncească și să le facă să producă. Nimeni nu are dreptul a scoate din producția țării, o palmă de pământ.

Cel ce nu muncește pământul, dacă este cazul, să plătească un impozit numit „dare pentru colectivitate”. După mine, ar merita să i se zică „impozitul lenei”. Sumele adunate din acest impozit, vor fi destinate spre a fi construită, pe lângă spitale sau dispensarii din fiecare județ, „Casa Bătrâneței”. Acolo bătrânii lipsiți de familie, își vor găsi până la moarte un pat și un medic să le ușureze suferințele.

În ultimele decenii, de când sătenii au început a părăsi satele, se văd case părăsite, oleaburi și garduri dărâmate, grădini și locuri virane pline cu mărăcini. Acest spectacol și această pagubă trebuie să ia sfârșit.

OBȘTEA DE PRODUCȚIE

Pământul fărâmițându-se, s'a constatat că exploatarea mică, neavând vitele, uneltele, mașinile și capitalul necesar, nu pot face o muncă bună. Din pricina aceasta, a scăzut producția și calitatea multora din produsele noa-

stre. Prin obște, se vor putea face muncile la timp și în condițiuni bune. Obștea va fi școala practică și mijlocul nemerit de a scoate pe mulți plugari din rutina moștenită din tată în fiu.

Făcându-se exproprierea, s'a crezut că muncile se vor face cu mai mare îngrijire. Pentru multă lume a fost o decepție dureroasă, când, spre rușinea împroprietăriților, veneau pe piață grâne cu 15—24% corpuri străine. În unele părți producția scăzuse la 7—9 saci la ha., pe când în răzor cu ei, pe acelaș pământ și sub acelaș cer, cei ce îl munceau bine, scoteau 12—30 saci la ha.

Acum 37 de ani, Casa Rurală obliga pe sătenii, cumpărători de pământuri prin ea, să-l muncească în obște un număr de ani. Aceasta a durat până la 1916, când am intrat și noi în războiul mondial. Munca făcută de acele obști era minunată. Cerealele erau o splendoare. Pe atunci lucram la marea casă mondială de cereale Louis Dreyfus, sucursala Brăila. Soseau grâne de 80—84 kg. sacul, fără nici un corp străin, roșii ca jeratecul. Se vorbea de ele pe piețele Belgiei, ale Olandei, ale Helveției, ale Germaniei și altor țări.

Dela această înălțare, am ajuns în 1929, să exportăm grâne tăciunate și pline de corpuri străine, în așa grad, încât hamalii din portul Anvers cereau prețuri duble pentru descărcare, motivând că se îmbolnăvesc de praf și tăciune.

Ce păcat că exproprierea din 1918 nu s'a aplicat prin Casa Rurală, sau să se fi pus obligația ca un număr de ani să se lucreze pământul în obște și cu un control serios. Lotul bine înțeles, să fi fost nominal și bine determinat. A triumfat însă, demagogia oamenilor fără experiență, spre paguba țării și a împroprietăriților.

Trecutul ne stă pildă, că tot ce s'a făcut cu chibzuială, energie și cu oameni pregătiți, a reușit.

EXODUL SATELOR

În a doua jumătate a secolului trecut s'a manifestat în câteva state din Europa, exodul populației dela sate, la oraș. La începutul secolului actual pornirea era și mai mare. Atunci s'a manifestat și la noi. În Belgia rămăseseră în sate locuitori 18%, în Anglia 23%, în Germania 32% și în Franța 34%.

Părăsirea satelor era așa de mare, încât agricultorii se plângeau că au rămas fără brațe de lucru și cu câmpurile nemuncite. Germania în 1897, aducea muncitori pentru agricultură din Rusia și Bucovina, pe când în Berlin și alte orașe în același timp, se ofereau 30—50 lucrători pentru un loc.

Cauzele pentru care au plecat elementele dela sate la orașe, erau lipsa de lucru și plata mai mare în industrie și comerț.

Mai târziu, s'au mai adaogat și alte cauze, ca : goana după petreceri, muncă mai ușoară, etc. Dorința tinerețului este de a se cultiva și a avea un trai mai bun; năzuință, de altfel, legitimă și chiar îmbucurătoare, dacă nu ar trece o limită și nu ar degenera în câștig fără muncă și îmbogățire peste noapte, pe căi permise și nepermise. Problema pusă pentru noi, este ce trebuie făcut ca parte din populație să rămâie pe loc. Problema se pune și mai mult astăzi când sociologii și urbanisticii găsesc că orașele nu trebuie să treacă peste un anumit număr de locuitori și că este periculos să se aglomereze prea mulți oameni la un loc. Mai toate țările nu au ținut socoteala de un fapt esențial, că atât satul cât și orașul nu trebuie să se desvolte peste cât îi îngăduie suprafața locului și decât găsesc de lucru, brațele. În zadar vor unii să facă, ca să trăiască 500 de familii pe un loc, unde nu pot bine vieții decât 300. Tot ce este în plus, creează o viață grea celorlalți.

Exodul satelor se va putea opri prin noua organizare

dată muncii agricole și dezvoltării industriei casnice, — așezării industriilor în regiunile unde se produce materia primă, prin organizarea învățământului, a comerțului, a cooperăției și sănătății.

Odată cu organizarea satelor, va trebui să se aducă și acolo mijloace de odihnă, de cultură și de distracții, necesare omului care muncește.

INDUSTRIA CASNICA

Dela Noembrie la Martie, cei mai mulți agricultori au ocupație foarte redusă, iar alții de loc. Pe lângă lunile de iarnă, sunt lunile din timpul campaniei de lucru, când nu toate zilele sunt ocupate, nefiind de lucru, și se pierd, astfel, zilele nenumărate ale populației noastre rurale. Totalul zilelor pierdute este de circa un miliard, sau, cel puțin opt miliarde de ore pe an. Ce mare pagubă pentru agricultor ! Ce minuni s'ar face în 10—20 de ani cu cel puțin 200 miliarde pierdute anual. Câte gospodării nu ar înflori ! Câte suferințe nu s'ar ușura și câte lipsuri nu ar dispărea ! Intrebuintarea timpului liber de către agricultor, a preocupat și preocupă pe conducătorii noștri politici, culturali, economici și sociali, de mult timp. Nu s'a soluționat această problemă decât parțial și nu s'a ajuns să se transforme dorințele și planurile, în fapte.

Starea materială și sanitară a satelor, precum și refacerile și despăgubirile rămase de pe urma războiului, ne obligă să punem în valoare cel puțin cele opt miliarde ore de lucru. Una din îndeletnicirile de mare folos ar fi industria casnică. Aceasta o cere și ridicarea standardului de viață a celor 90 procente ale populației noastre. Industria casnică ocupă orice oră liberă atât a agricultorilor, cât și a orașenilor, fie chiar funcționari sau cu altă îndeletnicire.

Pentru atingerea acestui scop, copilul trebuie crescut și educat de mic cu cultul și iubirea muncii, precum și cu

disciplina lui însuși. În Cehoslovacia mai toți copiii de ambele sexe știu pe lângă carte încă 2-3 meserii din care cel puțin una este industria casnică. Astfel se explică de ce acest popor mic a rezistat la evenimentele grele ce au trecut asupra lui. Prizonierii ruși dați pentru lucru la proprietarii noștri, în timpul liber, după ce își terminau munca, în zilele de sărbătoare lucrau jucării, coșuri, pălării, etc. Unul avea depus la contabilul moșiei 28.000 lei, pe când sătenii noștri stau cu brațele încrucișate. Din cauza acestei lipse de ocupație, multe firi slabe se dedau la fel de fel de apucături rele.

Cu generațiile actuale va fi de luptat până să înțeleagă folosul acestei industrii și până să se disciplineze munca de 8-12 ore în cele 300 zile lucrătoare ale anului. Greutatea provine din faptul că cei mai mulți părinți nu sunt încă pătrunși de acest adevăr. Aceasta nu însemnează că scopul nu se poate ajunge. Din contră, meritul conducătorilor va fi și mai mare.

Problema a ajuns la maturitate; reușita ei însă depinde de cei ce o vor lua în mână. În lucrarea mea „Organizarea muncii agricole” am arătat mijloacele prin care se poate dezvolta industria casnică la noi.

PĂȘUNILE

Izlazurile comunale s'au constituit prin legea din 1908, dându-le dezvoltare mai mare, prin reforma agrară din 1918. Suprafața izlazurilor, în 1939, se urca la 2.664.180 ha. Această suprafață a fost luată, în cea mai mare parte, din pământul cultivabil, iar restul din păduri, zăvoaie și siuri. Constituirea izlazurilor comunale a trebuit să se facă, pentru că pășunile se împuținaseră și deveniseră un mijloc de speculațiune a satelor. Din cauza aceasta și a lipsei de pășune, vitele de tot felul se împuținaseră. Izlazul a fost și una din cauzele mișcărilor țărănești din 1888, 1899 și 1907. Invoelile agricole, din pricina micșorării suprafeței pășunilor, deveneau din an în an mai grele și mai

asupritoare. Între anii 1870-1900, construindu-se multe căi ferate, ale căror linii pătrundeau până în fundul multor văi și urcând culmile multor munți, legând mai ușor satele cu orașele și porturile de pe Dunăre și marea Neagră, a făcut ca agricultorii să mărească suprafețele cultivate cu cereale.

Arendașii din acele timpuri, când veneau să cerceteze o moșie pentru a o lua în arendă, se interesau întotdeauna de câte hectare au fost desțelenite din pășune, din păduri, câte capete de vite are comuna și din câte familii este compusă. Acestea erau normele după care se fixa arenda ce putea să plătească. Cu cât se măreau lanurile cu cereale, cu atât se îngustau pășunile și se pleșuveau dealurile de păduri. Până în 1908, în multe părți, plugarii își pășteau boii pe marginea șanțurilor, pe delnițele semănăturilor, ținute de funie, pe când oile aproape dispăruseră la câmpie.

Starea aceasta a fost speculată de mulți proprietari neprevăzători, mai cu seamă de arendași, care căutau să scoată cât mai mult de pe spinarea învoitorilor. Prin crearea izlazurilor comunale, s'a rezolvat, în parte, chestiunea pășunilor. Nefiind însă bine administrate, n'au dat rezultatele dorite și nu corespund încă scopului pentru care au fost constituite.

Legiuiitorul n'a rupt din pământul cultivabil circa 2 mil. ha., pentru a le transforma în păduri de mărăcini, sau câmpii negre, fără un pic de iarbă pe ele, luni de zile. În multe părți, vitele nu pot paște decât una sau două luni primăvara, o lună-două toamna; restul timpului îl cutreeră toată ziua pentru a veni seara acasă moarte de foame. Cu cât crește populația și cu cât hrana sătenilor se îmbunătățește, cu atât laptele și carnea, pe lângă făină și mălaiu, vor fi unele din elementele cele mai importante.

Numărul vitelor trebuie să fie cel puțin îndoit. Suprafața izlazurilor nu se poate mări mult și nu rămâne decât să se exploateze mai bine cele existente, căci sunt destule. Tre-

bue să dea însă, în viitor, maximum de randament. Problema izlazurilor se desbate și s'a desbătut de atâți oameni competenți și totuși, nu s'a rezolvat complet și nu s'au luat încă, măsurile unei bune administrații. Va trebui să se alcătuiască un plan general și complet, de exploatare, care să se aplice cu stricteță și energie. Să se pună la dispoziție mijloacele materiale și de tot felul, cerute pentru punerea izlazurilor în valoare și pentru a corespunde scopului pentru care au fost create. În linii generale, măsurile ce trebuesc luate imediat, sunt următoarele, bine înțeles, adăogându-se sau suprimându-se cele ce nu se mai potrivesc în momentul când se pun în aplicare.

Cota de pășune. Să se stabilească cota ce servește de pășune și cota ce se cultivă cu plante furajere.

Ingrijirea anuală a suprafeței destinată pășunilor: se curăță, se grăpează, se gunoiesc și se înconjoară de o perdea de plantații care servesc și pentru adăpostul vitelor. Se curăță anual puțul din izlaz. Se va construi și întreține șopronul pentru adăpostul vitelor, în zilele de ploaie și căldură.

Cota destinată pentru izlaz să fie împărțită în izlazul vitelor mari și izlazul vitelor mici. Acestea la rândul lor, să fie și ele împărțite în două. Când se paște pe una, se odihnește cealaltă.

Cota destinată plantelor de nutreț va fi, pe cât se va putea, mai mare și se va căuta să se dea o bucată fiecărui crescător de vite, proporțional cu numărul lor.

Ogoarele sterpe. Cu toate că unii le critică, sunt însă foarte necesare. Pământul trebuie să fie odihnit din când în când. Este un sistem vechi, dar foarte folositor. Avem de altfel, multe lucruri bune de învățat din trecut și de care nu ne ținem.

Crescătorii de oi susțin chiar, că miriștele lăsate ca ogor sterp, dau o iarbă mai bună pentru lapte, mărind cantitatea și grăsimea în lunile Mai și Iunie.

Miriștile și porumbiștile. Deși se cere de agronomi, ca

ele să se întoarcă imediat, de fapt nu se poate face pentru motivul că, după ridicarea recoltei, mai rămân spice, foi și alte ierburi, pe care le pasc vitele. De obicei, este singurul loc, în luna Iulie, unde vitele pot găsi o pășune mai bună. De sigur, după câțva timp de păscut, e bine să se facă ogoare.

Pășunile din păduri, zăvoaie și mlaștini. Din cauza neprevăderii și din cauza lipsei de nutreț pentru vite primăvara, după ridicarea zăpezii și până ce încolțește iarba pe izlaz, s'a luat răul obicei, de a se paște vitele în păduri și zăvoaie. Nu trebuie să fie îngăduit sub nici un motiv, să se intre în pădurile tinere, până ce lemnul nu se ridică la înălțimea și vârsta cerută de știință, după felul lemnului.

Numai din această cauză avem păduri pipernicite, care sunt împiedicate în dezvoltarea lor. Sătenii nu se îngrijesc din timpul verei, ca să aibă nutreț cel puțin până la 15 Mai. Cei mai mulți cred că vita trebuie să stea pe câmp, fie că are, sau nu are ce mânca, numai în grajd să nu fie. Această mentalitate trebuie să dispară. Locul vitei este să șadă în grajd iarna și sub șopron când e căldură.

Fără rezerve de furaj de la an la an, cum era obiceiul înaintașilor noștri, nu se pot avea animale bine îngrijite și bune pentru muncă. Pădurile, zăvoaiele și mlaștinile vor putea servi ca pășuni la vârsta cuvenită, însă amenajate în acest scop.

Aceste pășuni bine îngrijite vor aduce mari servicii, nu lăsate în voia soartei, cum cred cei mai mulți.

Golurile și poenile de munte. Acestea au un mare rol în viitor. Bine exploatate, ar aduce mult venit proprietarilor și crescătorilor de vite. Statul, proprietarii și obștiile să fie obligați să îngrijească pășunile și să nu se mulțumească numai să încaseze erbărit și arendă.

Fânețele naturale aveau în 1939, o suprafață de 1.456.271 ha., adică mai bine de patru ori decât suprafața cultiva-

bilă a Elveției. De obicei sunt foarte slab exploatate și se pierde anual din această cauză o mare avuție.

Mă opresc aici cu observațiunile generale, cu credința că specialiștii vor alcătui planul general de exploatare, și că nu se vor găsi liniștiți sufletește, până ce nu vor vedea planul executat grație energiei și destoiniciei lor.

Trebue să fim neliniștiți când am ajuns s'avem o vacă la 10 familii într-o comună de 300 de familii în marele și frumosul județ agricol Teleorman; când avem 250.000 gospodării țărănești, care nu au o găină, peste 1.600.000 săteni, neavând un porc, și 2.000.000 din 3.500.000 gospodării țărănești, fără o vacă.

Amenajările și punerea în valoare cer fonduri. Creditul forestier, băncile populare, și obștiile să procure aceste fonduri. Pășunile, izlaturile și fânețele se pot socoti ca pietre fundamentale ale unei țări, care merită să li se dea o deosebită atenție.

Planuri și dorințe se aud la fiecare ocazie, de zeci de ani; oamenii însă, care să le execute, nu s'au găsit încă, dar se vor găsi, desigur, dacă se stăruie.

CULTURILE

Până la jumătatea secolului al 19-lea, numărul culturilor agricole la noi, era foarte restrâns. Suprafața țării era acoperită cu pășuni și fânețe necesare creșterii vitelor și a albinelor, cu păduri plantate în scopul de a opri surpările malurilor, precum și de a regula cursul apelor. Viile acopereau coastele și dealurile expuse la soare, de la Dunăre până sub poalele munților. Pe alocuri, se puneau și pomi fructiferi, în ori ce caz, nu pe scara ce ar fi meritat pământul și clima noastră.

După războiul mondial din 1914—18, multe țări, care părăsiseră, într-o mare măsură, agricultura și desvoltaseră industria, s'au văzut forțate să se întoarcă cât mai mult, la munca câmpului: iar după războiul actual, o asemenea sfortare se va face și mai mare. Suprafețele pe care

se cultivă azi anumite plante, vor suferi în viitor modificări. Unele se vor mări, altele se vor micșora, adăogându-se culturi noi, până atunci necunoscute. Cum nimic nu este etern pe acest pământ și totul este supus schimbărilor, nici agricultura nu a scăpat de legile și transformările universale, ce trebuiesc suferite în timp și spațiu.

Criza mondială, începută de fapt în 1927 și mergând crescând până în 1933, a dovedit că fiecare țară trebuie să aibă un plan general de cultură, care plan să se modifice după nevoile interne și piețele externe de consumație.

Când am vorbit despre revizuirea planului nostru general de culturi agricole, am arătat că trebuiesc mărite suprafețele însămânțate cu plante alimentare, cu plante industriale și furagere, prin restrângerea întinderilor semănate cu cereale. În cursul anilor, planul de cultură suferă de obicei, unele modificări.

Îmi reamintesc că între anii 1890-98, Statele Unite din America inundaseră cu cerealele lor toate piețele importatoare din Europa. Grâul scăzuse la 5 lei sută de kilograme. În anii următori, Statele Unite, intrând în perioada dezvoltării sale industriale, comerciale de transport și numărul consumatorilor din interior mărindu-se, cantitatea de produse agricole, destinate exportului, se micșora din ce în ce. Pentru noi însă, concurența pe piețele mondiale nu a scăzut, pentru că în același timp Statele din cele două Americi își măreau mereu suprafețele cu semănături de cereale, în cap cu Argentina urmată de Canada, Australia și India. Neținându-se seamă că este o limită a consumului și o limită peste care semănăturile și producția nu este bine să treacă, ne-a adus la marea criză mondială din 1929-33, care a târît după ea, criza industrială și bancară.

După cum spuneam, trebuie să se revizuiască și să se sepe la nivelul nevoilor vremii, planul nostru de cultură. Suprafața grâului reprezintă la noi, 30,47% din întinde-

rea terenului arabil, porumbul 36,84% adică amândouă 67,31%, pe când fasolea ocupă 0,48% mazărea 0,39%, linteia 0,15% și cartoful 1,54%. Este de sigur, o exagerare și un dezechilibru. Nu voi intra în partea tehnică; aceasta o vor face specialiștii, care au competența și dorința să li se dea îndrumările necesare.

Voiu căuta să indic în câteva cuvinte, ceea ce este de făcut în privința producției și desfacerii, pentru a avea o agricultură rentabilă și consumatorii să aibă produse mai ieftine.

OGORUL

Printre primele lucrări ale pământului, sunt destelinierea și ogorul anual.

Pământul poate fi de cea mai excelentă calitate, dar dacă nu este muncit și pus în valoare, produce mai puțin ca unul de calitate mai inferioară, însă bine lucrat. Au mare dreptate cei ce susțin, că *omul este elementul* cel mai de valoare în producție. Ogorul are mare rol în toate culturile agricole. Importanța lui a fost înțeleasă de multă vreme de înaintașii noștri. Pe la anul 1890, când mai toți plugarii aveau perechea lor de boi, când bucata de pământ nu se fărâmițase așa de mult și când se mai găsea pământ de lucru la marea proprietate, mulți săteni, după ce se cărau păioasele și după ce pășteau câteva zile vitele pe miriști, ogorau pământul, chiar cu snopii pe el, mutând snopii la marginea locului.

După 30-40 de ani, copiii sau nepoții acestora au uitat unele lucruri bune, văzute la părinții lor. Unii susțin că ar fi lenea, alții dezinteresarea; de sigur, va fi și una și alta. Mai sunt însă și alte cauze, care au făcut pe plugari să ajungă aici. Să nu se condamne, până ce nu se văd cauzele, pentru ca, astfel, să fim drepecți și să putem lua măsurile cerute pentru înlăturarea lipsurilor.

După 1920, vitele s'au scumpit, recoltele proaste, în multe părți ale țării, între anii 1912-28, căderea catastro-

fală a prețurilor cerealelor și a produselor agricole în timpul crizei mondiale, nepervederea celor mai mulți dintre cei cărora li s'a dat pământ prin reforma agrară, au contribuit la scăderea inventariului plugarilor. Cei mai mulți trebuiesc ajutați, fie individual, fie prin asociațiuni, syndicate sau cooperative, ca să-și procure, sau să închirieze unelte de care au nevoie. Sunt circa 14.000.000 ha. de făcut ogor și de arat cel puțin încă odată. Plugarul neputând să-și facă munca la timp, riscă a o face în zadar. Statul nu poate și nu trebuie chiar, să ajute decât pe cei vrednici. Cine nu iubește plugăria, să se lase de ea, pentru ca pământul să intre în mâini vrednice, care să știe să-l frământa și să-l facă să producă cât mai mult, de cât mai bună calitate și cât mai efin.

CULTURA CEREALELOR

Cultura cerealelor, după cum se vede din datele statistice de mai jos, în ultimele două decenii din secolul al XIX-lea, a luat o mare desvoltare.

Devenind liberă navigația pe Dunăre, după pacea de la Adrianopol, din 1829, au început să sosească în porturile noastre, vapoare din toate țările și mai cu seamă cele englezești, care aduceau mărfuri de la ei și se înapoiau încărcate cu cereale și alte produse de la noi, pentru Anglia și țările din drumul ce-l făceau vapoarele.

Căile ferate începând să brăzdeze țara în lung și lat, au dus găurile pe multe moșii sau în apropierea lor. Până atunci, transportul produselor agricole și în special cerealele, se făceau cu carul cu boi sau cai, până la schelele de pe Dunăre, făcând drumuri până la 80 de km.

Țările care ne cumpărau vitele, de când am început să punem bazele industriei noastre naționale, pentru a nu mai fi tributare lor, de oarece le vindeam grâul pe preț efin, și-l aduceam înapoi, sub formă de făină, cu prețuri mari — au închis granițele pentru vitele noastre.

Articolele le puteam produce, având materie primă, mână de lucru, combustibil și mai cu seamă consumul asigurat; și am fi fost foarte vinovați, dacă nu s'ar fi întemeiat industrii la noi. Agricultorii fiind loviți în creșterea vitelor, s'au văzut nevoiți să defrișeze din pășuni și fânețe, pentru a le cultiva cu cereale. Terenurile fiind odihnite și dând producție mare, au îndemnat pe agricultori să defrișeze cât mai multe suprafețe. Nu numai din pășuni și fânețe, dar chiar codri întregi de păduri, pleșuind dealurile și povârnișurile. Se susține chiar, că din cauza aceasta s'a schimbat clima țării noastre. S'a mers însă prea departe, fiind înșelați de câștiguri trecătoare.

Pentru a se vedea drumul ce s'a parcurs în acești 70 de ani din urmă, dau mai la vale următoarele date statistice:

Felul cerealelor	Suprafețele cultivate în		Suprafețe ce vor trebui cultivate în viitor
	1864 ha.	1939 ha.	
Grâu	892.394	4.078.575	3.500.000
Secară	124.616	448.036	500.000
Orz	349.294	1.096.013	1.200.000
Ovăz	87.564	589.006	800.000
Porumb	1.213.051	4.931.766	4.000.000
Mei	130.083	26.023	30.000
Hrișcă	—	1.703	2.000
Măhuri	—	9.706	18.000
Ogoare sterpe	—	536.680	450.000
	2.797.005	11.716.908	10.506.000

Cultura cerealelor s'a dezvoltat nu numai în unele țări ale Europei, ci peste tot globul pământesc. În cele două Americi, Australia și India, culturile au atins un ritm și mai însemnat.

În secolul al 20-lea a început să intre în rândul țărilor producătoare de cereale și Africa. Producțiile sale au apărut pe piețele mondiale.

Tehnica și chimia au adus în ultimele decenii atâtea descoperiri, încât industriile au luat o dezvoltare neașteptată. Ele întrebunțează ca materii prime, produsele agriculturii și dacă am numi numai laptele și lemnul, este suficient să ne dăm seama că în viitor, trebuie să schimbăm planul nostru agricol.

Civilizația pătrunzând n. ai adânc în clasele noastre sociale, a adus și va aduce un standard de viață mai ridicat, mărind și variind nevoile de consum. Micșorarea cu circa 1.200.000 de ha., a suprafeței ce este de cultivat în viitor cu cereale, pune întrebarea, dacă nu va suferi consumul intern și dacă vom mai avea în viitor, cu ce plăți mărfurile ce importăm. Răspunsul este categoric nu, pentru motivele ce urmează : suprafețele cultivate cu unele specii de cereale, erau prea întinse față de consumul intern și de excedentul ce se oferea pentru export. Prețul lor adesea, nu plătea renta capitalului investit, plata muncii, a cheltuelilor de exploatare și nu lăsa câștigul strict necesar, ca să asigure un traiu mai bun.

În 1939, suprafața acoperită cu cereale era de 11.716.908 ha, cuprinzând și cele 536.000 ogoare sterpe, din care grâul ocupa 4.078.575 și au produs 44.528.410 chintale, adică 10,9 chintale în medie la hectar. Prin noul plan, se cultivă numai 3.500.000 ha de grâu și dacă producția se ridică la 15 chintale la hectar, producția totală s'ar ridica la 45.750.000 chintale, adică mai mult chiar decât produceau cele 4.078.575 ha. Dacă nu ajungem să producem 15 chintale la ha, când alte țări, cu pământ de calitate mai inferioară și climat mai puțin prielnic ca al nostru, s'au urcat la 30,2 chintale, nu este decât vina noastră. Am rămas cea din urmă țară în ceea ce privește producția.

În ceea ce privește porumbul, la fel.

Susțin cu tărie, că cel ce nu înțelege agricultura, nu merită să fie stăpân pe un pământ din care nu scoate, ceea ce ar trebui să scoată. Pe an ce trece, se vede și mai

clar că pământul îndeplinește din ce în ce mai mult o funcție socială și economică. Exploatarea mică, prin a căror divizare exploatarea se face imposibilă, trebuie să-și facă cultura prin obști, spre a ajunge la suprafețe mai mari din fiecare fel de plante.

PLANTELE ALIMENTARE

Legumele și zarzavaturile joacă un rol important în hrana omului. Medicii susțin că pentru muncitori, legumele sunt indispensabile. Și când ne gândim că în satele și orașele noastre sunt atâtea curți și grădini care, în loc să fie pline cu răzoare de legume și flori, sunt înăbușite de bălării !...

Este o datorie ca fiecare om care are o palmă de pământ, să o cultive cu legume, zarzavat și cu flori după locul unde se găsește. Nu mai este îngăduit, să mai rămână o bucată de loc nemuncit. Populația noastră are nevoie de o rație mai mare de zarzavat și leguminoase, pe lângă lapte, unt, brânză, ouă și carne. Aceste produse au o desfacere mai bună și sunt mai rentabile decât unele feluri de cereale. Uscatul și conservarea lor, să se facă pe o scară mai întinsă, atât pentru consumul intern, cât și pentru export.

Nu sunt mulți ani de când la Constanța și în alte orașe, ne veneau legumele și zarzavaturile din Turcia, pe când pământurile noastre stau pârloage !

Să se dea o mare dezvoltare semințelor de tot felul. Ridicarea standardului de viață a populației, cere mărirea suprafețelor semănate cu leguminoase și zarzavat, sporirea producției la ha., îmbunătățirea calității și effi-

nirea lor. Tabloul următor arată suprafețele ce cred că ar trebui să fie afectate plantelor alimentare.

Plantele	Suprafețele cultivate în		Suprafața ce cred că va trebui să se cultive în viitor
	1864 Ha.	1939 Ha.	
Bob	—	1.422	5.000
Fasole	21.420	64.116	120.000
Lințe	—	19.408	50.000
Mazăre	—	51.900	240.000
Năut	—	1.042	5.000
Ceapă	—	24.810	50.000
Cartofi	6.031	207.259	350.000
Varză	—	27.195	50.000
Pepeni	—	41.827	50.000
Dovleci	—	6.245	20.000
Legume A	—	13.853	20.000
„ B	—	27.651	40.000
	27.451	486.728	1.000.000

Toate legumele și zarzavaturile care nici nu se află în statistica din 1864, se cultivau în cantități mai mici pentru consumul intern și al familiei.

Pe malurile râurilor și pe unde se scurg izvoarele, sunt atâtea terenuri bune pentru aceste culturi, neașteptând decât mâna, priceperea și energia omului pentru a fi cultivate. În jurul Sofiei se fac culturi pe câte 1—1½ ha. cu ardei, legume, roșii și semințe, de pe urma cărora trăesc familii de 4—5 membri în condiții foarte bune și cu un standard de viață destul de ridicat.

CULTURA PLANTELOR INDUSTRIALE

Una din multiplele cauze, care au contribuit la scăderea leului după 1919, este și faptul că aducem de peste graniță materii prime și articole industriale, deși le putem produce la noi. Dacă în acești 30 de ani dela primul războiu mondial, nu am fi avut marele noroc, să avem

petrolul, lemnul și vitele pentru export, leul ar fi fost și mai depreciat. Vindeam produsele noastre sub cost, ca să aducem bumbac, cânepă, în, orez și alte mărfuri. Dam 10 vagoane de cereale pentru un vagon cu articole industriale. Importăm circa 20.000.000 kg. de bumbac brut, cu mult sub nevoile consumului nostru. Această plantă se cultivă cu succes la noi. Dacă nu a reușit în unele părți ale țării, cauza a fost că nu s'a cunoscut bine cultura, sau nu era regiunea prielnică și nici terenul indicat și bine lucrat.

Acelaș lucru s'a întâmplat la început, cu toate plantele aduse din alte regiuni, sau continente. Porumbul, despre care se zice că nu are încă 300 de ani de când a fost adus la noi, a trecut și el prin aceste dificultăți. În regiunea Dobrogei, chiar în jurul Constanței, cultura porumbului nu se făcea fiindcă mulți plugari erau încredințați că nu merge bine acestei culturi. Cu toate acestea, au fost ani când a dat 4—5.000 kg. la ha. De altfel, toate semănăturile au ani când dau recolte slabe.

Pentru că este vorba de introducerea culturilor plantelor industriale pe scară mai mare, a bumbacului, a orezului, a plantelor din care se extrage cauciucul, etc. cred că este interesant să arăt în câteva cuvinte introducerea bumbacului la noi. În timpul războiului mondial din 1914—18, închizându-se Dardanelele, importul și exportul au suferit foarte mult. Articolul de care aveam nevoie mai mult, era bumbacul. În timpul acela, se făcea experiență cu introducerea lui pe moșia Prințului Barbu Știrbei, la Bulftea. La încheierea păcii, în sate întregi oamenii rămăseseră fără cămăși. Prin societatea Industria Casnică, s'a dat să țasă pânză la sute de femei și drept plată pentru munca lor, li se da bumbac. Cu mijlocul acesta, mii și mii de ființe omenеști, lipsite de bani, au fost îmbrăcate. Această problemă m'a preocupat mult. În 1924, apărând sub supravegherea mea, ziarul săptămânal pentru sate „Poșta țăranului“, care era tras în 30.000

de foi, am început prin el, propaganda culturii bumbacului. Arătam că munca este ca aceea a porumbului, iar culesul ca al tutunului, adică în mai multe rânduri, când se deschideau capsulele, pentru a nu fi lăsate ca puful lor să fie luat de vânt. În anul acela, am primit peste 1500 de cereri de sămânță de bumbac.

Am adus de la casa Vilmorin din Paris, sămânță de bumbac americană, canadiană, indiană și egipteană. O sută de grame costa 30 de lei, preț în care era cuprins și transportul. Încercarea a reușit în multe părți. Văzând interesul pus de un număr atât de mare de agricultori, m'am dus la Ministerul agriculturii și am propus subsecretarului de stat G. Cipăianu să ia în mână chestiunea culturii bumbacului și a orezului. D-sa a dat-o în studiu specialiștilor și a adus sămânță din Egipt și mai cu seamă din Bulgaria, semințe care mergeau mai bine la noi. Pe atunci mulți se îndoiau de reușita culturii bumbacului și a orezului. În primăvara anului 1933, s'a ținut de către Partidul Național Liberal un congres al profesorilor. Am fost însărcinat să fac raportul asupra agriculturii. Aveam un pasaj asupra bumbacului. Am fost rugat, cum am spus, să trec peste problema bumbacului, fiind încă prematură. Deasemenea și cultura cânepei și a inului a stagnat mai bine de 70 de ani, stârnind întotdeauna în jurul ei, discuții academice și dorințe destule, fără însă să se ajungă la realizare. În 1925, Vintilă Brătianu, ca ministru al Finanțelor, a însărcinat pe inginerul Niculae Ștefănescu, directorul Băncii Românești și pe inginerul inspector general Gr. Stratilescu, profesor la Politehnică, să studieze și să ia măsuri pentru o torcătorie de in și cânepă. Totul era gata, intrând în societate și o mare fabrică din Polonia. Când V. Brătianu a părăsit ministerul, totul a rămas baltă. Am insistat asupra acestui punct, pentru a arăta că principalele plante ale industriei textile le putem produce și la noi, fără a mai fi tributari altor state.

În tabloul de mai jos, arăt suprafețele ce cred că trebuiesc însemănțate :

Plantele	Suprafețele cultivate în		Suprafața de cultivat în viitor Ha.
	1864 Ha.	1939 Ha.	
Cânepa	—	57.820	120.000
In	—	12.153	80.000
Rapiță	61.271	61.178	100.000
Mac	—	2.319	5.000
Floarea soarelui	—	163.808	250.000
Sfecla de zahăr	—	53.366	100.000
Cicoare	—	433	3.000
Tutun	4.461	21.551	50.000
Anison	—	181	1.000
Muștar	—	1.343	3.000
Ricină și plante farmaceutice	—	308	1.000
Hamei	—	22	1.000
Bumbac	—	7.031	270.000
Soia	—	103.455	100.000
Orez	—	446	100.000
Cauciuc, alte plante	—	2.893	16.000
	10.732	488.307	1.200.000

Unele din plantele netrecute în statistica din 1864, se cultivau pe întinderi mai mici, pentru consumul casnic și intern. Sunt însă plante care pe atunci și chiar până acum câțiva ani, nu se cunoșteau și nu se cultivau în țară. Acum au început să se cultive. Agricultorii din unele părți ale țării deși s'au ferit până acum de cultura inului și a cânepii, din fericire, sau mai mult din nevoie, au înțeles în fine folosul lor. În comuna Udești din județul Baia, s'au cultivat în 1942, suprafețe foarte mari de cânepă. Cheltuelile și veniturile la un ha, au fost următoarele: arenda 22.400 lei, sămânța 7200, aratul 3360, recoltatul 5600, topitul 1000 și melițatul celor 800 de kilograme produse la ha. 24.000 lei. Totalul cheltuelilor se urcă la suma rotundă de 64.000 lei. Valoarea 800 kgr. cânepă a 200 lei kg. face 160.000 lei, din care scăzându-se 64.000 lei cheltuelile, rămâne un câștig net de

96.000 lei la hectar. Admitem că nu ar fi nici producția aceasta la hectar și nici prețul nu ar fi așa de ridicat, totuși beneficiul la ha. este cu mult mai mare, decât a multor culturi cu cereale.

Bulgaria, vecina noastră, unde proprietatea cea mai mare țărănească nu trece de 5 ha., dându-și seama ce înseamnă a cultiva plante rentabile și a face o muncă intensivă, a ajuns în câțiva ani la progresul arătat în tabloul de mai jos :

Felul plantelor	Culturile făcute în	
	1920/21 Ha.	1938/39 Ha.
Tutun	162.947	408.578
Sfeclă de zahăr . .	1.174.764	2.293.168
Floarea soarelui .	26 668	1.582.519
Rapiță	6.101	107.636
	1.370.480	4 392.201

Producția mondială de bumbac se ridică la 560 milioane chintale, din care 50% produce America, 25% coloniile britanice și 8% Rusia ; deci aceste trei țări produc 83% din producția întregii lumi.

Cum scriu pentru cunoscătorii problemei, cred că este bine a mă opri aci cu argumentările mele.

FANEȚELE ȘI PLANTELE DE NUTRET

Creșterea vitelor a fost una din ramurile principale ale agriculturii noastre până în 1886, când Austro-Ungaria a închis granițele pentru importul lor. Țăranul român a iubit și a fost legat în toate timpurile de creșterea vitelor. Nu s'a despărțit de ele, decât atunci când era silit și nu a avut încotro. A suportat condițiuni grele de învoeli, numai și numai ca să nu-i lipsească vitele din bățatură. Unele îi dau hrană și îmbrăcăminte, cu altele își făcea arăturile și căratul dela câmp. De când a dispărut vita dela casa plugarului, de atunci a intrat lipsa și sărăcia în coliba sa.

Trebue să recunoaştem că mulţi dintre săteni, cu tot dragul lor de vite, nu au ştiut să le îngrijească cum se cuvine şi din nenorocire această neglijenţă continuă şi astăzi. Nu mai este permis ca vitele să iasă în primăvară în aşa stare de slăbiciune, încât să se poată număra coastele şi să cadă pe brazdă. Este o adevărată crimă ce trebue aspru pedepsită.

Din cauza închiderii exportului de vite, agricultorii au defrişat păşuni şi fâneţe, măbind astfel culturile de cereale. Având un pământ odihnit şi îngrăşat, se obţinea până la 16 hl. sau circa 1250 kg. la ha. Acelaş pământ, după 40—50 de ani, scade producţia la 910 kg. S'a stors din el an de an, fără ca să-l odihnească sau gunoiască.

Îngustându-se păşunile şi fărâmiţându-se prea mult pământul, s'au rărit numărul vitelor şi s'au împuţinat jugurile, sau gurile de ham. S'a ajuns să fie 10 vaci cu lapte într'o comună de 300 de familii.

Standardul de viaţă al sătenilor şi al lucrătorilor va trebui ridicat, cu orice chip, în viitor. Nu se poate ajunge acolo, decât prin creşterea numărului vitelor şi al culturilor de legume. Pentru a ajunge acest scop, este nevoie să fie ajutat orice om fie el plugar sau muncitor agricol, ca dela casa lui să nu lipsească o vacă şi câteva oi. Fără izlazuri îngrijite, nu se poate avea o creştere de vite. Tabloul de mai jos arată suprafeţele ce trebuiesc cultivate cu plante de nutreţ.

Felul culturai	Cât s'a cultivat în 1939 Ha.	Cât să se cultive în viitor Ha.
Lucernă	155.949	250.000
Trifoi	199.940	250.000
Dughie	148.955	150.000
Alte fâneţe	148.451	150.000
Rădăcini	42.372	100.000
	695.667	900.000

Hrana și îmbrăcămintea satelor a scăzut în mod îngrijorător. Nu se pot îmbunătăți decât prin creșterea vitelor și întinderea suprafețelor plantelor furajere și rădăcinilor de nutreț.

MUNCITORII AGRICOLI

Proprietatea mare și mijlocie are adesea lipsă de brațe deși în comune sunt brațe, care în cursul anului în multe regiuni, nu lucrează decât 50—80 de zile. Aceasta se întâmplă pentru că lipsește o organizație a clasei muncitorilor agricoli, aceștia trebuind să lucreze de Luni și până Sâmbătă ca și în fabrici și în alte activități. Această clasă nu se poate crea decât atunci când muncitorul agricol va avea de lucru și în zilele ploioase, când nu are muncă la câmp, precum și în cele 6 luni de iarnă. Crearea clasei muncitorilor agricoli depinde în mare parte de organizarea muncii casnice la domiciliu. Bohemia, Cehia, Slovacia și alte țări au înțeles acest lucru și locuitorii lor au ajuns să aibă dela două la patru meserii. Omul care mă masa la Karlsbad era: masor, croitor, lucrător de jucării și muzicant, luând parte la concerte. Muncitorul agricol trebuie legat de sat unde să aibă însă căminul, curtea, grădina și dacă are familie, cel puțin vaca lui. Problema muncitorilor agricoli, este de o mare însemnătate. Pe viitor să nu mai fie o disproporție așa de mare între plata muncii lucrătorilor de fabrici, de birou și a muncitorilor agricoli, mai cu seamă că primii lucrează zi de zi, pe când cei agricoli, în starea actuală dela noi, nu au mai mult de lucru decât 5—6 luni pe an. Faptul că în sate multe brațe nu muncesc zi de zi face ca acești muncitori să nu aibe nici venitul necesar pentru a avea o viață igienică și aceasta duce la slăbirea fizică și morală. Cei care au ajuns în această stare se cuvine să fie urgent ajutați ca să iasă din ea. Pentru a ajunge acolo, sunt greutăți de învins. Cu răbdare și stă-

ruință se trece peste ele. De altfel, tot ce este bun și durabil nu se capătă decât prin muncă și răbdare.

Mai toți agricultorii care aduc muncitori, au observat că cei mai mulți sunt slăbiți, neîmbrăcați și cu puțină putere de lucru. Abia după câteva săptămâni de hrană bună, își vin în fire. Această stare de lucruri să ne dea de gândit. Interesul nostru național, economic și social este să-i scoatem cât mai repede din această situație pentru a da țării elemente de muncă viguroase și pline de viață. Mulți susțin că vina acestei stări, o poartă înșiși sătenii. Este aici un pic de adevăr; să nu se uite însă și cauzele ce au contribuit ca ei să ajungă aici. De sigur sunt unele elemente îndărătnice și vițioase. Pentru ei se vor face instituțiuni de corecțiune și pentru cei nesupuși colonii de muncă. Problema muncitorilor și a lucrătorilor trebuie să preocupe pe conducătorii politici, economici și sociali dela noi și din toate țările.

PRODUCȚIA

Dela 1915 încoace, a scăzut la noi, producția la ha. In ultimii ani, pare a începe o mișcare spre urcare. Totuși, suntem foarte departe de unde ar trebui să fim. Dau mai la vale media producției cerealelor la ha. în hectolitri :

Ani	Populația	Grâu	Orz	Ovăz	Porumb
1876	4.446.615	7.1	12.4	12.4	16.6
1896	5 709.959	16.7	18.4	18.4	14.9
1906	6.585.534	19.8	21.2	24.1	22.1
1915	7.897.311	16.5	18.2	23.8	22.1
1926	17.459.273	9.1	10.9	10.7	14.5
1931	18.283.549	10.6	7.4	7.7	13.2

Toate țările de pe glob și în special cele din Europa, caută să-și mărească producția la ha.

Iată cum Italia a urcat-o și ea dela 1922 la 1942 :

Ani	Grâu Kg.	Orz Kg.	Ovăz Kg.	Porumb Kg.
1923/24	10.40	42.80	16.50	5.60
1936/40	14.60	56.80	21.10	6.80

Pentru a avea un termen de comparație în ceea ce privește producția, dau mai la vale o statistică dată de guvernul german în chintale la ha :

Tări	Grâu Chintale	Orz Chintale	Cartofi Chintale
Danemarca	30.2	29.3	173.0
Olanda	29.8	28.9	200.1
Belgia	27.2	26.6	212.0
Germania	23.0	20.1	170.1
Norvegia	16.2	18.8	185.5
Franța	15.5	14.8	110.0
Ungaria	13.5	14.1	62.0
Polonia	11.8	12.1	112.7
Bulgaria	11.6	13.4	49.3
Jugoslavia	11.1	9.6	58.3
România	9.6	10.8	91.1
Spania	9.2	12.2	116.0

Producția noastră este cea mai mică, deși suntem țară cu teren de calitate bună, întrecându-ne țări cu pământuri mai slabe. Vina nu o au decât cei care fac plugărie. Prima condiție de rentabilitate a pământului constă în a avea o producție mai ridicată, nu să se aștepte la mărirea prețurilor pe spinarea consumatorului. Cel ce muncește pământul este dator să-l facă să dea cât mai mult, bine înțeles însă, să nu-l secătuiască, cum fac unii, cerând dela el numai rod, fără a-l odihni, a-l îngrașa și a aplica tot ce știința descopere în această privință.

POMICULTURA

Insemnătatea fructelor ca aliment este înțeleasă de foarte puțini oameni. Mulți socotesc poamele, ca ceva fără o prea mare valoare.

În ultimii 30 de ani, au început totuși să se cultive pomi fructiferi pe suprafețe din ce în ce mai mari și în special felurile de masă. În trecut, livezile erau plantate mai cu seamă cu pruni pentru țuică.

Prin 1900, se instalaseră în țară câteva cuptoare de uscat fructe. Neavând însă soiul prunelor de uscat, consumul nefiind introdus în masa cea mare a populației și lipsindu-ne piețele de desfacere peste hotare, mai toate cuptoarele s'au închis, pentru ca să se deschidă abia în anii din urmă, când consumul s'a întins și la noi.

În 1939, erau plantate în țară cu pomi fructiferi 272.644 ha. Din acestea, 162.620 ha. erau livezi cu pruni, iar restul de 110.024 cu alte feluri de pomi. În 1941, suprafața se ridicase la 290.000 de ha. cu 105.000.000 pomi roditori. Valoarea lor se ridica la circa 100.000.000.000 și venitul anual la peste 20.000.000.000 lei.

Climatul nostru este favorabil pomilor fructiferi. Specialiștii străini susțin că, dacă am selecționa speciile de pomi și le-am îngriji cum trebuie, aroma și calitatea lor ar egala cu cele mai superioare fructe. Se pot planta cu succes pomi, dela Dunăre până sub poalele munților și mai cu seamă în regiunile de deal. Coastele, râpele, pământurile puțin propice pentru alte culturi, se pot folosi pentru plantarea pomilor. Dacă s'ar sădi curțile, grădinile și locurile pierdute azi, ce belșug de hrană și ce venituri s'ar crea fiecărui gospodar, fie el cât de modest!

În toamna anului 1898, eram în Olanda și m'am dus să vizitez la 60 de kilometri de Rotterdam, gospodăria unui țaran, care avea un hectar și jumătate de pământ. În casa lui era cea mai mare curățenie. Bucătăria avea o plită, un dulap de vase și altul pentru rezerva merinde-

lor. Vasele luceau ca sticla, aşezate fiecare la locul lor, ca o baterie de artilerie, iar grajdul lipit de casă, era mai curat ca locuinţa ţăranilor din multe ţări. Vinerea se spăla pe dinafară cu săpun, nu numai casa, ci şi trotuarul din faţa casei. Vacile veneau dela păşune curate şi pieptănate. La ora 5 ne-a dat un ceaiu cu unt şi marmeladă, dela pomul din curte. Înainte de a ne aşeza la masă, fiind ora cinci de rugăciune, a scos o biblie şi a citit din ea.

Avea socotelile într'un registru : pentru lapte, pentru fructe, pentru zarzavaturi şi pentru poame, pe zeci de ani. Făcui această paranteză ca să reamintesc celor care au văzut, ca şi mine, gospodării bine ţinute şi să ne întrebăm ce am făcut, fiecare din noi, ca să ridicăm pe ţăranii noştri la un nivel de traiu mai bun. adică civilizat, dar nu luxos. **Civilizaţia nu înseamnă lux, ci rânduială, cumpătare, muncă şi regulă în faptele de toate zilele ale omului.**

Suprafaţa plantată cu pomi fructiferi, trebuie să ajungă la noi, la 500.000 ha.

Plantaţiile să fie făcute după un plan bine studiat, indicând speciile pe regiuni şi asigurându-se desfacerea fructelor atât în interior, cât şi peste graniţe. Extinderea suprafeţelor cu pomi fructiferi cere : selecţionare, pepiniere controlate, specii alese, muncă la timp şi suficientă, îngrijire în contra boalelor, modul de cules, de împachetat, local de păstrat, industrializarea, comercializarea şi transportul fructelor. Unele din îngrijiri cad în seama producătorilor, altele în seama comerţului şi industrializării. Atât unele cât şi altele trebuiesc stimulate, ajutate controlate şi chiar impuse de stat prin organele lui. De altfel se cere şi în pomicultură ceea ce se cere şi la toate celelalte îndeletniciri : pedepsirea celor ce nu combat boalele, aducând prin aceasta pagube incalculabile vecinilor lor şi ţării întregi.

Industrializării fructelor trebuie să i se dea mare aten-

țiune. Comercializarea la fel, trebuie ajutată și ea, fie încurajând inițiativa particulară, fie construind statul magazii de conservare în sat, pe regiuni, în piețele de desfacere și instalând în centrele de colectare, ca și în porturi, frigorifere, acestea fiind necesare și pentru alte produse.

Spre a ne da seamă cât de puțin suntem utilizați pentru transportul produselor alimentare, dau mai jos numărul vagoanelor frigorifere pe țări :

România	108 vag.	Danemarca	459 vag.	Franța	3.000 vag.
Grecia	178 "	Suedia	466 "	Anglia	3.200 "
Helveția	249 "	Belgia	628 "	Germania	4.500 "
Ungaria	268 "	Olanda	1069 "	St-Unite	161.762 "

Populația trebuie pregătită de pe băncile școalei prin conferințe broșuri, și orice mijloace, pentru a putea căpăta cunoștințele cele mai noi ale culturilor ce se fac în regiunea respectivă.

În toamna anului 1899,, după ce ieșiam la ora 11 din biserică, la Londra și după ce auzisem predica preotului, de obicei de mare interes asupra problemelor zilei și nu numai a celor petrecute acum 2000 de ani, dânsul ne conducea să vedem expoziția produselor agricole din anul acela, a enoriașilor bisericii, expuse într'o sală de alături.

Era o pildă și o întrecere ca fiecare să producă mai bine. Acesta este unul din rolurile bisericii anglicane.

HORTICULTURA

Floarea a plăcut întotdeauna Românului. Femeia o poartă la ureche și bărbatul la pălărie. Câte case dela țară nu sunt împodobite cu mușcata din fereastră sau de pe prispă ! Cu toate acestea, până acum 20 de ani, se aduceau flori iarna, mai cu seamă din Italia și de pe Coasta de Azur, pe când milioane de energii dela noi, stau cu brațele încrucișate dela Noemvrie până la Martie.

În iarna anului 1924, Vintilă Brătianu, ca ministru de Finanțe, a oprit importul florilor. Piața Sfântului Anton din București și magazinele de flori erau aproape goale. Vindeau flori artificiale și foarte puține naturale. Atunci mulți grădinari și în special cei dela Codlea și-au mărit serele și au dezvoltat culturile lor. Grație acestei străluciri și ajutorului dat, împrejurimile Bucureștilor s'au umplut cu sere de flori și chiar de trufandele de zarzavat. Acest exemplu l-au luat și alte orașe care, de unde până acum 20—30 de ani aduceau flori și zarzavaturi timpurii din alte părți, chiar din Constantinopol, azi le cultivă ele. În ultimii 20 de ani, s'a dezvoltat foarte mult cultura florilor și a pomilor de ornament. Trandafirul împodobește multe curți și grădini din București și din toată țara. Cișmegiu, mai ales, a devenit o minune în ceea ce privește florile, plantele și arborii floriferi. Aleele dela șoseaua Kisselef și de pe lângă lacuri sunt o splendoare primăvara.

Serele pentru flori, pentru răsaduri și zarzavaturi, trebuiesc ajutate și încurajate. Se cere însă ca și ele să nu-și pună singure piedici în dezvoltarea lor, prin prețuri exagerate, care adesea, le conduc la nereușită.

Câștigul să nu fie niciodată exagerat. El trebuie să fie limitat. Tot ce este prea mult nu este sănătos, zice Românul în înțelepciunea lui. Este mult de făcut pe terenul florilor și al zarzavaturilor timpurii. Nu se poate ajunge la o mai mare dezvoltare, decât când floarea și legumele pot fi la îndemâna consumatorului modest. Ei formează masa mare a consumatorilor. Cei avuți sunt puțini la număr. Producătorul nu trebuie să se gândească numai la câștiguri mari ci prin desfacere mare și prețuri de desfacere potrivite, să iasă câștigul fără a specula pe consumator. Nefiind condus de acest adevăr, nu are mare șansă de reușită în viață.

În genere, în țara noastră este lipsă de muncitori grădinari și de epistați formați. Cei puțini de astăzi sunt

mai toți străini. Școala de horticultură, pe lângă pregătirea elementelor de conducere, să aibă și cămine pentru formarea muncitorilor horticoli. Asemenea cămine de ucenici trebuiesc impuse tuturor exploatărilor mai mari.

În viitor, e nevoie să se dea o deosebită atenție producției semințelor.

La horticultură ca și la celelalte culturi trebuie organizată desfacerea, împachetarea, transportul și conservarea.

Creditul și aici, ca în toate îndeletnicirile, este pârghia pe care se reazimă toate activitățile. Cu cât creditul va fi mai aproape de cel care îl solicită, mai eștin și mai bine controlat în întrebuintarea lui, cu atât va corespunde scopului urmărit.

Ne trebuiesc școli practice și mai cu seamă pregătirea de a combate boalele, marii inamici ai tuturor culturilor. Munca florilor și zarzavaturilor este migăloasă, deaceea cere o pregătire mai mare, cum și urmărirea tuturor descoperirilor și progreselor științifice, făcute dela an la an.

Intr'un studiu foarte interesant al profesorului Ernest Grințescu, am văzut că în 1941 erau la noi 100.000 de ha. de grădini de legume. Se investise în ele trei miliarde lei și produceau anual 7.000.000.000, având 150.000 mp. de sere. Florile ocupau 300.000 m. p. de sere. Se investise un miliard lei și aduceau un venit de 3.000.000.000. Existau 2000 de pepiniere. Totalul investițiilor horticole se ridica la 105.000.000.000 lei și desfacerea se urca la 31 miliarde anual. Aceste date ne arată ce mare importanță are horticultura, cât capital și câte brațe și-ar găsi rentabilitatea și existența: zeci și zeci de mii de lucrători!

APICULTURA

Stupăritul era în floare la noi, în timpurile vechi și nu prea departe de zilele noastre. Cu îpuținarea fânețelor, a început să se micșoreze și numărul stupilor. De când

a început să se scoată zahăr din sfeclă, crescătorii de albine s'au redus. Una din cauze a mai fost că nu se cunoşteau boalele albinelor şi leacurile de vindecare. Acum, de când s'a început să se scoată zahăr şi din lemn, nu ştim ce surpriză ne va aduce în viitor chimia.

Ori câte produse noi se vor ivi, mierea îşi are însă rostul ei în hrana şi sănătatea omului. De când s'a văzut ce rol au vitaminele, se pare că mierea e una din cele mai bogate şi deci un produs care, cu timpul, nu va lipsi de pe masa celui mai modest om. Ce minunate erau în trecut, sarailiile, baclavalele şi magiunul de dovleac făcute cu miere. Nu ştiu de ce gospodinele noastre au părăsit atâtea bunătaţi minunate, care se pregăteau cu miere. Este adevărat că zahărul se ieftinise aşa de mult, încât mierea devenise prea scumpă în multe preparate. Ştiinţa însă, a descoperit multe calităţi ce o fac iarăşi să nu mai lisească omului de pe masă.

Cei ce se ocupă cu creşterea stupilor, susţin că ar fi o muncă bine răsplătită, dacă crescătorul este bine pregătit şi îşi cunoaşte munca la care se înhamă. Deşi au dispărut multe întinderi de fâneţe, se plantează şi se vor planta în viitor numeroşi pomi roditori şi grădini cu flori şi zarzavat. Se fac chiar semănături de flori pentru hrana albinelor. Sunt încă fâneţe şi păduri, care dacă s'ar studia şi lua măsurile necesare, s'ar putea avea centre de apicultură destul de numeroase şi destul de mari. În viitor, dacă se va înţelege însemnătatea mierei ca hrană şi medicament, vor fi puţine satele, unde lucrătorii să nu aibă doi, trei stupi lângă casa lor, după cum unui om harnic şi chibzuit nu se poate să-i lipsească cel puţin câteva găini din curte.

Cunoscătorii susţin că stupul nu cere nici cheltuială, nici îngrijire deosebită; în schimb, aduce foloase vădite. De altfel, ori ce lucru neîngrijit nu izbuteste. Spre a se uşura dezvoltarea creşterii albinelor, este necesar ca uneltele şi desfacerea mierei să se colecteze cât mai

aproape pe regiuni iar desfacerea în orașe, să fie organizată. Unele din aceste măsuri cad în seama producătorului, altele în ale comerciantului, iar altele în grija statului și a organelor lui.

Copilului trebuie să i se atragă atenția asupra foloase-lor stupului, de pe băncile școlii, iar acasă să fie crescut în bâzâitul albinelor și din când în când să guste din fagurul de miere. Negustorul și statul să aibă grija ca mierea și ceara să fie plătite cu prețul care răsplătește munca crescătorului. Părinții, școala, societatea și statul să lucreze și aici, mână în mână, pentru folosul fiecăruia în parte și a binelui general. Propaganda să fie făcută în școală și prin conferințe, broșuri, cinematograf, radio, etc. Creditul să se găsească în comună, eftin, fără mari cheltuieli, pierdere de timp și târăgăneli.

VITICULTURA

Strugurele este socotit de mulți ca un nutriment secundar. În trecut, viile erau plantate mai mult cu struguri pentru vin. Din tescovina și drojdia lui se scoteau rachiuri. Puișii erau aceia care plantau numai struguri de masă. Pentru acest motiv, strugurii nu se puteau păstra până'n luna lui Mai, dacă nu aveau instalațiuni mai speciale. Strămoșii noștri apreciau vița pentru vin, ceea ce a făcut pe Buerebista să dea ordin să se smulgă. Dacă s'ar fi consumat mai mulți struguri decât vin și țuică, sigur că nu s'ar fi îndurat să stârpească vița de vie, atât de folositoare.

Strugurele ca și fructele, sunt bogate în materii nutritive și constituie un aliment de mare valoare. Pe cât este de vătămător alcoolul scos din vin, drojdie și tescovină, pe atât este de binefăcător strugurele ca aliment.

În 1939, suprafața plantată cu vii la noi, era de 369.041 ha. și se zice că se ocupă cu munca lor peste 400.000 familii. Din această suprafață sunt: 136.683 ha.

vii altoite, 40.320 vii indigene nealtoite, 191.607 vii producători direcți și 521 ha. port altoi american. Nu este păcat ca circa 200.000 ha din cele 369.640 plantate cu vie, să fie de calitate inferioară? În viitor, suprafața plantată cu vițe altoite, de calitate superioară atât pentru produs vin, cât și pentru struguri de masă, trebuie să se urce la 250.000 de ha, iar cele inferioare să fie desființate. Cele 250.000 ha vor produce mai mult decât cele actuale, fiind bine îngrijite și vom avea struguri de masă de o calitate mai bună și de o mai mare valoare. Venitul național va fi cu mult mai mare decât cel actual.

După războiul mondial, noi și cu bulgarii am început, în acelaș timp, comerțul de vin și de struguri cu Polonia. După 4 ani, comerțul nostru aproape încetase, pe când al Bulgariei era de cinci ori mai mare. În acelaș timp, vecinii noștri își făcuseră legături noi și începuseră să trimeată struguri și zarzavat în Germania, piață admirabilă și de mare consum. Ca oameni pricepuți și vrednici, au smuls vițele de pe podgorii întregi și le-au replantat cu spețele cerute în Germania. Marfa se controla la împachetare și cine nu se ținea de condiții, era aspru pedepsit. Noi începusem exportul în condițiuni foarte bune în primul an, pentru că se trimitea marfa cerută acolo și în condiții bune. Stocul fiind mic, s'a terminat repede și a început să se trimită mărfuri de calitate inferioară, așa că am pierdut piața poloneză, pe când bulgarii au mărit exportul de cinci ori. Mă uitam la Predeal, cum treceau trenuri întregi încărcate cu struguri, fructe și zarzavaturi din Bulgaria spre Germania, pe când cultivatorii noștri se sbăteau în greutăți. Bulgarii când cultivă ceva, sunt supraveghiați de stat de aproape, fiind în acelaș timp și ajutați. În regiunea Filipopoli un hectar de vie ajunge să satisfacă trebuințele unei familii, compusă din 4 membri, care duc un traiu bun și îndestulat. Ori cât de pricepuți ar fi podgorenii, dacă stau în București sau în alte orașe, iar viile lor sunt lăsate în mâini

străine, nu pot avea nici producția și nici calitatea, aceia ce stă în mijlocul plaiului. „Numai ochiul stăpânului îngrășe vita“, zice românul.

Mă opresc aci, de oarece sunt lucruri știute și desbătute în atâtea congrese viticole. Hotărârile au rămas însă simple dorințe, fără a se găsi oameni care să ia cu energie în mână, rezolvirea problemelor în legătură cu viticultura. Primele măsuri de luat ar fi următoarele :

Fiecare gospodărie agricolă să aibă câteva sute de vițe în grădina casei, pentru hrana copiilor, ori cât de mică ar fi gospodăria.

Pepinierele să fie controlate pentru a nu produce decât felurile de vițe, ce trebuesc plantate în regiunea respectivă.

Fixarea regiunilor unde să se planteze viile.

Fixarea pe regiuni a speciilor și supravegherea dacă se execută programul fixat. Fiecare podgorean trebuie să aibă planul în mână atunci când plantează. Când se dă via pe rod, organele statului să controleze dacă a fost plantată după plan. Abaterile să se pedepsească sever.

Crearea muncitorilor agricoli. Aceste măsuri trebuie să fie puse în legătură și cu dezvoltarea industriei casnice, pentru ca brațele să fie ocupate și în timpul liber și iarna.

Cooperative, în sate, care să procure uneltele, mașinile și cele necesare culturii viei.

Statul să ajute inițiativa particulară ca să înființeze : fabrici de piatră vântată, îngrășăminte chimice, unelte și mașini agricole, butoaie, sticle, damigene, ambalaje și depozite pentru depunerea și îngrijirea vinurilor.

Standardizarea tipurilor de vin.

Organizarea desfacerii în interiorul țării.

Organizarea exportului.

Asigurarea contra grindinei, incendiului și a vieței.

Școli practice viticole, cari să se ocupe cu fermentația vinului și strugurilor.

Propagandă în școală prin conferințe și broșuri.

Credit cât mai la îndemână, cât mai eficient și fără multe formalități, cheltuieli și târăgăniri.

Formarea de specialiști.

Industrializarea produselor viticole: fabrică de acid acetic, oțet, drojdii, spumă, magiunuri, etc.

Instalații de păstrat strugurii în podgorii și piețe.

Via, din punct de vedere economic și social, are un mare rol. În studiul, foarte interesant, publicat în gazeta comerțului, de cunoscutul economist A. C. Cuzin, se arată că după datele inginerului I. C. Ionescu, valoarea culturii viticole, la noi, se ridică la 75.000.000.000 lei. Producția se ridică, după profesorul Em. Antonescu, la 70.000 vagoane vin anual, care împreună cu strugurii și celelalte produse, ar aduce un venit total anual de 35 miliarde lei.

Dacă am avea vagoane speciale și frigorifere pentru struguri, ca și la fructe și zarzavaturi, viticultura ar aduce venituri mult mai mari, putându-se face un export în plin. Bulgaria, pentru că este utilată cu cele necesare, exportează 20% din produsele supuse stricăciunii, pe când noi, pentru că nu suntem utilizați, nu exportăm decât 2½%—3%.

SILVICULTURA

Suprafața României era acoperită în 1928, cu 7.228.319 ha. păduri, adică ocupa 24,50% din totalul acestei țări. Până în 1939, s'au expropriat din păduri 891.848 ha, pentru a se constitui izlazuri comunale. Suprafața împădurită a rămas la 6.336.471, scăzând astfel la 21,48%. Constituirea izlazurilor din păduri, era necesară. Trebuiau așezate însă, locurile bune pentru acest scop și impuse anumite condițiuni și îngrădiri pentru buna lor exploatare.

Pădurea s'a impus omului din trecut și până astăzi, în anumite nevoi și împrejurări, venindu-i în ajutor în momentele grele. În toate timpurile, codrul a fost priete-

nul și apărătorul cel mai bun al omului și al tuturor viitoarelor de pe pământ. El a apărut pe strămoșii noștri de cotropire și, tot el, i-a umbrit și i-a încălzit. Codrul a apărut să nu vină apele peste pământul din care omul își scoate hrana lui și a vitelor sale.

Savantul Bergius spune că lemnul va fi materia primă a viitorului. După unii cercetători, ar fi 22.000 de specii de lemn. În 1942, s'a ținut la Praga, un congres al produselor de lemn. Unul din congresiști a venit într'un automobil care întrebuința lemnul ca combustibil. Altul s'a prezentat îmbrăcat în haine făcute din fibre de lemn și al treilea a dat congresiștilor să guste o excelentă ceașcă de ciocolată scoasă din lemn.

În zilele noastre chimia scoate din lemn zahăr, hârtie, fibre, carburanți, etc. și nu se știe ce va mai scoate mâine. În trecut, popoarele se străduiau să stăpânească minele de sare, terenurile aurifere, culturile de ceai, cafeaua, bumbacul și, în zilele noastre, terenurile petrolifere. Desigur că în viitor, vor alerga după lemnul codrilor. De altfel, în 1939—40 unii puseseră ochii pe unele păduri frumoase dela noi.

Cărbunele a căpătat multe întrebuințări, petrolul și gazele naturale se sfârșesc cu timpul. Rămâne apa și lemnul ca forță a viitorului, până ce știința va putea utiliza căldura soarelui, mișcarea mărilor și a pământului.

Înaintașii noștri au căutat să apere pădurile.

Despăduririle, la noi, au început, pe o scară mai mare, cam după anul 1880. Neluându-se măsuri pentru a se opri, la timp, pornirile de despădurire fără rost, s'a ajuns, în 50 de ani, ca să se degradeze atâtea pământuri roditoare, încât se primejduiește economia națională.

Datele de mai jos arată ce suprafață ocupă pădurile din principalele țări ale Europei, și în ce rang suntem noi.

Finlanda	71.3%	Germania	28%	Franța	19%
Suedia	56%	România	21.48%	Anglia	5%
Ruși	45%				

Franta, ca și țara noastră, s'a despădurit pe o scară prea mare. Nu e de mult de când pădurile ocupau în România 40% din suprafața ei. Chiar în Anglia se ridică multe voci și cer mărirea suprafețelor pădurii, deși are un climat umed. În Franța, de zeci de ani, se duce o campanie în contra despăduririlor. Acum, când chimia a descoperit noi întrebuințări ale lemnului, apare și mai mult greșala făcută cu defrișarea prea multor suprafețe.

Actualmente, suntem, poate, țara din Europa, cu cele mai multe rezerve de păduri și lemn. Incepând cu Finlanda, Suedia, Norvegia și mergând până în Italia, mai toate pădurile s'au tăiat. Să nu cădem și noi în această greșală, mai cu seamă acuma când lemnul devine de un așa mare preț. Privind trecutul, ne arată ce avem de făcut în viitor. Voiu căuta să arăt, în câteva cuvinte, măsurile mai principale și urgente ce trebuesc luate în ceea ce privește pădurile dela noi. Detaliile cad în sarcina organelor de conducere și execuție.

Supravegherea de aproape, ca planurile de amenajament să fie întocmite bine, executarea să se facă conform planului și replantările la fel.

Nouile replantări să se facă cu esențe nobile și de valoare.

Să se constituie de stat, sau de către persoane autorizate pepiniere.

Oprirea exploatărilor pădurilor de speță nobilă, care se răresc. Să nu ajungem să aducem doage, material de stejar și brad din alte țări. Nu știu ce este exact : dar se spune că lemnul pentru doage s'ar fi sfârșit și pe aceeași cale ar fi și coniferele. Dacă este așa, să se ia măsuri imediate, pentru că ar fi trist să rămânem tributari și la cheremul altor țări.

Să se perimetreze, prin șanțuri, atât pădurile statului, cât și cele particulare. Printr'o bună administrație, s'ar face perimetrarea, fără a scoate nici un ban.

Fiecare pădure trebuie să aibă o pepinieră cu esențele

necesare regenerării ei. Pepiniera va fi făcută, îngrijită și în parte, muncită de pădurar. Dacă este aproape de sat, copiii din școală vor lua parte la anumite munci.

Pădurarii vor face o școală practică. Pădurile mici și particulare, vor avea pădurari cu cel puțin doi ani de uceniceii silvică.

Fiecare comună să aibă un plan comunal al plantațiilor silvice și o statistică de plantațiile de pomi fructiferi. Va fi un control făcut de inginerul silvic, sau agentul agricol.

Să se replanteze râpele, coastele, terenurile deteriorate, mlaștinele și zăvoaiele din fiecare comună. Dacă aparțin proprietarilor să le facă ei; dacă sunt lucrări prealabile de făcut de către stat, județ, comună și particular împreună; statul va îngriji ca pe cale administrativă, lucrările să se facă la timp, iar cheltuelile să fie repartizate în raport cu suprafața. Cine nu se supune legilor, va fi dat în judecată și lucrările să se facă pe socoteala lui.

Să se planteze toate malurile și râurile, făcându-se lucrările necesare, în cazul când cursurile de apă deviază.

Dacă aceste lucrări s'ar face de proprietar an de an, ele s'ar face mai ușor și nu ar fi așa de costisitoare.

Ori ce proprietate mai mare de 50 de ha. inclusiv, să fie obligată să aibă cât se va găsi de cuviință la sută, plantație cu pădure sau perdele de protecție.

Golurile și livezile se vor planta în părțile unde terenul se surpă.

Fiecare școală primară, în pepiniera de pomi fructiferi, va produce și pomi de pădure și ornament.

Copiii trebuiesc crescuți cu cultul pomilor; pentru acest motiv, pe lângă dragostea ce trebuie să le inspire părinții și școala, elevii să aibă o zi pe an: pentru plantatul pomilor, arborilor, râpelor, curților, gardurilor, pepinierii, pentru scurgerea apelor, curățitul canalului, a pâraelor, al bălților, pentru plivit, curățitul omizilor, pentru culsul semințelor de tot felul. Acestea sunt lucrări care:

depind de comună și școală, iar organele statului vor supraveghea dacă se execută.

Să se întemeieze, în țară, industriile care fabrică unelte și mașinile necesare exploatării lemnului; industriile care procură produsele chimice, trebuincioase exploatării pădurilor și lemnului; industriile casnice, ce ocupă muncitorii de pădure în timpul liber și care ar întrebuința lemnul ca materie primă. Creditul necesar replantării, exploatării și înzestrării cu termenele cerute de fiecare exploatare.

CREȘTEREA VITELOR

Creșterea vitelor este una din ocupațiile cele mai rentabile ale agriculturii. Ea cere capital, grije și muncă. Munca este însă răsplătită în deajuns.

În Germania, la 1932, valoarea produselor vitelor reprezenta 51% din valoarea producției, pe când cerealele numai 26%. Cifrele acestea arată ce importanță și cât este de prețuită creșterea vitelor, acolo. La noi, până la 1890, creșterea vitelor era destul de dezvoltată. Deatunci, din cauza închiderii granițelor de Austro-Ungaria, în 1888, pentru exportul nostru de animale, creșterea lor s'a restrâns și s'a dezvoltat în schimb cultura cerealelor. În acelaș timp, suprafețele fânețelor și a pășunelor s'au micșorat, destelându-se pentru alte culturi. La scăderea prețului vitelor a mai contribuit și grelele învoeli pentru erbăritul lor, învoeli care au durat până în 1908, când s'au constituit izlazurile comunale. Valoarea vitelor și produselor lor, erau atunci subevaluate. Nu acopereau nici cele mai sumare cheltueli de producție.

În 1904, am cumpărat o vacă cu vițel, care da 5—6 litri lapte pe zi, cu 80 lei. În aceeași toamnă, s'a vândut, în târgul dela Uda Argeș, cu 25 lei vaca cu vițel.

La fel era cu laptele, untul, pieile și lâna.

De aci se vede ce îndemn putea avea plugarul să țină o vacă la casa lui. În acel timp totuși, se aducea, pentru

mesele bogate, şuncă dela Praga, unt din Danemarca şi găini dela Paris, pe când untul topit la noi se desfăcea cu 1.50—2 lei kg., puiul de găină cu 25 bani şi găina cu 50 de bani.

În urma reformei agrare din 1918, s'au rupt din pământul cultivabil 2.600.000 ha., pentru a se constitui şi mări izlazurile comunale. Fâneţele naturale ocupau şi ele 1.456.271 ha. De atunci a început iarăşi să se desvolte la noi creşterea vitelor. Săteanul, pe lângă nevoia ce are de ele, este dornic şi îi este drag să vadă curtea plină cu vite. Nu a ajuns însă, să ştie să le îngrijească, spre a-i aduce maximum de venit. Vina este a săteanului, pentru că nu-i este îngăduit să aibă vita fără a o îngriji cum trebuie, precum şi a acelor cari nu au luat măsurile necesare pentru ca produsele animale să se desfacă la preţul ce plăteşte munca economilor de vite.

În 1939, erau 4.120.451 ha. destinate ca păşune şi fâneată. Această mare suprafaţă nu produce nici 25% din ceea ce ar trebui şi ar fi în stare să producă. Nu intru în amănunte, fiindcă sunt cunoscute de toţi.

Faţă de sacrificiile făcute de ţară pentru a se ajuta desvoltarea creşterii vitelor, scopul nu s'a ajuns încă.

Noi suntem ţara cu cel mai mic număr de vite la hectar. Germania are 58 capete, Franţa 34, Italia, 32, Bulgaria 29 şi România numai 26.

În raport cu suprafaţa izlazurilor, a zăvoaielor, a săiurilor, a prundurilor, a fâneţelor naturale şi a golurilor de munte, noi ar trebui să avem, cel puţin, un număr îndoit de vite, decât cel actual.

Cei ce au crezut că maşinismul va înlocui vitele, s'au înşelat. Din contră, amândouă lucrează mână în mână şi se ajută reciproc, spre folosul producţiei şi al consumatorului.

Prin planul economic viitor, în ceea ce priveşte creşterea vitelor şi a păsărilor, ar trebui să se oblige fiecare plugar, fie el chiar muncitor agricol, să aibă anumite

capete de vite și păsări în curtea lui. Prin agenți veterinari să se controleze dacă le dă o bună îngrijire, ca să nu mai asistăm la unele sălbăticiii tolerate până astăzi. Unii nepregătiți își fac un merit că instalațiile lor sunt simple și că nu le încarcă cheltuelile. Am văzut și eu unele din ele : se pot compara cu cele din stepele Asiei și deșerturile Africei. Cuminenția cere să nu se facă cheltuieli inutile, spre a nu se scumpi produsele ; dar sunt limite peste care nu-i este permis nimănui să treacă. Linia de mijloc, cu strictul ei necesar, este cea mai bună și cea mai cuminte.

Creșterea vitelor și a păsărilor, pe lângă celelalte foloase economice aduse unei țări, este necesară pentru noi pe o perioadă de 50 de ani și din punct de vedere sanitar și social. Medicii dovedesc că mare parte din populația noastră este subnutrită. Mulți din locuitori nu au decât 2 cămăși în loc de 5—6 și se spune că la noi ar fi 4 persoane pe o pereche de ghete.

O statistică recentă arată ce grad ocupăm noi față de alte țări, în ceea ce privește consumul de carne pe cap de locuitor.

Noua Zeelandă	110 kg.	Marea Britanie	62 kg.	Franța	40 kg
Australia	95	„ Danemarca	60	„ Italia	20
Statele U.	65	„ Germania	54	„ România	11.8
Canada	64	„ Elveția	45	„	

Orașele din România consumă 83 % din cărnurile ce se taie la noi. Deși se consumă multă carne, tăiată fără să se știe de oficialitate, totuși consumul la sate, este cu mult mai mic decât cel arătat de datele oficiale.

Nu este aceasta o stare îngrijorătoare ? Se mai poate sta cu mâinile încrucișate fără a se lua măsuri imediate ? Creșterea vitelor cere muncă zi de zi și oră de oră. Vițele cer izlaz îngrijit, nutreț bine condiționat și suficient fânețele de calitate precum și golurile și râurile bine

îngrijite. Toate se pot face, dacă omul înțelege folosul și rostul lor.

Citeam o publicație, în care se arăta că producția vitelor noastre la prețurile de atunci, se urca la 250 miliarde lei. Importanța celor 250 miliarde arată grija ce trebuie avută pentru această ocupație din timpurile strămoșilor noștri. Cei ce credeau că mașinismul a înlocuit vitele în agricultură, s'au convins, și ei, că nu se poate concepe agricultură fără creșterea vitelor, căci orice unelte și mașini perfecționate se vor introduce în culturile pământului, plugarul nu se poate lipsi de vite, precum nici munca câmpului nu se mai poate face, în viitor, fără întrebuințarea mașinismului.

Ele se leagă una de alta. Vitele ne dau alimente, îmbrăcăminte, încălțăminte, gunoierie; și câte alte foloase nu are omul de pe urma lor!

Din această cauză, vitele au fost unul din primele ajutoare de care s'a folosit omul; și nu s'a putut lipsi de ele chiar din primele lui așezări și cât va fi el pe pământ. Datele statistice ne arată că noi românii, consumăm, pe cap de locuitor, a cincea parte de carne din cât consumă un american din Statele Unite; că revine o pereche de găini la 8 persoane, în loc ca fiecare persoană să aibă, cel puțin două perechi, nu a opta parte. Vor fi umblând sătenii noștri cu opinci, sau alte feluri de încălțăminte, dar acesta nu este idealul unui popor civilizat. Știm totuși, că sunt mulți care umblă cu picioarele goale chiar în timpul iernei.

Spuneam că creșterea vitelor cere mai întâiu, o mare grijă și o muncă grea, de care fug mulți. Este totuși trist și îngrijorător ca să se găsească moșneni și improprietăriți în 1918 pe mii de hectare, la cari acum 5 ani nu s'au găsit 6 litri lapte pentru cantina școlară din sat.

Sunt stări ce trebuie să ne îngrijoreze și să ne îndemne a lua măsuri imediate. Cu frânturi de măsuri și com-

promisuri, nu s'a făcut niciodată ceva complet, la timp și bun. Lipsurile sunt cunoscute și discutate.

Trebue să știm însă, care sunt mijloacele prin care se poate ajunge ca să se desvolte și să fie rentabilă creșterea vitelor. Voi încerca să arăt măsurile mai principale de luat, fără a intra în amănunte. Acesta cade în domeniul specialiștilor ce-i avem destul de pregătiți și așteaptă numai să fie ajutați în munca lor. Sunt 7 factori care trebue să colaboreze, mână în mână, pentru a scurta timpul și economisi cheltuelile :

Părinții să inspire de mic copilului, mila, iubirea, îngrijirea animalelor și să-i arate ce foloase aduce o vită ;

Școala, prin programul școalelor rurale, să deștepte în copil iubirea și interesul către animale ;

Proprietarii și gospodarii de seamă din comună, au un rol mare și desăvârșit ;

Creditul efitin și pus la dispoziție în momentul trebuincios ;

Industria care să pregătească și să transforme produsele animale ;

Desfacerea, adică comerțul, transportul și celelalte mijloace, necesare circulației produselor și în fine ;

Statul, care, prin următoarele organizații pregătește, îndrumază, supraveghează și ajută străduințele crescătorilor de vite :

Școli practice cu cămine de ucenici, unde să învețe îngrijirea, paza, mulsul, etc. Selecționarea vitelor pentru carne și pentru lapte.

Stabilirea raselor ce trebuiesc crescute în fiecare regiune.

Suprimarea, în cât mai puțin timp, a acelor specii care nu mai trebuiesc crescute.. Fixarea unui termen până când să dispară speciile nepermise.

Incurajarea înmulțirii crescătorilor de reproducători la noi în țară. Sistemul cel mai bun, cred că este cel înțrebuințat în Belgia. Acolo se dă autorizație la anumiți

proprietari, care să crească reproducători, fiind controlați de stat. Proprietarii reproducătorilor să aibă și autorizația să facă monta în comuna respectivă, plătindu-li-se bine înțeles, o taxă.

Nici un crescător de vite nu poate avea reproducători neautorizați. Abaterile să se pedepsească aspru.

În fiecare comună, sau la două-trei, după mărime, să fie un agent veterinar, care va ține registru cu numărul tuturor vitelor din comună și va ține contabilitatea a tot ce se naște și se vinde. Agentul veterinar este elementul cel mai necesar și pentru acest motiv, trebuie să fie bine pregătit, plătit și controlat. El trebuie să vadă toate grajdurile, starea lor de curățenie și să fie însărcinat cu vaccinările anuale și în caz de boale.

Serurile de vaccin să se găsească, dacă nu în sat, în centrele cele mai apropiate. Fiecare crescător de vite să fie obligat să facă vaccinările anual la sate și cele necesare în caz de epizootie. Totul să se plătească.

Izlazurile să fie supravegiate, bine exploatate, prevăzute cu perdele de umbrit, adăposturi pentru timp de ploaie, căldură, puțuri pentru adăpat, etc.

Asigurarea contra mortalității.

Târgurile de desfacere să fie cât mai multe și numai la liniile ferate. În oboare să nu intre vitele decât dacă sunt vaccinate, spălate și pieptănate. Să aibă adăpost de soare, de ploaie și de frig.

În orice obor de vite să fie un cântar. Vitele să nu se mai vândă decât cântărite.

În viitor, vitele să nu plece, în general din târguri, decât sub formă de carne; să fie la toate târgurile abatoare.

Numărul vagoanelor de transportat vitele vii și numărul vagoanelor frigorifere pentru carne, să se mărească cel puțin de 10—20 de ori.

Frigorifere în hale, în abatoare și în porturi.

Organizarea desfacerii interioare și exterioare. De a-

ceasta depinde, în mare parte, dezvoltarea creșterii vitelor.

Desfacerea interioară. Populația să fie mai întâiu îndestulată. Prețurile de așa fel așezate, ca să plătească munca producătorului, desfăcătorului și să ție socoteala și de consumator.

Desfacerea peste graniță. În schimburile noastre, unul din elementele de schimb trebuie să conteze vitele, sau produsele lor.

Cooperative pentru colectarea produselor în sat, pe regiuni și în centrele de consum, prevăzute cu magazine, frigifere și mijloace de transport.

Creditul în creșterea vitelor este de foarte mare importanță. El să fie la îndemâna crescătorilor, eftin și în sat, prin bancă populară, cooperativă, obște, asociație sau sindicat.

Industrializarea cărnei, a seului, a unturei, a pieilor, a oaselor, a sângelui, a mațelor, a părului, a lânnei, a fulgiilor, a ouălor, etc., este prima condițiune a existenței creșterii animalelor. Trebuie ajutate cu orice sacrificii a cere la început.

După ultimele statistici, se arată că producția laptelui la noi ar fi următoarea :

Lapte de vacă: 2.400.000.000 litri, de bivoliță 80.000.000, de oaie 400.000.000, de capră 45.000.000 litri.

Valoarea lor, cu prețurilor derizorii din 1939, ar fi de circa 20.000.000.000. Socotite însă după prețurile actuale ar fi cel puțin de 5 ori mai mult.

Producția, la noi, este de cel puțin pe jumătate din cât ar trebui. Dacă vitele ar avea o altă pășune și hrana la grajd suficientă, producția ar fi mult mai mare. Se pierd zeci de miliarde în fiecare an numai din vina noastră !

Institutul Național Zootehnic a cules, în 1942, următoarele date foarte interesante și care arată ce este de făcut în viitor.

Din 3.500.000 gospodari rurali, peste 1.600.000 nu au

nici un porc, 2.000.000 nu au nici o vacă și 250.000 nici o pasăre. Nu cultivăm decât 7% din terenul arabil, cu plante de nutreț, pe când ar trebui cultivat 20%. Dacă s'ar da rația minimă vitelor ce avem, ne trebuesc 180.000 vagoane ovăz și nu producem decât 60.000. Cultura orzului ne dă 100.000 vagoane și avem nevoie, numai pentru hrana vitelor, de peste 100.000 de vagoane, afară de celelalte întrebuințări. Ori cât s'ar da porumb în loc de orz și ovăz, dacă vitele s'ar hrăni cum trebuie, avem nevoie de mult mai mult furaj, decât producem.

CREȘTEREA PĂSĂRILOR

Nici creșterii păsărilor nu i s'a dat importanța cuvenită. Este o mare avuție care nu aduce foloasele ce ar putea da. În Germania s'au produs, în 1936, numai ouă în valoare de 18.000.000.000 lei, păsări tăiate de 8.000.000.000 și fulgi de 8.000.000. Danemarca, țară de 7 ori mai mică decât a noastră, produce 1.600.000.000 ouă și consumă pe an 100 de ouă pe cap de locuitor. Este nevoie să se îmbunătățească hrana locuitorilor noștri, pentru că datele statistice ne arată că se consumă în țară 35% mai puțin ca în alte părți pe cap de locuitor.

Creșterea păsărilor o poate face și trebuie să o facă ori ce gospodar. Boalele păsărilor au descurajat pe mulți crescători. Este însă și vina lor, căci nu cheltuiau un leu cu injecția unei găini, când ea se vindea cu 150—200 de lei.

PISCICULTURA

Peștele este și a fost, mai cu seamă în trecut, alimentul de primul ordin al populației noastre. Peștele se înmulțește ușor, dacă se iau anumite măsuri de igienă și se fac lucrările necesare unei bune culturi. El poate fi la îndemâna sătenilor. Lacurile și bălțile ocupau la noi, în 1928, peste 4985 kilometri pătrați. Lungimea principalelor cursuri de apă este, în România, de 6947 kilometri. Multe

din ele ar putea alimenta, în cursul lor, eleștee cu pește. Sunt atâtea scursori de izvoare și ape, care s'ar putea colecta și transorma în eleștee pentru creșterea peștelui și udatul grădinilor. În zilele noastre, cele mai multe din acestea se pierd stricând drumurile, podurile, năpădind câmpiile mănoase, făcându-le improprii culturilor. În viitor, să nu fie comună care, având izvoare sau fiind așezată pe râuri, să nu aibă eleșteul ei cu pește. Acestea, pe lângă că ar aduna apele, ar da populației un aliment căutat și ar aduce comunei venit. Pentru a se desvolta cultura peștelui, este nevoie să se ia următoarele măsuri :

România, după Rusia, este a doua țară care produce pește de apă dulce în cantități mai mari.

Dunărea, râurile, lacurile și mlaștinile statului au o suprafață de circa 1.190.000 ha. Țărmurile maritime, unde se prinde pește, cuprind și ele 1.470.000 ha. Acestea fiind bine exploatate, ar da dublu și triplu decât dau astăzi.

Suprafețele lacurilor și ale apelor unde s'ar putea desvolta cultura peștelui, stăpânite de particulari, se ridică la 50.000 ha. Curățirea și îngrijirea eleșteelor, lacurilor, râurilor și mlaștinilor se impune cât mai repede.

Moștiștele, în starea lor primitivă, nu produc, azi, decât 40—50 kgr. peste pe ha. Dacă ar fi curățite și îngrijite, ar da, de sigur, până la 500 kgr. La fel este și cu celelalte ape. Să se facă de urgență canale și celelalte lucrări necesare unei bune exploatări.

Modul cum se face pescuitul la noi, este cel mai puțin economic.

Procurarea de instrumente să fie la îndemâna pescuitorilor, pentru a nu fi speculate. Toate acestea se pot produce la noi. Dacă până acum nu s'au făcut, purtăm o mare vină.

Instalarea de frigorifere și alte instalațiuni la locul pescuitului și al colectării.

Organizarea transportului în vagoane frigorifere. Din

lipsa acestora, sunt speculați producătorii, pescarii și consumatori.

Peștele sărat să nu treacă prin prea multe mâini.

Desvoltarea și ajutorarea industriilor ce prepară peștele. Lipsa acestora și a frigoriferelor este cauza diferențelor prea mari de prețuri.

Să înzestram pescuitul cu vase moderne de pescuit.

Bănci populare, cooperative, obști, asociații sau sindicate în comunele respective.

Cooperative și obști de producție și desfacere, acele unde este nevoie.

Școli de piscicultură în regiunile bălților.

BASINURILE ȘI CĂDERILE DE APĂ

Anii, când secetoși, când ploioși din perioada 1895 la 1914, au făcut pe mulți ingineri, agricultori și economiști să se gândească la bararea văilor, unde se scurg apele munților și ale văilor.

Scopul urmărit, era să încetineze cursul apelor mari, din ploi și topiri de zăpadă, ca să nu inunde luncile și să nu distrugă ce întâlnesc în calea lor. Să alimenteze, în caz de secetă, unele grădini și să irigheze anumite localități. Să întrebuițeze căderea apei ca forță motrice.

Avem atâtea râuri de a căror forță nu ne folosim. Profesorul L. Mrazec evalua, în 1924, forța hidraulică în România la 5.200.00 H.P. și noi nu utilizăm decât 81.000 H. P. adică abia 1.6%. Lemnul, cărbunele și petrolul se scumpesc pe zi ce trece. Este timpul să ne gândim și la cărbunele alb, care, zi și noapte, secundă de secundă, se scurge și se irosește în zadar, fără să aducă foloase omului.

De mulți ani, această chestiune frământă pe specialiștii noștri. În 1907, Vintilă Brătianu preocupat de pro-

blema de mai sus, a căutat să pue în aplicare planul lui general de colectare și barare a apelor din anumite văi.

Având casa așezată pe o poiană, la mijlocul unui deal, la o înălțime destul de mare, s'a gândit să colecteze apele de ploi și topiri de zăpadă din dealurile acoperite cu pădurea din apropiere, ca să se scurgă în eleșteul săpat pe acel platou.

De acolo alimenta grădinile, parcul și apa necesară administrației moșiei. A realizat în mic, ceea ce se gândea să realizeze în mare într'o zi pentru țara întreagă. Evenimentele, războaiele și moartea l-au împiedicat să pue în aplicare planurile sale.

Țări cu climă umedă și mai ploioasă ca a noastră, au pus în aplicare colectarea apelor și construirea basinelor mari. În Germania și Statele Unite s'au făcut în ultimele vremi, baraje colosale. Barajele mai importante, asupra cărora avem date, sunt :

Spania, 12.000.000 mc. Helveția, 140.000 mc.

America (azi mai mult) 3.500.000.000 mc. Egiptul (Assouan) 5.000.000 mc. Lucrările de pe Nil au baraje ridicate la 55 m. Grație acestui baraj sunt localități în Egipt în întindere de 7.000.000 acri care dau 2—3 recolte pe an. Barajele au 180 de porți și se deschid de 12 ori pe zi.

Un copil le poate deschide. Dela Martie—Iunie stau închise, iar de la Iulie se deschid pentru a se goli și a-și răspândi nămolul mănos.

România are atâtea râuri care în cursul lor aduc anual multe pagube. Trebuie să li se îndrepteze cursurile și să li se fixeze albiile.

Cei dintâi chemați, ca să se unească pentru a face aceste lucrări, sunt proprietarii riverani. După ei ar veni comuna, județul și statul. Din nenorocire la noi se așteaptă totul de la stat ; de aceea trec ani peste ani, intenții, proiecte, discuții și dorințe, dar nu se trece la fapte.

• CREDITUL AGRICOL

Agricultura cere capital destul de mare pentru investiție și exploatare. Acest lucru nu s'a înțeles de toți și la timp. Abia târziu, economia politică a putut convinge pe agricultori că îndeletnicirea lor este o industrie mai grea pentru că depinde în bună parte de capriciile atmosferice iar capitalul investit nu încasează venit decât odată pe an.

Majoritatea agricultorilor nu are capital de exploatare și înzestrare, deci au nevoie de două feluri de credit.

Până la înființarea Creditului Funciar Rural în 1873, proprietatea mare și mijlocie era lipsită cu desăvârșire de institute de credit românești. La fel și exploatările țărănești erau și ele, lipsite până în 1896 când s'a înființat Creditul Agricol. Acesta a servit mai mult însă pentru proprietatea mijlocie, până ce a fuzionat cu băncile populare. Creditul Rural mai cu seamă și în mare măsură și Creditul Agricol au adus mare ușurare proprietăților de tot felul. Nevoia de credit se simțea din an în an mai mult. În 1894 s'a înființat Banca Agricolă, servind mai mult tot pentru exploatările mari și mijlocii. Satele în special nu ajunseseră să-și creeze organele lor de credit.

Voiu arăta un caz văzut de mine — și acestea erau ne-numărate — de cele ce se petreceau la noi până la înființarea băncilor populare, în 1898 și până la 190, când Banca Națională a luat inițiativa de a se înființa bănci pe acțiuni în fiecare capitală de județ. Un sătean avea nevoie de 20 de lei. S'a adresat chiaburului din sat, capitalistul de atunci. Timp de 11 ani făcea câteva zile de lucru anual drept dobândă. Când făcea prune, da și din ele.

Totuși nu ajungea să se plătească. Nu știu dacă până la moartea lui, a ajuns să scape de datoria celor 20 lei. Pe atunci dobânda la speculatori, în sate și chiar în orașe era de 5—10 lei la pol pe lună adică 60—120 lei pe an. Mă întreb cum se mai miră cineva că micile gospodării nu s'au putut desvolta. Sunt mulți plugari de vină,

dar trebuie să recunoaștem că nu au fost sprijiniți de organele ce i-ar fi putut ajuta în truda lor. .

Grație Creditului Rural, Băncii Naționale, băncilor pe acțiuni și băncilor populare, s'au făcut la noi progrese în 20 de ani, pentru cari, în alte țări, ar fi trebuit o sută de ani. În urma acestor instituțiuni de credit, se căpătase un elan de muncă românească, cum rareori s'a întâlnit.

Băncile populare ajunseseră la finele anului 1941, la 5356 unități; aveau 1.025.292 membri și 2.820.500.000 capital cu un plasament de 7.035.000.000 lei, Băncile mici pe acțiuni, cele mai multe cu plasament tot pentru agricultorii mici, erau, în 1931, în număr de peste 1000.

După criza mondială din 1929 și după conversiune, creditul a trecut prin mari greutăți. Neîncrederea pătrunsesese atât de adânc, încât se ajunsese ca prin sate, să se audă la fiecare pas „nu mai găsește omul 1000 de lei nici pentru înmormântare“. În fine în 1937 au început operațiile Institutului Național de Credit Agricol. Cu toată neîncrederea și cu toate clevetirile celor invidioși, începuse admirabil; a fost foarte bine primit și a adus mari ușurări agricultorilor. Depinzând de ministerul finanțelor și Banca Națională, cum se schimba ministrul sau guvernatorii, încetau operațiile pentru că venea fiecare ca mare reformator; sau își plasa acoliții, și în loc să fie ușurate, operațiile se îngreunau sau erau complet oprite. În 5 ani, Institutul a suferit trei schimbări, care opreau operațiile, îngreunând condițiile creditului.

Făcui acest scurt istoric pentru a arăta celor ce nu sunt în curent, că mai bine de 70 de ani au fost oameni care au înțeles nevoile timpului și au avut curajul și competența de a face organizațiile cerute. Dacă unele din ele nu au dat ce puteau da, vina nu o poartă decât numai unii oameni și mai cu seamă marii refor-

matori care, prin nepregătirea lor, în loc să dea ceva mai bun, stricau și începuturile încurajatoare.

Agricultura are nevoie de trei feluri de credite :

Creditul scurt de la an la an, zis creditul de exploatare. Acesta să fie cât mai la îndemâna agricultorului, chiar în comună ;

Creditul de înzestrare, adică cel cu care se cumpără inventarul, uneltele, mașinile, vitele, etc. Pentru acestea trebuie un termen mai lung, de 2—5 ani ;

Credit de ameliorare cu termen lung, dela 5—50 ani.

Oricare din aceste credite trebuiesc puse pe principiul ieftinătății, siguranței și formalități cât mai puțin costisitoare.

Este nevoie ca unele instituții să părăsească povârnișul, pe care au alunecat, restrângându-și cheltuelile, care trebuiesc să țină seamă de nevoile împrumutatului, iar nu numai de ale mânuitorilor capitalului.

Am căutat să ating, în linii generale, numai problemele mai principale și mai urgente ale agriculturii.

Nu am intrat în amănunte. Aceasta este atribuția celor ce-și asumă sarcina conducerii și a specialiștilor care îi ajută în misiunea lor. Ceeace aș dori este să se alcătuiască cât mai curând, un program de execuție pe timp de 5—30 ani, ținându-se seamă de urgență, de importanța, de timpul necesar și de mijloacele de care dispune țara.

Asistăm de mai bine de 50 de ani la dorințe și la planuri. Să nu fim însă nedrepti, căci de atunci s'au făcut progrese colosale, dar nu totul; noi să fim vrednici să ducem carul mai departe, făcând lucrurile mai temeinic și să fim capabili să facem mai mult decât ei, iar nu numai să se critice și să se nărue ceeace ei au făcut bun.

Să nu uităm că oricâtă pricepere și energie ar pune atât conducătorii cât și specialiștii, dacă fiecare agricul-

tor nu-și înțelege menirea și interesul și dacă nu e ajutat, ori ce stăruință e zadarnică.

Agricultorul să nu uite că proprietatea îndeplinește o funcție socială și de prim ordin și că înainte de drepturi are și datorii.

MESERIILE

Meseriile s'au născut odată cu nevoile omului. Individul n'a putut trăi fără ele. Toate cele necesare erau făcute de meseriași.

Meseriile sunt înaintașele industriilor: deosebirea între meserii și industrii, este numai cantitatea de producție.

Până la întemeierea târgurilor și mai târziu a orașelor, meseriași erau stabiliți în comună, sau mai bine zis, nu era comună fără meseriași ei. De un secol, de când s'au dezvoltat industriile, meseriile s'au împuținat și au trecut și trec încă prin mari greutăți. Sunt sate unde nu se mai găsește un tâmplar ca să lucreze o cercevea, un cismar care să facă încălțăminte, sau să pună un petec măcar. Acelaș lucru se întâmplă cu croitorii și celelalte meserii. Abia de puțin timp s'a văzut că a fost o mare greșală, că nu s'au luat la timp măsuri de încurajare și ajutorare a meseriașului. Abia acum s'au deșteptat satele, văzând că o duc greu fără fierar, rotar, zidar, tâmplar și alți meseriași, dacă nu-i au la îndemâna lor, în sat.

Naționalitatea meseriașilor era în 1902 următoarea: 5669 unguri, 5604 germani, 4512 bulgari și 10.924 alte naționalități.

În secolul XVI, România avea 1500 de bersle, case de ajutor și corporații. Corporațiile impuneau disciplina și apărau interesele muncitorimei.

Cred că este interesant să arăt care era situația industriei mijlocii și mici la noi, în anul 1902 și care se intitulau mai bine meserii, decât industrii.

	GRUPAREA MESERIILOR	Naționalitatea			Sexul		TOTAL
		Români	Străini	Evrei	Bărbați	Femei	
1	Ceramica	3.677	407	55	3.832	397	4.229
2	Materiile minerale	11.390	292	23	1.700	5	1.705
3	Metalelor	10.880	1.831	2.389	15.062	38	15.100
4	Mobilelor lemnului	11.672	1.720	1.914	15.220	86	15.306
5	Tăbăcărie și pielărie	1.034	409	346	1.760	25	1.789
6	Alimentare	4.308	3.489	1.021	8.548	270	8.818
7	Textile	1.431	200	281	1.350	562	1.912
8	Impletituri de tot felul	2.642	64	30	2.635	84	2.737
9	Imbrăcăminte	25.331	3.586	11.842	32.800	7.959	40.759
10	Chimice	708	43	180	763	168	931
11	Hârtie	148	24	212	270	114	384
12	Arte grafice	760	143	409	1.255	57	1.312
13	Construcții	1.141	334	297	1.772	—	1.772
14	Diverse	735	84	182	968	33	1.001
	Total	65.948	12.626	19.181	87.957	9.798	97.755

Raportul % față de populație 67% 13% 20% 90% 10%.

	URBANI	RURALI	TOTAL
Patroni și meseriași	22.519	31.070	53.589
Calfe	22.135	4.265	26.400
Ucenici	14.667	3.099	3.099
	59.323	38.434	97.755

ORĂȘ	ROMÂNII	STRĂINI	TOTAL
Cismari	2.856	2.315	5.171
Croitori	1.249	2.443	3.692
Tâmplari	1.068	1.132	2.200

SATE	ROMÂNII	STRĂINI	TOTAL
Tâmplari			
Fierari	5.873	504	6.377
Cismari	2.314	687	3.051
Croi ori	1.963	630	2.595

Mai dau și ancheta din 1908, asupra meseriilor la noi.

	TOTAL	Urbani	Rurali	Români	Alte naționalități	Proportia la % a româ- nilor față de străini
Maiștri, patroni, conducători	47.449	34.369	13.080	25.091	22.358	37.12
Lucrători	64.023	56.468	7.545	37.191	26.832	50.08
Ucenici	16.369	15.654	715	11.448	4.921	12.80
Total	127.841	106.501	21.340	73.730	54.111	100

Meseriile trec prin așa criză, încât astăzi tinerii nu se mai duc voioși la ele. În toate meseriile se caută ucenici și se găsesc cu greu.

Lipsa de lucru, concurența industriilor, puținul câștig al meseriașului, au descurajat pe mulți, împiedecându-i astfel să se mai apuce de meserii. Este un fenomen trist și periculos, care trebuie combătut și înlăturat.

Trebuesc luate măsuri pentru ca în viitoarea așezare a vieții noastre politice, economice și sociale, meseriile să renască și să-și recapete rolul ce l-au avut în trecut, mai cu seamă că s'a dovedit că Românul poate deveni bun meseriaș, pentru că este harnic și priceput.

Trei cauze principale au adus decăderea meseriilor, la noi.

Meseriile, încăpând în mâna străinilor, primeau cu greu pe Români ca ucenici.

În Ardeal, Românii nu erau lăsați nici să intre în orașe. Li așezau în afară, la marginile orașelor și târgurilor, ca pe țigani sau sclavi, deși erau în țara lor românească.

Industriile fiind bazate pe mașinism produc mult și ieftin. Meseriașii nu au căutat și nu au fost nici ajutați, să instaleze și ei mașini care, deși nu erau așa de puter-

nice ca în uzinele mari, totuși, bine întrebuințate, puteau procura meseriașilor un trai destul de bun. Mulți s'au mulțumit să rămână la sculele lor rudimentare și datorită numai concurenței și descurajării, meșteșugurile au decăzut la noi.

Dacă meseriile se organizează și își fac instalațiuni moderne, având la dispoziție credit și sprijinul statului, ele vor deveni iarăși folositoare țării. Cu cât civilizația, igiena și bunul trai pătrund în cel din urmă colț al țării, cu atât omul va simți nevoia ca meseriașul să fie cât mai aproape de el. Meseriașii să găsească creditul trebuincios la banca populară din sat, cu care să-și cumpere materia primă, pe care s'o lucreze, când nu are de lucru. Creditul să fie garantat prin depunerea în gaj a mărfurilor lucrate.

La licitații să fie preferați cu 10% mai jos ca marile întreprinderi, cum era în trecut. Să nu fie neglijăți de cei puternici.

Tineretul să fie serios pregătit, crescut cu plăcerea și mândria meseriei, să nu fie lăsat a fi înșelat de unele făgădueli și să nu alerge după câștig fără muncă sau cât mai ușoară.

Generațiile trebuie să aibă vechea deviză că „Meseria este brătară de aur“.

INDUSTRIA

Cu cât omul s'a cultivat, cu atât și-a dat seama mai bine, de rolul ce-l joacă meseriile și industriile în viața unui popor. Consumul crescând și tehnica dezvoltându-se, multe meserii s'au transformat în industrii, ajungând la acele mari uzine, care fabrică mii de articole și mașini standardizate, într'o singură zi. Exemplul cel mai clasic, din timpul nostru este Henry Ford, care dintr'un atelier mic, a ajuns să fabrice 105 automobile pe oră, adică 2500 pe zi, vânzându-se cu prețul cel mai efin.

Am început prin a arăta importanța meseriilor și a

industriei, pentru că am trăit când la noi se nega utilitatea industriei și s'a dus, timp de decenii, o luptă pătimăse contra ei. A trebuit să vie cele două războaie mondiale, ca să se convingă și cei mai puțin înțelegători, ce însemnează a fi izolați și lipsiți de mărfuri care nu se pot aduce din afară și care s'ar fi putut produce în țară, dacă aveam industriile respective.

Cred că faptele au convins și pe cei neîncrezători, că agricultura nu prosperează decât lucrând mână în mână cu meseriile, cu industria, comerțul, transportul și cu transitul.

Am avut economiști și oameni politici, care au arătat prin cuvântările și studiile lor ce rol joacă o industrie într'un stat și mai cu seamă ce importanță va putea avea, la noi, industria în viitor, dacă se va ști să se ia la timp măsurile necesare unei temeinice și sănătoase întemeieri.

Datele statistice arată că, deși agricultura ocupă la noi 52% din populațiunea activă, nu participă la venitul țării decât cu 20%, pe când restul de 48% din populație, aduce restul de 80% din venitul statului. Această mare diferență între venitul adus de agricultură și al industriei se datorește multor cauze; unele din vina agricultorilor și, cele mai multe, din vina concepției economice și sociale a organizației de stat.

Agricultorii au vina că nu s'au constituit în asociațiuni profesionale, pentru a-și apăra drepturile și pentru a ține agricultura la nivelul progresului făcut de celelalte țări, cu ale căror produse se întâlnesc pe piețele mondiale și cu unele, chiar în țara lor și că au întârziat întrebuintarea mașinismului și a raționalizării, care măresc producția, ieftenesc marfa și îmbunătățesc calitatea. Este vinovată și neorganizarea datorită căreia cei 52% din populația activă nu pot produce în cele 200—240 zile, când nu au de lucru la câmp și în agricultură.

Agricultura, din pricina lipsei de organizare, își vinde adesea produsele sub costul de producție, sau în cel mai bun caz, fără o dreaptă rentabilitate a capitalului, a muncii și a ameliorărilor de făcut în viitor. Să nu se uite de asemenea că agricultura produce odată pe an, pe când multe industrii rulează în cele 365 de zile ale anului cel puțin de patru ori.

Înaintașii noștri au fost preocupați de întemeierea industriilor. La 1376 erau fabrici de textile la Brașov. La 1559, Alexandru Lăpușneanu cere voe Sașilor să trimită două femei care să învețe făcutul pâinii de lux. Matei Basarab înființează, între anii 1621—1651, o fabrică de sticlărie.

După multe dibuiri, încercări și piedici, Ion C. Brătianu a reușit ca în 1887 să voteze o lege a încurajării industriei noastre naționale.

De pe urma acestei legi, am intrat în războiu vamal cu Austro-Ungaria.

Făuritorii acestei legi prevăzuseră ca 75% din personalul și lucrătorii industriilor, care se bucură de avantajele statului, să fie Români. Din nenorocire, mulți din miniștrii ce s'au perindat pe la acel departament și mai cu seamă organele de control nu au aplicat legea și au lăsat pe cei interesați să se strecoare neobservați, în paguba elementului românesc și a muncii naționale.

Efectul dureros s'a constatat în 1940, când s'a hotărât să se naționalizeze meseriile, industriile și comerțul nostru, căci nu aveam elemente românești pregătite. Abia după 53 de ani s'a văzut că nu este destul să critici, fără a înhăma tineretul la treabă. S'au ridicat voci în parlament, cerând să se ia măsuri. Educația tineretului nu s'a îndreptat destul, spre munca grea și ordonată, ci i s'a arătat mirajul câștigului ușor și fără răspundere. S'a constatat că spargerile de geamuri și ponegririle nu au fost mijloacele care pregăteau tineretul la muncă grea și răspundere. Nu s'a inspirat tineretului adevărul etern

că „munca, munca și iar munca este singurul izvor, sigur și trainic al câștigului cinstit și sănătos“.

Inflăcărarea tineretului este necesară de multe ori, cu condiția însă să nu treacă anumite limite, să nu falsifice adevărul, să nu aibe la temelie critica nedreaptă, ura oarbă și nesocotirea drepturilor omului. Pentru că atunci când nu este în stare să clădească ceva mai bun, decât ceeace critică și când dărmă ceeace nu poate înlocui, duce țara la dezastru și înveninează sufletele slabe; și numai bine nu poate aduce unui popor o asemenea stare bolnăvicioasă și periculoasă.

Sunt sigur că după 60 de ani de critică și după cele petrecute în 1941, s'au convins mulți că nu este destul să se inflăcăreze sufletul tineretului entuziast și doritor de mai bine, ci că singura cale care duce la ridicarea și fericirea Neamului este pregătirea temeinică și iubirea îndeletnicirii la care tânărul se înhamă în lupta vieții.

Cine nu înțelege acest adevăr își pregătește și își bătătorește singur calea anarhiei și distrugerea Neamului.

Industria românească a avut de luptat cu multe greutăți și de învins multe obstacole, cele mai multe venite din afară. Rătăcirea și cinismul ajunseseră așa de departe, încât lozinca revoluției dela Islaz „prin noi înșine“ era luată în bătae de joc de către elementele pătimase și poate chiar înstrăinate. Nu mai ridic voalul de amărăciuni prin care a trebuit să treacă țara noastră. Când patimile se vor potoli, când urile vor înceta și când judecata rece a faptelor se va putea face, atunci se va vedea adevărul și greutățile ce au trebuit să le învingă generațiile trecute.

Pentru a se vedea că cu toate greutățile și vitregia vremurilor, generațiile trecute nu au stat cu mâinile în-

crucișate, ci au lucrat cu vrednicie, vom arăta datele de mai jos :

INTREPRINDERILE IN 1930

Nr. cor.	INTREPRINDERILE	N-rul întreprin- derilor	Personalul	
			Bărbați	Femei
1	Exploatarea solului	539	51.642	16.460
2	Industria metalurgică	22.734	91.928	4.336
3	" lemnului	20.622	90.203	4.098
4	" construcției	4.389	27.889	5.094
5	" textile	3.111	16.502	23.954
6	" confecție	47.111	92.034	22.675
7	" alimentară	37.497	98.328	23.470
8	" hârtie	110	4.275	1.991
9	" tiparului	2.455	13.838	3.750
10	" chimică	.854	20.671	3.612
11	" electrică	287	8.619	393
12	" altele	239	625	160
Total		141.948	516.564	109.493

Datele statistice din 1938 arată unde ajunsesse industria mare la noi în ultimele decenii.

Datele statistice arată că în 1938 erau 3767 întreprinderi mari, capitalul investit trecea de 50.000.000.000 lei. În realitate, capitalul investit și cel de rulment era mult mai mare. Inginerul Nicolae P. Arcadian a arătat în interesanta sa lucrare „Industrializarea României“, că în 1932 erau angajate în industrie, sub diferite forme, circa 150.000.000.000 lei. În 1938, capitalul era mult mai mare și actualmente, de sigur, cu mult mai mare.

În 1938, salariile, combustibilul, materia primă, plătite numai de industria mare, se urca la aproape 50 de miliarde lei. Din această sumă a rămas în țară, ca plată de lucrători și materie primă, cel puțin 60—70% din valoare.

INDUSTRIA MARE

Datele statistice din 1938

Nr. cor.	FELUL INDUSTRIEI	Nr. in- treprin- derilor	Per- sonal	Salarii	Combustibil	Materii prime	Valoarea productiei	Capitalul
1	Alimentară	974	38.376	782.919.000	504.148.000	8.416.043.000	15.577.444.000	10.773.000.000
2	Chimică	397	28.298	1.196.853.000	574.589.000	7.618.697.000	14.154.605.000	12.325.308.000
3	Metalurgică	366	51.321	1.847.665.000	802.371.000	5.530.543.000	11.362.803.000	8.466.368.000
4	Lemn	713	43.326	860.423.000	82.849.000	1.959.964.000	3.503.563.000	2.273.553.000
5	Textilă	640	74.077	1.798.766.000	375.653.000	9.088.229.000	14.691.948.000	8.230.000.000
6	Hârtie	157	15.222	656.410.000	171.574.000	1.249.409.000	3.088.518.000	3.577.369.000
7	Ceramică	34	1.652	39.592.000	14.758.000	27.264.000	148.948.000	143.322.000
8	Materiale de construcție	258	15.104	426.241.000	338.445.000	252.067.000	1.959.621.000	2.493.447.000
9	Electrică	31	2.684	94.281.000	10.388.000	328.786.000	674.620.000	199.837.000
10	Pielărie	158	13.366	450.351.000	38.851.000	2.340.244.000	3.457.533.000	1.025.357.000
11	Sticlărie	39	5.691	141.109.000	57.310.000	131.185.000	527.135.000	561.446.000
	Total	3.767	289.117	8.301.610.000	2.970.938.000	36.944.341.000	69.206.738.000	50.069.389.000

Dacă se ține seama de mâinile prin care trece o marfă, dela materia primă până ce ajunge la consumator ca marfă fabricată, cu siguranță că la cele 70.000.000.000 lei cât a fost valoarea producției industriei mari, rămâne în mâinile prin care trece cel puțin 30—40.000.000.000. Această sumă o câștigă circa 2.000.000 suflete, afară de ce câștigă procuratorii de materie primă, de combustibil și salariile fabricației. Dacă s'ar socoti că din această sumă, după ce se satisfac nevoile de trai ale celor prin mâinile cărora trec mărfurile, numai o optime s'ar putea pune de o parte anual, în zece ani capitalul investit astăzi în industrie, s'ar dubla cel puțin.

Acesta a fost principiul economic și social pus în aplicare de partidul liberal în 1901, grație căruia în 15 ani economiile au început să iasă din ascunziș și să se plaseze în cele 1000 de bănci pe acțiuni și în 3000 bănci populare, care au adus atâta prosperitate în țară, de la 1901-1916. Numai datorită prosperității de atunci, s'a putut face în 1916 marele împrumut intern de 400.000.000 lei, adică în valoarea de azi, 40-60 miliarde. Împrumutul acesta a surprins țările împrumutătoare.

În țările industriale și comerciale, consumul este de 4—5 ori mai mare ca în acele agricole. Salariile și câștigurile fiind mai mari, economiile se adună mai ușor. Individul câștigând, capătă poftă de muncă. El caută să producă mai mult, standardul de viață se ridică. Consumul mărindu-se, industriile de tot felul lucrează în plin. Economiiile acumulându-se, creează și măresc capitalul necesar tuturor industriilor.

Industriile se leagă între ele și pun în mișcare multe activități. Industria construcțiilor este în legătură cu cel puțin alte 32 de industrii. Cu cât o construcție este mai mare, mai complicată și mai artistică, cu atât sunt mai multe activități, care colaborează la ridicarea edificiului.

Aceste industrii pun în mișcare toate verigele lanțului, formând circuitul vieții economice ale unei țări. Ince-

pând cu salahorul, cu căruțașul, cu târnăcopul, cu lopata, etc., și terminând cu fabricanții de porțelan, de becuri, de mamoră și de cristal, toți capătă de lucru. Se și zice că atunci când construcțiile merg bine, o țară prosperă.

Istoria economică ne arată că în țările industriale, economiile se strâng mai ușor, capitalurile cresc mai repede și devin mai puternice.

Numai oamenii nu au fost la înălțime pentru a înțelege la timp problemele sociale ce se iveau și pentru a le rezolva în așa chip, încât să mulțumească capitalul, munca și pe consumator, elemente ce nu se pot despărți, nu pot trăi și crește, decât lucrând împreună și în deplină armonie.

Setea de acaparare, care se pare că se naște odată cu fiecare om, a făcut ca la mulți să li se întunece dreapta judecată. Trebuie să se ție seamă de cele trei mari principii: de rentabilitatea neexagerată a capitalului, de răsplata dreaptă a muncii și de nevoile juste ale consumatorului. Fără aceste condiții, fără armonizarea acestor interese nu se poate avea liniștea socială și o așezare sănătoasă și sigură.

Făcui paranteza de mai sus, acum când vorbesc de industrie, deși de această boală suferă și celelate activități. Ea iese însă mai mult în evidență în industrie, pentru că acolo se petrec unele exagerări prea mari și bătătoare la ochi.

Din cauzele arătate, se critică capitalul și conducerea. Trebuie însă recunoscut că multe critici sunt pătimașe și nedrepte, multe sunt însă justificate.

După cum corpul omenesc nu poate viețui fără inimă, tot asemenea și activitățile economice nu pot funcționa fără capital înțelegător și muncă devotată.

AȘEZAREA ECONOMICĂ VIITOARE A EUROPEI

Înainte de a fixa liniile generale ale organizării economice viitoare a României, este bine să aruncăm o pri-

vire asupra ideilor ce par că stăpânesc anumiți oameni politici, economici și sociali din Europa.

Se ventilează idea că nu mai trebuie să existe vămi între țările Europei, pe motivul că vechiul continent își poate satisface singur aproape toate nevoile.

Cred că sunt cam optimiști mulți dintre cei ce au adus în discuție această problemă.

Idea până la un punct, ar fi frumoasă și ademenitoare, cu condiția însă ca fiecare țară să-și păstreze independența politică și economică și să nu fie împedicată de a-și pune în valoare materiile prime, mâna de lucru, combustibilul și capitalul; iar standardul de viață al locuitorilor, să fie ridicat la fel cu al tuturor celorlalte țări din Europa. Să nu se ajungă la zicătoarea românească, așa de înțeleaptă: „în unele țări se mănâncă cozonac, iar într'altele nu se poate câștiga după urma muncii nici o bucată de pâine neagră”. Cunoscând ce s'a petrecut în trecut, este cuminte a se lămuri unele chestiuni înainte de a se trece la fapte.

Se susține că o țară nu poate înființa o industrie, dacă nu are materii prime. Dacă ar fi așa, multe țări ar trebui să închidă fabrici mari și prospere, pentru că aduc materiile prime din alte țări. Chiar noi avem industria textilă a bumbacului, a lânii, a cânepei și a inului, care merg așa de bine și în viitor vor merge și mai bine, găsindu-se materia în țară.

La întemeierea unei industrii, intră în joc cel puțin 5 elemente: materia primă, mâna de lucru, combustibilul, capitalul și desfacerea internă. Dacă din aceste elemente numai trei se găsesc în țară, reușita industriei este asigurată.

Voi lua ca exemplu industria metalurgică, cea mai necesară pentru noi.

Mulți cred că nu o putem întemeia. Mare greșală, de pe urma căreia am păgubit și am dus lispuri multe. Cred că nu este nimic mai clar și mai logic, decât să fabrici

în țară uneltele și mașinile necesare agriculturii și celorlalte activități, ori câte sacrificii s'ar cere la început, căci pe urmă aceste sacrificii se transformă în venituri și beneficii. Așa au făcut toate țările care au pus bazele industriei metalurgice și chiar pentru cele mai multe industrii.

Adică, de ce nu am fabrica la noi: unelte, mașini, motoare, tractoare, automobile, etc., pe care le aducem din alte țări, atât de necesare agriculturii noastre, ce ocupă patru cincimi din energia română?

Acum 50 de ani, unii din geologii noștri credeau că nu avem terenuri petrolifere destul de bogate. În 1931—32, pentru că nu mai aveam unde aduna păcura ieșită din rafinării, i s'a dat drumul în șanțuri și pe alocuri i s'a dat chiar foc, cu toate că, cu 50 de ani înainte, unii ingineri și geologi susțineau că nu vom avea păcură suficientă nici pentru a unge osiile căruțelor. Cei ce stăruiau în exploatarea petrolului, erau socotiți ca visători.

Până la 1895 aduceam petrol din Rusia.

Toate țările, de unde importăm noi mașini și unelte, își procură și ele, minereuri de fier și alte metale din diferite țări. În 1898 când făceam practică la o mare casă de transport din Rotterdam, firma aceea avea două linii maritime, una la Bilbao, (Spania) și alta la Narvik în Norvegia, care aduceau minereuri de fier și alte metale, descărcându-se în șleperi pentru a fi transportate pe Rin, în marile centre industriale din Olanda, Germania și Elveția. Cele mai multe industrii se aprovizionează azi, cu minereuri din: Norvegia, Suedia, Spania, Nordul Africii etc. Noi ne putem aproviziona din țările mai apropiate, dintre care Ucraina este cea mai nemerită.

Știm fiecare ce însemnează un cui; fără el nu se poate nimic construi; și nici această industrie nu a scăpat, la noi, de clevețirile și patimile celor interesați. Orbirea și răutatea au mers așa de departe, încât nu voiau să vadă

că în țările ce trimeteau hârtie la noi, fabricile lor vindeau hârtia cu prețuri mia mari la ei decât la noi. Pentru ce făceau aceasta ? De dragul nostru ? Nu ! Urmăreau să lovească în fabricile de hârtie de la noi, să le silească să închidă, ca pe urmă să-și vândă hârtia pe prețuri mari. Mulți critici dela noi în patimile sau interesele lor, nu voiau să vadă concurența neloială ce ni se făcea.

Ar fi mare greșală să nu dăm dezvoltarea cuvenită industriei la noi, când avem desfacere locală, materii prime, brațe de muncă, combustibil și capital și să ne mulțumim să aducem mărfuri din alte țări, pe care le putem produce în România.

Fără unelte, nici o activitate nu poate exista deci, ori câte sacrificii ar cere industria metalurgică, nu trebuiesc precupețite. Un început încurajator avem. Să dezvoltăm industria în toate ramurile ei. Ea este temelia muncii naționale românești. Dealtfel, tot asemenea este pretutindeni. Au dreptate cei care susțin să nu se încurajeze prin taxe ridicate vamale, furnituri cu prețuri prea privilegiate, industriile care fac cheltueli nesăbuite, speculând munca și pe consumator. Sunt totuși industrii cari la început, trebuiesc ajutate ; să fie însă bine controlate în activitatea lor.

În contra abuzurilor și setei de câștig, să se ia cele mai strașnice măsuri. Ar fi o mare greșală să se lipsească o țară de industrii absolut necesare, din cauza nepriceperii conducerii.

Problema așezării economice viitoare a Europei, este foarte complicată și de ea va depinde neatârănarea și viitorul nostru. Ea trebuie studiată de către oameni pregătiți și de mare experiență.

Comparând activitatea unei țări cu făptura omenească, putem spune că agricultura este corpul, industria este inima, iar comerțul mâinile și picioarele.

MAȘINISMUL

Problema mașinismului se discută de mai bine de două secole. Felul cum a fost pusă de Karl Marx, a amestecat capul lucrătorilor și a multor gânditori politici, economici și sociali, care nu au urmărit cu sânge rece unele urmări ale introducerii mecanismului în diferitele în-deletniciri ale omului.

Karl Marx a susținut că mașinismul a adus pauperizarea clasei muncitorești. Privind chestiunea numai pe o singură latură, aceea că mașina înlocuiește zeci, sute și mii de brațe omenești, este adevărat; dar nu numai din această cauză au rămas multe brațe fără de lucru. Nu se poate tăgădui însă că, în același timp, mașinismul a adus omenirii multe binefaceri prin eștinirea mărfurilor și prin ajutorul ce l-a dat ca civilizația să pătrundă până în cele mai îndepărtate, mai ascunse și mai sălbatice col-turi ale pământului.

Criticile, învrăjbirile și mișcările sociale produse în unele țări, s'ar fi putut evita, dacă oamenii erau mai pre-văzători. Au uitat mulți, că fiecare om are dreptul la viață și la un trai mai bun.

Pentru că nu s'au luat aceste măsuri la timp, mașinis-mul a luat bucata de pâine dela gura multor muncitori, condamnând la mizerie familiile lor. Totuși acolo unde prevederea a fost prezentă, deși a intrat mașina în ate-lier, numărul brațelor s'a înmulțit.

Dealtfel cele mai mari invenții și cele mai savante descoperiri, nu au adus foloasele menite să le dea, decât după ce s'au adaptat scopului urmărit.

A privi mașinismul numai pe latura arătată de Marx, fără a ține seamă de marea contribuție pe care mașinis-mul a adus-o progresului și ușurării vieții omenești, ar fi o mare greșală și o mare nedreptate.

Ceeace se susține de economiștii și sociologii clarvă-zători, de mai bine de 60 de ani, a fost verificat acum în

urmă. Chiar conducătorii socialiști nu au distrus mașinile. Dimpotrivă le-au perfecționat, pe unele le-au făcut uriașe și le întrebuințează cât se poate mai mult. Nu au distrus nici capitalul pe care l-au criticat cu înversurare. Este natural să nu se poată lipsi nimeni de capital căci el este motorul societății omenеști. Fără el nu funcționează viața economică și socială a popoarelor. După experiența de 25 ani, s'au convins toți, că a rămas în picioare vechiul și eternul principiu, că fără capital nu se poate manifesta nicio activitate și că fiecare om trebuie să aibă ce munci și că trebuie să fie plătit în deajuns, ca el și familia lui să aibă un standard de viață ridicat și că boala, invaliditatea, bătrânețea și înmormântarea trebuie asigurate.

Mașinismul a adus și este menit, să aducă mari servicii omenirii. Omul însă, trebuie să ia măsuri, pentru a înlătura dificultățile ce, inevitabil se ivesc în mersul tuturor îndeletnicirilor omenеști.

În loc de critici și învinuiri, să se scoată în primul rând, din viața popoarelor : ignoranța, egoismul, lăcomia și puterea pumnului.

Una din cauzele suferințelor popoarelor este setea de dominare. Aceasta sapă temelia societății și întreține teama și ura. Trebuie înțeles odată, că pe un spațiu X nu poate trăi decât nu număr Y de suflete. Tot ce trece peste această limită, este sortit lipsei și suferinței.

În spiritul acesta, Malhtus a emis teoria lui atât de criticată de unii și totuși, atât de adevărată. El a voit să spună că nu trebuie să se înmulțească popoarele, peste numărul celor ce pot trăi bine pe spațiul de care dispun. Dacă se înmulțesc cu gândul de cucerire și dominare, aceste popoare sunt cauzele războaelor, secerătoare de atâtea vieți nevinovate și consumatoare de atâtea averi muncite care, dacă ar fi fost puse în scopuri sociale, ar fi ușurat viața a multor milioane de ființe omenеști.

Să nu se uite că cine e puternic azi, istoria ne arată,

poate fi subjugat și exploatat mâine de altul, mai puternic. Urmând calea de mai sus, popoarele se vor dușmăni și războaiele în veci nu vor înceta, iar civilizația se va prăbuși. Oare aceasta e menirea omului pe pământ? Aceasta este civilizația cu care se laudă omul?

Concluzia este că mașinismul a adus și va aduce mari faloase omenirii. Popoarele să nu se înmulțească peste cât le îngăduie spațiul pe care trăesc și să nu urmărească cuceriri prin forță. Nesocotind aceste adevăruri cerute de buna armonie a societății, numai oamenii sunt de vină și nu au dreptul să se plângă, pentru că fiecare a început prin a nu respecta drepturile altuia.

PREGATIREA TINERETULUI

Pregătirea tineretului a preocupat pe înaintașii noștri, întotdeauna. Preocupării însă i-au lipsit elementele care să o ducă la scopul urmărit.

Pentru că este vorba de meserii, Românul a înțeles așa de bine foloasele acestei activități, încât a sintetizat-o în zicătoarea „meseria este brățară de aur“, și cu toate acestea în ultimii 60—70 ani, meseriașii români, în loc să ocupe locurile ce se iveau libere, le-au lăsat străinilor, pentru că Românii noștri preferau funcțiuni de stat în genere mai puțin plătite și mai nesigure. Cauza că tineretul nostru fugea de meserii, trebuie să fi fost provocată de un anumit fenomen. Datoria celor de astăzi și de mâine este să înlăture aceste cauze. Voiu indica, în linii mari, unele din măsurile mai de seamă, ce trebuiesc luate imediat și aplicate cu toată energia și destoinicia.

Părinții. Puțini sunt părinții ce și-au dat seama că este de datoria lor, să observe înclinările copilului din primii ani și să desvolte cât mai mult, pe cele bune.

Grădina de copii este, poate, instituția cea mai importantă spre a se începe educația copilului, a-l disciplina,

a-i ușura calea spre învățământ și a i se observa înclinările, motiv pentru care grădinile de copii trebuiesc conduse de persoane cu mult suflet și pregătire.

Școala primară este și ea foarte importantă pentru că la sfârșitul ei, se vede calea către care trebuie îndrumat copilul. Deci profesorul nu are numai menirea de a-i da copilului cunoștințele teoretice, sau să-l învețe, ca pe un papagal, poeziile și cântecele. De la îndrumarea părinților, a grădinilor de copii și a școalei primare, se pot întrevedea însușirile fiecărui copil. Terminând cursurile primare, copilul ajunge la răscrucea când trebuie să aleagă calea ce va urma în viață.

Dacă nu are avere, trebuie să-și completeze pregătirea prin ucenicie, iar dacă are, prin școlile profesionale, sau teoretice.

Ucenicii. De oarece unii din părinții copiilor doritori să învețe un meșteșug, nu au mijloace să-i întreție în școli profesionale, pregătirea lor, prin ucenicie, este mijlocul cel mai nimerit. Ucenicia însă, trebuie făcută după un program bine și practic alcătuit, care să aibă în vedere și pe patron și pe ucenic. Ucenicul, din prima zi, poate aduce serviciu patronului și acesta este motivul pentru care patronul trebuie să-l întreție până la terminarea ucenicii.

Să se revadă regulamentele în ființă, pentru ca ucenicii să iasă cu pregătirea completă. Fiecare atelier să fie obligat să aibă un număr de ucenici, după importanța lui și după nevoile stabilite de asociația profesională a fiecărei activități. Ucenicii, locuind la patron, să urmeze câteva ore de curs teoretic. Dacă sunt în comune rurale, vor urma cursul la școala complementară; dacă sunt la oraș, la școlile unde se predau asemenea cursuri.

Întreprinderile, având un număr mare de ucenici, să aibă cămine proprii și cursurile să se facă zilnic. Regulamentul va prevedea ca locuința copiilor să fie sănătoasă și întreținerea să fie bună.

Căminele. Orașele și târgurile, unde sunt ucenici de tot felul, trebuie să fie prevăzute cu cămine. Este preferabil ca ucenicii să locuiască mai bine în cămine, decât la patroni, sau gazde. Întreprinderile și atelierile mari, având un număr mare de ucenici, să fie obligate să aibă cămine și cantine proprii. În aceste instituții, supraveghierea ucenicilor este mai ușoară și cursurile teoretice se pot face zilnic. Pentru ucenicii din atelierile mici, plătesc patronii, iar pentru elevii școalelor de meserii, fără internate sau cu elevi mai mulți decât locuri, plătesc părinții elevilor, iar bursierii din bursele lor.

Regulamentele căminelor, trebuiesc revăzute. Întreținerea ucenicilor în atelierile din sate, să fie controlate cât mai des. Idealul ar fi ca în fiecare comună, sau cel puțin în două, trei comune apropiate, să fie ateliere de tot felul, ca să nu mai fie obligați locuitorii să alerge la oraș pentru ori ce nevoie. Cu cât industria casnică din comune va lua o dezvoltare mai mare, cu atât va fi nevoie de mai multe ateliere.

Programele. Cursurile practice și teoretice urmate de ucenicii și elevii școalelor de meserii, să fie cât se poate de simple și să cuprindă numai ce este esențial, fără prea multe amănunte, fără a răpi de prisos timpul elevilor cu lucruri inutile. Cursul școlilor profesionale și al multor alte școli, este că se obcește mintea elevilor cu lucruri de care a doua zi, la sosirea de pe băncile școalei, nu au nevoie. Să căutăm să scăpăm de această racilă a școlilor mai ales ale celor profesionale. Sunt dintre acestea școli în care elevii lucrează sculpturi grele și scumpe și nu sunt în stare să facă o simplă cercevea de fereastră. Profesorul și pedagogul să fie la înălțimea misiunii lor, căci copilul este un aluat din care se pot scoate meseriași cu mari calități, binefăcătoare atât pentru el, cât și pentru societate. Unii profesori, nepregătiți pentru învățământul meșteșugăresc, nu au deșteptat în copil entuziasmul și mândria pentru meseria aleasă. S'au strecurat și printre

ei unii care au descurajat pe elevi și le-au arătat în negru viitorul meseriei lor.

Deseori mă întorc cu mai bine de 60 ani în urmă și mă gândesc cum profesorul nostru I. G. Sfințescu sădea în noi iubirea de țară, atunci când explica Sentinela română. Mama lui Ștefan cel Mare, Penș Curcanul. Cum deștepta în noi mândria de neam, atunci când ne explica Ginta Latină cum, din poezia Cerșetoarea, căuta să deștepte în noi mila către cei nevoiași. Nu se mulțumea numai să o învățăm papagalicește pe din afară. Mai există o racilă în ceeace privește școlile profesionale. Este că absolvenții, odată cu diploma în buzunar, în loc să-și practice meseria, se duc aiurea. De pildă, vedem moașe în birourile cooperăției, infirmiere, funcționare la ministerul sănătății, absolvenți dela școalele de agricultură, meserii, etc., taxatori la tramvaie. Mulți din aceștia au fost bursieri, întreținuți de către stat.

Învățămintele de tras din cele expuse mai sus arată că programele trebuiesc făcute în așa fel, încât cel ce-și alege o carieră, să nu mai poată profesa alta. În Cehoslovacia, un copil învață două-trei meserii, însă nu devine încasator la tramvaie, ci își exercită cel puțin una din meserii, recurgând la celelalte numai când una din ele nu merge.

Creditul muncitoresc. Toate activitățile au nevoie de credit. Meseriașii, și mai cu seamă cei mici, au dus lipsa lui. În 1937 a luat naștere Institutul Național Meșteșugăresc. Deși a trecut atâta timp nu s'a organizat încă după cum cer nevoile statului. Nu a pătruns încă în toate orașele, târgurile și mai ales în sate. Schimbările de regim și schimbările de miniștri la 40 de zile, sau la câteva luni, la diferite departamente, au împiedicat des-necesare acivităților dela noi. Organizarea băncilor populare, a cooperativelor, a obștilor și a asociațiilor, trebuie făcută cât mai curând și în așa fel, încât creditul să

ajungă până'n cea din urmă celulă a statului, adică în comună.

Menirea creditului muncitoresc este de a desvolta cooperația între meseriași și să ușureze formalitățile gajului în așa fel, încât meseriașul să poată garanta ușor creditul și împrumut să se facă fără cheltueli mari, târăgăneli și pierderi de timp. Nefăcându-se aceasta, nu se ajută dezvoltarea meseriilor și vor profita în viitor de credit, tot un număr restrâns de persoane, care mai întotdeauna, exploatează pe cei nevoiași.

Conducerea creditului muncitoresc să nu-și considere menirea îndeplinită, dacă nu a ajuns să rezolve aceste probleme.

Creditul industrial a fost conceput în 1911 de inginerul Virgil Alimăneștianu și înfăptuit de marele realizator Vintilă Brătianu, în 1924. Tot inginerul Virgil Alimăneștianu a pus bazele Creditului Minier și ale Petrolului Românesc, constituindu-se tot cu concursul clarvăzătorului Vintilă Brătianu. Făcui paranteza de mai sus, pentru că știu în ce scop național, economic și social erau concepute aceste instituțiuni, care în dezvoltarea lor, s'au abătut uneori din drumul inițial, acela de a ajuta tot ce este românesc și a sprijini întreprinderile oricât de modeste ar fi, așezate însă pe baze serioase, iar nu pe cele streine. Viitoarea organizare a creditului industrial trebuie făcută astfel, ca el să se ducă în toate capitalele de județ, unde sunt industrii de ajutat. Dacă operațiunile sunt prea mici și nu acoperă cheltuelile, să colaboreze cu creditul agricol și cu cel meșteșugăresc, ajutându-se reciproc unul pe altul.

Rolul creditului industrial în viitor va fi să emită obligațiuni procurând prin aceasta capitaluri suficiente întemeierii diferitelor întreprinderi și a aduna de pe piață economiile disponibile. Să nu atârne numai de emisiunea Băncii Naționale, la care ar trebui făcut foarte rar recurs și numai în anumite momente.

Creditul industrial va trebui în viitor să simplifice formalitățile de gaj, să ajute întreprinderile industriale, fie ele cât de modeste, însă bine și serios conduse și dobânda să fie mai mică.

Ajutorarea meseriilor, a industriilor a calfelor și a elevilor după ce termină pregătirea și vor să-și înceapă activitatea. Sunt foarte puțini meseriași, care pot să-și instaleze complet singuri, atelierul. Este necesar să se constituie sau să se mărească fondul instituțiilor, anume create în acest scop. Interesul general este ca să se sprijine instalarea meseriașilor în fiecare sat și de aceea ei ar trebui să fie cei dintâi încurajați, dându-le prioritatea asupra celor de la orașe și de la târguri.

Sprijinul cel mai mare ce se poate da meseriașilor și industriașilor mici, ar fi să fie preferați la licitații, la furnizări și la lucrări, pentru că știm prin ce mijloace întreprinderile mari îi înlătură sistematic, creindu-și un monopol al lor. Este cunoscut că multe din întreprinderile mari îi înlătură sistematic, creindu-și un monopol al lor. Este cunoscut că multe din întreprinderile mari își execută angajamentele, lucrând prin atelierele mici. Ele iau astfel din câștig, partea leului. Ministerele și toate autoritățile au îndatorirea să împiedice speculațiunile, crearea de monopoluri care nemulțumesc pe cei îndreptățiți și scumpesc viața tuturor. Numai ajutând meseriile și industriile mici, se poate împiedica specula și iefteni viața.

Sprijinindu-se meseriile, se așează viața socială a statului pe temelii mai sănătoase. Patronii meseriași nu socrăsc lucrătorul ca pe o unealtă, ci ca un colaborator sau un tovarăș. Legătura socială și sufletească este mai mare între patron, maestru și lucrător în ateliere, decât în întreprinderile importante. Patimile sunt mai mici și mai ușor de aplanat.

Meseriașul, desfăcând pe loc marfa, desființează o serie de intermediari cari o scumpesc. În această privință,

voiu da un exemplu petrecut, nu de mult, pentru a ne da seama ce se petrece cu circulația mărfurilor. O mașină, vândută de fabrică cu 8000 lei, se plătește de ultimul cumpărător cu 42.000 lei. Statul percepe 9000 lei. Restul de 25.000 lei îl încasează cel ce are permisul de import, angrosistul și poate detailistul. Faptul este că valoarea mașinii se urcă dela 8000 la 42.000 lei.

INDUSTRIILE REGIONALE

Timpul și experiența au dovedit că este bine ca industriile să fie așezate pe tot întinsul țării. Cele mai multe produse ale pământului, înainte de a fi vândute, au nevoie să fie transformate, ceea ce poate face chiar pe loc. Economiiștii cer ca industriile să se așeze unde este materia primă, combustibilul mai aproape, mâna de lucru la îndemână, transportul mai ușor. Sociologii și urbaniștii — stărue să nu se aglomereze prea mult populația. Ce caută în București mii de fabrici, care producează bumbacul, inul, cânepa, lemnul, etc., când ar fi fost mai economic și social, să fie împânzite pe toată suprafața țării, în mijlocul materiilor prime, lângă ape și drumuri? Atelierele CFR., unde lucrează 8000 de muncitori, sunt în București, când ar fi logic să fie instalate în cel puțin 20—30 din gările principale de pe linia ferată. Aș putea aduce zeci și sute de exemple, pe care le știm cu toții. Chestia este să ieșim, în viitor, din această situație.

Am importat de peste 350 miliarde lei mărfuri. Cele mai multe le pot fabrica industriile noastre. Am luat ca pildă anul 1926 care, după mine, este un an de mijloc. Cerințele în viitor vor fi mai mari și valorile cu mult schimbate.

Pentru că mai sunt unii cari nu au înțeles încă însemnătatea industriei la noi, dau mai la vale ceea ce importăm noi, spre a se vedea ce câmp de activitate am putea avea.

Regimul animal și vegetal

Animale de rasă	51.620.000
Produse animale	335.830.000
Piei, obiecte piele	1.145.440.000
Blănuri	227.277.000
Lână și stofe	2.704.167.000
Mătăsuri	686.849.000
Semințe și cereale	464.707.000
Uleiuri vegetale	529.436.000
Fructe	1.043.000.000
Industria lemnului	476.638.000
Textile	9.600.352.000
Confecțiuni	1.079.026.000
Hârtie	449.031.000
Total lei	18.793.382.000

Regimul minier

Fabricate din pământ	594.812.000
Sticlărie	473.706.000
Lucruri metal	7.815.751.000
Mașini	4.103.761.000
Vehicule	2.253.161.000
Jucării	33.790.000
Produse chimice	737.914.000
Parfumuri	76.316.000
Culori și lacuri	414.567.000
Total lei	16.501.178.000

COMERTUL

Producția, fără organizarea desfacerii, nu poate exista. Deci prima condiție în mărirea producției este desfacerăa mărfurilor, adică organizarea comerțului produselor.

Avem atâtea exemple în țara noastră, din care se vede că din cauza neorganizării desfacerii, fie în interiorul țării, fie peste granițe, multe produse și mărfuri ale pă-mântului și îndeletnicirilor noastre nu s'au dezvoltat, ba chiar au încetat, când puteau merge foarte bine, dacă se luau măsurile necesare la timp.

Comerțul se socotește de mulți ca ceva inferior și este desconsiderat. Mare greșală și mare rătăcire.

Acum 50—60 de ani, tinerii se fereau să se înscrie în școlile comerciale, pentru că elevii nu purtau numele de liceeni. Li se părea că sunt inferiori acestora.

Străinii însă, în contra cărora se striga atâta, se îmbulzeau să intre în școlile profesionale.

Comerciant bun nu poate fi oricine —pe când în celelalte profesii trăiesc și elemente mai inferioare decât în negoț.

Comerciantul trebuie să fie înarmat cu o inteligență vie. El trebuie să ia hotărârea pe loc, nu așteaptă „a treia zi după Scripturi“, cum așteaptă atâtea îndeletniciri, și mai cu seamă funcționarii statului, dintre care mulți sunt conduși de lozinca „că slujba este lungă și viața scurtă“.

Comerciantul trebuie să fie pregătit, să fie stăruitor, răbdător și hotărât, altfel îi sboară afacerea din mână și altul mai isteț o ia.

Comerțul, ca să se poată face în bune condițiuni într-o țară, trebuie să fie înzestrat cu o serie de instituțiuni și organizațiuni, fără de care nu se poate desvolta și ține piept concurenței, fie internă fie externă.

Pentru a ne da seama ce va să zică organizarea și mijloacele de comerț, voi aminti că în anul 1902 costa 8 șilingi transportul unei tone de grâu dela Argentina la Anvers sau Londra, distanță de câteva mii de kilometri și drum de trei săptămâni cu vaporul, pe când la noi descărcatul vagonului tras la dana vaporului, în portul Brăila, sau dela magazie, distanță de 50—100 de metri, costa încărcarea 12—14 lei, mai mult decât transportul din Argentina la Londra — aceasta pentru că nu aveam instalate elevatoare și alte mijloace care fac încărcatul și descărcatul de zece ori mai eftin.

Pilde de acestea, care au împiedecat dezvoltarea multor activități la noi sunt sute și mii și care nu așteaptă decât destoinicia și energia omului.

Sunt chestiuni discutate de decenii: În anul 1897, Ionel Brătianu, ca ministru de lucrări publice a trimis pe inginerul Schlawe în America, pentru a studia silozurile de cereale. Au trebuit să treacă 50 de ani și mai bine până să se poată trage primul vagon de cereale în silozurile din gări.

Având în vedere obstacolele din trecut, mă adresez celor prezenți, cât mai sumar, cu nădejdea ca împreună să ajutăm să se facă organizările cerute de timpurile în care trăim, care mâine desigur că vor trebui completate după nevoile tehnice studiate și mai cu seamă cu cât mai puține cheltueli.

Inginerii și economiștii noștri au dovedit că atunci când au fost înțeleși și ajutați, au făcut lucruri cu care ne putem fâli și nu suntem întrecuți de alții.

Nu voi arăta cauzele acestor lipsuri. Sunt știute. Este vorba să le înlăturăm cât mai repede, ca să nu rămâ-

nem în urma altor țări care se găsesc în condițiuni mult mai puțin favorabile decât noi.

Din sutele și miile de exemple, voi da unul: acum 18 ani începusem odată cu Bulgaria, comerțul de struguri, vin și fructe în Polonia.

După 5 ani, comerțul nostru scădea din an în an, pe când al Bulgariei creștea anual, ba s'a întins și în Germania.

Înțelegând cerințele comerțului, Bulgarii au smuls vițele din diferite podgorii și le-au înlocuit cu vițe care dau strugurele cerut de piețele de desfacere, au replantat așa dar regiuni întregi cu specii care se căutau și erau bine plătite. Au exercitat un control sever asupra produselor ce se exportau ca să nu se compromită comerțul bulgar. Nu ieșea nimic necontrolat și s'au dat pedepse mari celor ce nu se țineau de dispozițiile date.

Voi enunța în linii mari ceea ce trebuie făcut pentru organizarea comerțului nostru.

Detaliile se vor discuta la punerea în execuție, care de altfel sunt știute de tehnicienii noștri și nu așteaptă decât trecerea la fapte.

ECONOMIILE

În viața economică și socială a popoarelor, moneda, adică capitalul, joacă un rol foarte însemnat. Constitue corpul adică sistemul bancar și financiar pe care este așezată întreaga viață economică și socială a unei țări.

Economia banului se poate asemăna cu picătura de apă, care dă viață la atâtea ființe și plante și care formează râurile, lacurile, mările, pentru ca toate la un loc să se scurgă în ocean și iarăși toate să alimenteze formarea norilor, ale căror picături de apă să revină iarăși de unde au plecat.

Economia banului și picăturile de apă formează acel circuit care face etern capitalul, cum este etern ocea-

nul cu toate formele și denumirile ce poate lua în timp și în spațiu.

Capitalul, prima piatră a așezării economice a unei societăți, nu se formează decât din prisosul ce rămâne individului, după ce și-a satisfăcut cheltuelile zilnice și ale familiei sale.

Pentru ca omul să poată face economii, printre multe condițiuni ce trebuiesc avute în vedere, patru ni se par absolut necesare :

1. — Individul să aibă ce munci.
2. — Munca să-i fie suficient plătită, în raport cu calitatea, cantitatea și cu standardul de viață.
3. — Individul să ducă un trai bun, și în raport cu rangul său, dar cumpătat și în orice caz nu luxos. Boala ce a apucat clasele noastre și mai cu seamă ce cea de jos și mijlocie — de a trăi peste mijloacele lor, de a duce o viață de lux este o adevărată nenorocire și pentru ele și pentru țară.
4. — În fine, orice individ să se gândească la ziua de mâine, adică : la boală, invaliditate, bătrânețe și la cheltuelile de înmormântare.

Incurajarea și ajutorarea economiilor este una din chestiunile cele mai importante ale unei societăți. Cu cât individul va câștiga mai mult, cu cât va fi educat și va ajunge la un grad de cultură mai înaltă, cu atât trebuie să-și dea seama ca în fiecare zi, de este posibil, să pună ceva deoparte, căci numai așa starea socială a tuturor va fi ridicată și mai bună pentru toți.

Cu economiile modeste, se ajută mii și mii de energii productive. Acest ajutor anonim este o binefacere pentru semenii și pentru țara în care trăesc.

Economia formează un capital și capitalul creează munca și producția, elementele necesare vieții omului.

Spiritul de economie trebuie insuflat copilului de către părinți prin sfaturi și fapte. Școala să desvolte și să

arate importanța lui, iar statul să ajute prin crearea muncii, ocrotirea și organizarea mijloacelor de trai.

Omul, cu cât urcă mai sus pe treptele civilizației, cu atât are nevoie de mai multe lucruri, pe care în starea primitivă nu le întrebuințează, ba poate cei mai mulți nici nu aud de ele.

Aceasta cere muncă, cumpătare și economie.

Economiile nu au fost cruțate de critica, tocmai a acelor care trăiesc de pe urma lor.

Economiile depuse în bănci și alte instituții, ca depuneri spre fructificare au fost denumite de acei profitori: capitaluri leneșe.

Oare cele 35 miliarde depuse în instituții în 1930 ar fi servit mai bine economia națională, dacă ar fi stat la ciorapi ascunse?

Credem că nu, fiindcă așa au fost la îndemâna energicilor și destoinicilor, care au dat de muncă la mii și milioane de brațe.

Multe activități nu ar fi luat ființă dacă nu ar fi găsit aceste economii, fie sub formă de acțiuni, fie depuneri, scrisuri, obligațiuni, etc.

Numai aceste sume mici și anonime dau viața economică și socială a unei țări.

Cu economiile nu este nici cel puțin cazul de speculație, — acuzație ce se aduce capitalului, — căci ele sunt retribuite cu 1—6% dobândă după termen și plasament.

Cu toate că este o dobândă plătită economiilor și destul de modestă, după urma căreia cu greu ar putea trăi un om, este totuși criticată de unii, pentru că li se pare că nu câștigă destul, că venitul este prea mic.

În adevăr, în genere se confundă specula cu cei care speculează economiile luând cu 1—1½% și pe care cei neomenoși le dau 8—10.

Să se ia măsuri contra acestor profitori. Să nu se numească capital leneș economiile strânse cu trudă de oameni harnici și pentru care primesc 1—1½%.

Datoria la conștiință este să ajute, formarea și depunerea economiilor, iar nu să le ponegrească și să le stânjenească.

CAPITALUL

Mai bine de un secol și jumătate se duce o luptă aprigă contra capitalului. Criticii sunt tocmai aceia care trăesc de pe urma lui și se folosesc de el. Ne întrebăm dacă nu ar fi capitalul, cu ce ar trăi?

Greșeala este că mulțimea confundă specula cu capitalul; se speculează munca, se speculează consumatorul și atunci vina e capitalul. Și aceasta o fac de cele mai multe ori aceia care nu au nici măcar capitalul lor propriu, ci sunt numai mânăitorii capitalului.

Ce vină are cuțitul așa de necesar omului, că un nebun taie gâtul altuia, care se ceartă cu el? Este de vină cuțitul, sau cel care îl întrebuințează când nu trebuie? Cum s'au găsit mijloace de prevenire și de a pedepsi pe speculatori, trebuie să se găsească și pentru cei care abuzează de capital.

Când mărfurile, materiile prime din depozitele fabricilor și banii s'ar consuma, iar mașinile s'ar uza, se simte sigur nevoia de bani și de credite. Și-atunci instituțiile bat la ușile băncilor mari din anumite țări. Anglia, Germania, Franța și mai cu seamă America, păstrătoare de tradiții, furnisează mașini, tractoare și unelte cu care activitatea poate începe din nou.

Nici o activitate omenească nu poate trăi fără capital și credit. Chiar dacă ar face din om un sclav și o uneltă, totuși fără bani, fără capital, orice activitate încetează.

Și cu cât o țară se dezvoltă, cu cât este mai activă, cu atât are nevoie de capitaluri mai mari și mai multe, pentru a-și pune avuțiile în valoare și a da de lucru fiecărui braț omenesc.

Capitalul și munca, sunt înjugate una de alta. Nu pot trăi una fără alta.

Cu toate acestea, câteodată aceste două forțe se fac urite. Munca ar vrea pe nedrept să distrugă capitalul, adică vrea să-și taie craca de sub picioare, ceea ce, fărăndoială, nu se poate.

Trebue să fim dreپți și să arătăm că mulți dintre capitaliști, mai cu seamă dintre cei care se folosesc de capital sub diferitele lui întrebuințări, poartă o mare parte din vină, fie că speculează munca, fie pe consumator, fie că nu au căutat să țină legătura sufletească cu aceste două elemente, fără de care nu ar putea trăi și progresa nici una, nici alta.

Având experiența trecutului, lipsurile se pot înlătura și boala se poate lecu.

Trebuesc luate măsuri, care să aducă armonia și concordia socială.

Să dispară lupta dintre capital, muncă și consumator.

Trebuesc luate măsuri contra speculei din orice parte ar veni și să se pună frâu celor care, speculând nevoile și mizeria unora, profită din amândouă taberele, înșelând și pe una și pe alta.

Principiul libertății, egalității și al înfrățirii care însemnează „Dreptul omului” rămâne etern, cum este eternă învățătura lui Christos „Ce ție nu-ți place altuia nu face”.

CREDITUL

Oricât capital ar avea o întreprindere, cele mai multe au nevoie de credit, adică de a se împrumuta cu sume importante pe termen mai lung sau mai scurt, după împrejurări.

Creditul este adevărata cheie de boltă a oricărei activități.

Economiile, capitalul și creditul nu se pot dezvolta, decât sub regimul libertății, respectului proprietății, sta-

bilităților legilor, ca să nu schimbe peste noapte, și el drepturilor omului.

Creditul a preocupat în cel mai înalt grad pe înaintașii noștri. În ultimele șapte decenii ei au pus bazele următoarelor instituții de credit: Creditul Funciar Rural, Creditele Urbane din București și Iași, Banca Națională, Creditul Agricol, Banca Agricolă, Băncile comerciale pe acțiuni din București, capitalele de județe și târgurile din țară, Băncile Populare, Casa Rurală, Casele de credit ale agricultorilor, Creditul Industrial, Creditul meșteșugăresc, Creditul aurifer, etc.

Creditele acordate de aceste instituțiuni în număr de 1000 se ridică la peste 90 de miliarde. Depunerile spre fructificare se ridică și ele la 35 de miliarde.

Totuși aceste plasamente sunt foarte mici față de nevoile vieții noastre economice și sociale (în 1929). Numai în agricultură, după cum am arătat în studiul meu „Din nevoile agriculturii” era nevoie atunci, cu prețurile scăzute și numai pentru un început de înzestrare, de peste 300 miliarde lei, cu valuta din 1929. Azi sumele de investire la prețurile actuale, ar fi de 5—10 ori mai mari, fără să se cuprindă instalațiunile sau organizațiunile ce trebuiesc făcute de stat sau societăți particulare pentru valorificarea produselor și mărfurilor, adică circulația și desfacerea lor.

Cifrele ne arată că predecesorii noștri au căutat să desvolte creditul, să ajute îndeletnicirile românești, satisfăcând pe cât a fost cu putință nevoilor tuturor activităților. Au avut mult de luptat cu piedicile din lăuntru, inerente oricărui început și cu piedici din afară, găsind la noi elemente de care se foloseau.

Greutățile și luptele au fost așa de pătimăse, că în loc să încurajeze și să ajute pe cei care căutau să fie stăpâni în țara noastră și care se străduiau să pună în practică o veche dorință a strămoșilor noștri „Prin noi înșine”

erau criticați și porecliți... oamenii băncilor, dela care bănci însă cei dintâi care se împrumutau erau mulți dintre ei. Uitaseră vechiul cântec de durere, care trecea din gură în gură și se cânta din casă'n casă:

Cine-a îndrăgit străinii
Mânca-i-ar inima câinii;
Mânca-i-ar casa pustia
Și neamul nemernicia.

Cu toată opunerea lor, cu toate cleветirile lor, caravana a mers înainte și în mai puțin de 60 de ani s'a împănat țara cu bani, societăți industriale, întreprinderi care au adunat și împărțit în țară sute de miliarde știute și multe miliarde neștiute.

Avem încă mult de făcut la noi pentru așezarea creditului pe bazele noi, cerute de nevoile vremurilor în care trăim, având în vedere însă și desvoltarea lui în viitor, care va fi și mai mare.

Generațiile trecute au făcut mult, rămâne ca noi să ducem firul înainte, să le întrecem pentru că mijloacele de astăzi sunt de o mie de ori mai multe și mai ușoare ca în timpul lor.

Crditele sunt de trei feluri: credit cu termen lung pentru investiții, credit cu termen mijlociu, zis de înzestrare și credit cu termen scurt pentru producție și circulație.

ORGANIZAREA CREDITULUI

Când s'a înființat Creditul Funciar Rural în 1873, s'a pus prima piatră la organizarea creditului românesc. Înființându-se Banca Națională s'a complectat organizarea. Grație lui Carada, Tache Protopopescu, Constantin Alimăneștianu, Vintilă Brătianu, Alexandru Zissu și a altora, s'a împănat țara în 16 ani cu peste 1000 de bănci: în București, în capitalele de județ și în târgu-

șoare. Tot în acest interval au luat naștere: 350 de bănci populare. În 1930 erau 273.279 întreprinderi de tot felul. În urma crizei mondiale la noi ca și în toate țările, creditul a primit o mare lovitură. S'au zguduit multe întreprinderi. Cele slabe și rău conduse au dispărut, iar unele sunt pe cale de refacere.

Nr. cor.	FELUL INTREPRINDERILOR	Nr. întreprin- derilor	Personalul	
			Bărbați	Femei
1	Comerț alimentar, cârciumi cafenele	59.985	77.226	36.776
2	Hoteluri, restaurante	28.731	44.839	21.623
3	Comerț îmbrăcăminte	13.891	29.965	7.616
4	" material, mobile	5.639	15.645	1.737
5	" mașini, aparate	2.818	10.266	1.750
6	" produse chimice	2.281	4.553	2.104
7	" animale agricole	4.162	6.328	787
8	Întreprinderi de comerț	2.341	5.614	1.741
9	Bocanci	3.504	22.698	4.508
10	Auxiliare	956	3.616	936
11	Higenă-sănătate	6.809	16.279	2.694
12	Învățământ	882	9.257	1.547
13	Întreprinderi nespecificate	289	684	207
	Total	132.279	296.570	84.026

Experiența căpătată în ultimii 70 de ani, învățămințele trase după criza mondială, după cele două mari războaie și mai cu seamă avântul ce l-au luat la noi agricultura, meseriile, industria, comerțul, transportul și mai cu seamă ce va trebui să ia în viitor transitul, ne cere să revizuiim și să punem pe temelii noi creditul nostru. Suntem țara care, grație Mării Negre și Dunării putem face legătura cea mai naturală între Răsărit cu centrul Europei și în multe puncte chiar cu Nordul ei. Așezarea cea nouă trebuie să aibă la temelie aceste im-

perative cerute de nevoile politice economice și sociale ale noastre și anume :

Fiecare braț să aibă ce munci. Munca să fie echitabil plătită. Economii să fie încurajate și garantate. Dobânzile rezonabile și în raport cu produsul rentabilității. Imprumuturile suficient garantate. Formalitățile cât mai simple, cât mai puțin costisitoare și fără multe târăgăneli. Pedepsirea severă și imediată a celor ce abuzează de încrederea acordată, fie conducători, fie împrumutați.

Acestea fiind principiile de bază ale creditului, instituțiile prin care se acordă de ele, în linii mari, sunt următoarele.

Banca Națională să fie în viitor instituția diriguitoare și de control a creditului. Instituția, care împarte creditele pe activități și mai cu seamă instituția, care în momentele de criză și alte greutăți să ajute creditul ; iar nu să fie aceea ce îl restrânge tocmai în momentele cele mai grele și când lichiditatea este mai anevoioasă. Alcătuirea acestui fond ar sprijini multe instituții ca să treacă momentele grele.

Creditul, agricol, al meseriașilor, industrial, al comerțului. Aceste credite să aibă menirea de a face împrumuturi pentru înzestrare și ameliorare, pe termene de la un an la cinci zeci după felul activității înzestrării și ameliorării. Aceste credite au menirea să adune de pe piață economiile disponibile pentru a le plasa în scrisuri și obligațiuni cu termene fixe, cu dobândă fixă, plătită lunar și cu amortizări anuale. Ele pot avea un mare rol. Multe economii vor ieși din ascunzișul lor pentru a veni în ajutorul instituțiilor serioase, fiind chemate de instituțiile sigure și bine garantate.

Băncile din capitala țării. Capitalul lor este format din subscrierile acționarilor. Ele vor face operațiile pe termen scurt până la cel mult 12 luni, adică împrumut de producție. Prin crearea creditelor pe activități, rolul acestor bănci va fi mai limitat în viitor, și ele vor servi

desigur numai pentru împrumuturile de producție de la an la an. Se va evita greșala din trecut ca împrumutul din provincie sau chiar din Capitală, să treacă prin reescontul a două trei bănci, adică să ajungă la o dobândă insuportabilă.

Băncile din capitalele de județ. Când s'au ajutat aceste instituții s'a avut în vedere că este mai logic și mai bine ca băncile în loc să aibă sucursale să se întrebuințeze elementele din localitate, cunoscând mai bine clientela și putându-se face un control mai ușor. Prin modul acesta se economisesc cheltuielile și se simplifică formalitățile. Creditele constituite în Capitală pe specialități ar fi natural să se servească de aceste instituțiuni și să nu se ajungă ca în trecut, ca în fiecare oraș să fie 7-8 bănci. Împrumuturile făcute de ele nu ar fi decât împrumuturile de exploatare de la an la an și după condițiile date de centrală.

Creditele la sat. Creditul trebuie să ajungă până la cea dintâi celulă a statului, adică până la sat. Cea mai nemerită instituție de credit pentru sat este banca populară, iar pentru producție și comerț ar fi cooperativele, obștiile, asociațiile și syndicatele. Deoarece banca populară are menirea mănuirii creditului, ea va trebui să nu lipsească din nici-o comună din țară, precum nu trebuie să lipsească în ceeace privește producția și circulația, cooperativa.

Pe aceste instituțiuni se bazează organizația noastră viitoare. Știu că în urma celor petrecute, s'au descurajat mulți și mulți au pierdut încrederea în ele. Să nu ne descurajăm. Orice începuturi au lipsurile lor inerente, însă prin bună chibzuială și prin experiența făcută reușita va fi sigură. Una din cauzele greutăților prin care a trecut cooperativa a fost că s'a întârziat prea mult cu pregătirea și selecționarea funcționarilor de conducere.

În urma conversiunii, când aproape 1000 de bănci au închis ghișeele, creditul a trecut printr'o mare criză. Cei

mai mulți își pierduseră încrederea în instituțiile de credit. Faptele însă au arătat că nu au avut dreptate.

Inițiindu-se Institutul național agricol, Institutul de credit meșteșugăresc, Creditul aurifer, s'a constatat că împrumutării și-au plătit la scadență sumele datorate.

Economiile și depunerile. Prin conversiune acestea au fost foarte mult lovite. În viitor trebuie să se ia cele mai chibzuite măsuri pentru garantarea lor. Aici este marele rol al Băncii Naționale pentru ca în timpuri de criză și panică să poată fi restituite, iar nu blocate.

Bursa. Este o instituție de mare importanță pentru viața financiară și economică a unei țări. Din cauza speculei a ajuns ca unii să o considere ca o instituție periculoasă. Calificarea este desigur nedreaptă, totuși ceva putred este la mijloc. Bursa nu este făcută să îmbogățească peste noapte, fără muncă, pe cei care joacă la noroc. Să nu se oritice, din cauza unor speculatori, o instituție așa de necesară. Pentru a tăia pofta celor ce umblă după un câștig ușor, și pentru a ajuta pe cei ce caută să-și plaseze capitalul lor muncit, este nevoie ca statul să ia 75%, pentru scopuri sociale din câștigul speculațiunei. E nevoie să se ocrotească cei siliți să vândă, precum și pe cei ce în mod cinstit doresc să-și plaseze economiile.

Setea de câștig este, a fost și va fi o boală a multora—cât lumea. Datoria conducătorilor instituțiilor este numai să i se pună o frână.

Din cele expuse reiese că Banca Națională este instituția de bază a alcătuirii vieții noastre financiare, având menirea :

1. Să fixeze quantumul scontului acordat fiecărei activități prin Institutul central de credit al fiecărei îndeletniciri.
2. Să controleze prin sucursalele sale distribuția și siguranța împrumuturilor făcute de către instituțiile de credit ale fiecărei activități.

3. Să aibă rezerve pentru a putea veni în ajutorul activităților, când ele vor trece prin crizele de supraproducție sau de altfel de crize. Această neprevvedere au avut-o în trecut cele mai bune bănci de emisiune și din care cauză s'au prăbușit instituții ce ar fi putut supraviețui pentru folosul economiei generale.

4. Serviciul de trezorerie pe care-l face pentru stat, să fie pus la punct adaptându-l cerințelor vremii.

Organizarea creditului trebuie începută dela ultima celulă. O casă nu se construiește dela acoperiș, ci dela temelie. Avem 70 de ani de experiență a creditului și 46 de ani a băncilor populare. S'au constatat lipsurile și se știu măsurile ce trebuiesc luate, să avem numai energia și cuminenția ca să le punem în aplicare și să trecem la fapte.

Banca Națională repartizează și controlează creditele acordate instituțiilor respective. Constitue rezerva pentru momentele de criză sau jenă financiară.

Instituțiile centrale de credit ale activităților. Ele distribuie și controlează prin băncile din capitale de județ sumele ce sunt fixate pentru fiecare îndeletnicire din district.

Băncile din capitalele de județ fac împrumuturi pe activități în oraș și dau creditele fixate pentru fiecare activitate băncilor populare din comune.

Băncile din capitalele de județ fac împrumuturi pe adupă sumele fixate fiecărei activități. Ea va lucra cu cooperativa, obștea, asociația sau sindicatul după normele fixate de centrală.

Acestea sunt verigele care constituiesc lanțul vieții noastre financiare.

Să nu se uite însă vechiul și înțeleptul proverb românesc că: „omul sfințește locul“. Oameni se găsesc, dacă se aleg cu discernământ, dacă se pregătesc și sunt bine îndrumați și mai cu seamă controlați.

ORGANIZAREA MIJLOACELOR DE COMERȚ

Producția și prelucrarea materiilor prime pentru a se desvolta au nevoie de anumite instalațiuni și organizații care să le înlesnească circulația. În linii generale ar fi următoarele :

Pregătirea elementelor comerciale prin ucenicie și prin școli comerciale cât mai multe și cu programe cât mai practice. Profesorii să renunțe la ideea că fiecare elev e menit să devie funcționar, ci din contră să fie bun, energic, cinstit și entuziast negustor.

Comerțul interior și exterior. Prima grijă este că mărfurile să treacă prin cât mai puține mâini și să se poată vinde cât mai eștin consumatorului. Producătorii materiilor prime și prelucrătorii lor se plâng că munca nu le este suficient plătită, iar consumatorii se vaită de scumpețe. Toți nu au ajuns însă să se unească spre a se face instalațiunile și organizațiile necesare pentru a fi cu toții pe cât posibil mulțumiți. Comercianții, mai cu seamă, sunt conduși de neomenosul principiu „că cel ce are nevoie de un articol îl plătește oricât i s'ar cere”. De sigur o mentalitate absurdă și vinovată.

Pentru a se înlătura multe din lipsuri, este necesar să se ia măsuri energice și imediate, respectând în acelaș timp dreptul și libertatea omului și a comerțului, fără de care nu există o viață normală.

Magaziile, depozitele, halele, silozurile, frigorigerele au un rol decisiv în circulația bunurilor. Ele ușurează stocarea mărfurilor când producătorul nu are unde să le înmagazineze, ușurând creditul și negustorii știu locurile de unde să se aprovizioneze.

Colectarea la locul de producție. Cu cât se produce de mai mulți și în cantități mai mici într'o comună, cu atât colectarea are un rol mai mare. Pilda o avem cu laptele ouăle fructele, părul, articolele din industria cas-

nică și multe altele. Neexistând organul comunal de colectare, producția nu se dezvoltă și consumatorii sunt lipsiți de produse, neputând ajunge la ei și ca urmare firească se plătesc mai scump. Pe lângă inițiativa particulară cooperativele, obștiile, asociațiile, syndicatele sunt cele mai menite pentru a face colectarea locală. Ele vor putea instala magazine, silozuri, depozite, frigoriferele necesare în centrele de desfacere în interiorul țării, precum și în punctele de frontieră pentru exportul pe căile ferate sau porturi pentru cele transportabile de apă.

Colectarea regională. Multe mărfuri au nevoie să fie strânse pe regiuni. Regiunile necesită instalațiunile de mai sus. Dacă inițiativa particulară și diferitele asociațiuni nu le pot face pe contul lor, ceea ce ar fi de dorit, statul trebuie negreșit, singur sau în cooperare cu ele, să facă toate instalațiile și organizațiile necesare.

Comerțul intern. Suferim tocmai din lipsa instalațiunilor de mai sus și din această cauză produsele trec prin atâtea mâini, încât ajung la consumator cu prețuri insuportabile. După cum spuneam, vina nu o poartă decât producătorii, comercianții și consumatorii.

Transportul este elementul cel mai de bază al producției și al circulației. Șoselele, cărașia, camioanele, automobilele, căile ferate, navigația pe râuri, pe mare și acum cea aeriană, sunt mijloacele care dezvoltă producția, efiținesc mărfurile și ușurează consumația. Multe din produsele din țară nu au putut avea valoarea meritată din cauza lipsei de transport.

În 1900, când m'am înapoiat dela studii din Germania, Olanda, Anglia și Franța, am scris câțeva articole în privința aceasta din îndemnul lui Vintilă Brătianu. Eram entuziasmat de începerea construcției silozurilor din Constanța și întristat în acelaș timp că unele din produse se plăteau cu prețuri derizorii, pe când în Anglia ar fi fost plătite cu un preț de 20 de ori mai mult. Ne lipseau vagoane frigorifere și instalații pe vapoarele ro-

mânești, ce se duceau pe atunci în Anglia. Au trecut decenii, în care timp s'a tot discutat problema transporturilor. Cum însă guvernele se schimbau prea des la noi, ajunseseră să fie miniștri de câteva luni. Pentru acest motiv rămâneam pe loc. Conducerea căilor ferate și a serviciilor fluviale și maritime nu știu de ce nu au găsit înțelegere pentru această problemă importantă. În 1939 s'a propus de către Institutul național agricol și societatea Burdujeni, Direcției Porturilor, să construiască împreună cu ministerul comunicațiilor un frigorifer atât de necesar în portul Constanța. Se propunea chiar ca după 25 de ani, ministerul să-l răscumpere, dacă va găsi de cuviință. S'a refuzat categoric. S'a petrecut același lucru ca în 1899, când o societate olandeză a propus, prin mine, construirea unui pipe-line pentru petrol dela Băicoi la Giurgiu și Constanța, înființarea unei linii de vapoare care să transporte petrol, sare și lemn în India, Indochina, Japonia. Se mai propusese și înființarea unei bănci de finanțare. După 25 de ani conducta rămănea statului fără nici-o plată. Același lucru s'a petrecut în 1939, ceea ce se petrecuse în 1899, numai din cauza neînțelegerii organelor de conducere.

Creditul trebuie să fie la îndemâna fiecărei activități. Începând dela celula care este satul și mergând până la consumatorul, fie el intern sau extern.

Acestea sunt elementele așezării noastre economice și comerciale. Dacă unele din ele lipsesc, mecanismul lor nu este complet.

Omul are nevoie, când pășește în viață să fie pregătit. Familia, școala, conducerea și colectivitatea trebuie să-și înțeleagă rolul și îndatoririle lor.

PROBLEME CULTURALE ȘI SOCIALE

Omul are nevoie când pășește în viață să fie pregătit. Familia, școala, conducerea și colectivitatea trebuie să-și înțeleagă rolul îndatoririi lor.

Pregătirea, organizarea, conducerea și disciplina sunt pietrele fundamentale ale vieții sociale. Pentru liniștea și mulțumirea omului, se cere ca acestea să lucreze mână în mână și în mod armonios.

PROBLEME SOCIALE

Problemele sociale au preocupat omenirea în toate timpurile. Celor mai multe din ele nu s'a ajuns să li se găsească soluția, prin care să se creeze individului o viață mai ușoară și mai liniștită. Întârzierea s'a produs și din pricina că unii au crezut că-și ajung scopul urmărit prin negarea adevărului, prin ponegrirea celor din trecut și prin critica a tot ce era bun, fără ca să pună altceva în loc.

Numai legând trecutul cu prezentul și cu perspectivele viitorului și folosindu-se ce e bun, se poate face un pas înainte spre binele tuturor. Neurmărindu-se acest drum bătătorit, se ajunge la viața unor popoare, descrisă în următorul chip de marele om politic englez Winston Churchill : „Un popor mut și supus la o disciplină mai mare ca a unei armate în timp de războiu, un popor care în timp de pace suferă rigorile și privațiunile mai mari ca în timpul campaniei, un popor guvernat prin tiranie, fanatism și poliție secretă, este un popor fericit acela ce nu poate trece granița sub pedeapsa cea mai grea și care trebuie să lase zălog părinții, femeia și copiii drept garanție că se va înapoia ? E viață unde se înghesuiesc 5—6 oameni într'o cameră, unde leafa nu ajunge nici suma cu care se ajută șomerii, unde viața nu mai este sigură, unde libertatea, cultura, politeța dispar, unde pregătirea de războiu este pusă la punct ? Este o țară aceea unde Dumnezeu este blestemat, omul lipsit de ori ce speranță de milă, unde mijloacele sunt propa- ganda, furtul și forța ucigătoare ?

Această stare descrisă de acest mare om de stat, Churchill, este creată de oameni și numai de ei.

După revoluția franceză din 1789, când s'au proclamat drepturile omului, prin libertate, egalitate și fraternitate, problemele sociale s'au pus pe baze noi și au devenit mai arzătoare și la ordinea zilei. Mai toate țările au căutat să deslege cât mai multe din chestiunile lor sociale. Unele au ajuns cu soluționarea lor destul de departe. Cele mai multe sunt abia la început și în căutarea deslegării. Învățămintele ce reies din încercările făcute până acum ar fi că cele mai bune gânduri nu se pot realiza dacă colectivitatea nu le înțelege și dacă fiecare nu contribuie la înfăptuirea lor.

Omul este capul tuturor suferințelor, dela el vine atât răul cât și binele. Problemele sociale nu se pot soluționa decât atunci când omul și colectivitatea vor fi pătrunși de foloasele ce poate aduce realizarea lor. Ca urmare firească se impune de a cunoaște și educa pe individ, ca să înțeleagă ce este rău și ce este bine, ce însemnează drepturi sociale.

Pentru a se ajunge la acest scop se cere colaborarea familiei, a bisericii, a școlii, a conducerii politice, culturale, economice și sociale. Acestea sunt verigile lanțului care alcătuiesc viața individului. Munca lor trebuie să fie coordonată astfel încât să formeze un fir neîntrerupt de la nașterea omului până la moartea sa. Necolaborând toate împreună, scopul urmărit nu se ajunge, sau în cazul cel mai bun, întârziează rezolvarea multor probleme. Poporul nostru a caracterizat puțină înțelegere a unora, prin înțeleapta zicătoare că: „omului nu-i poți face binele cu d'a sila“.

Familia. Este prima celulă socială. Ea plămădește sufletul și formează mentalitatea copilului. În căsnicie soția să fie socotită ca o tovarășe, iar copii ca o podoabă a vieții familiare. Astfel o socotește poporul englez stăpân pe trei sferturi din țările de pe globul pământesc. Creș-

terea copilului în Anglia se bazează pe formarea caracterului și a individualității lui, fără a face din om o mașină. Tineretul englez nu se gândește la zestre, consideră chiar ca ceva înjositor pentru un tânăr să se sprijine pe zestrea nevestei. Își pune încrederea în puterea sa de muncă și în ajutorul ce-l dă soția în viață. Dacă familia este sănătoasă, toată societatea este sănătoasă. Prosperitatea unui popor nu se măsoară după bogăție, ci după gradul de umanitate. Cu aceste principii trebuie să fie crescut copilul.

Familiiile cu rezultate bune în viață au fost acelea care nu au pus mari speranțe în slujbe, biziindu-se numai pe muncă, pe cumpătare și economie. Pentru a avea o colectivitate sănătoasă, ea trebuie să fie alcătuită din indivizi cu judecată matură și suflet înălțat. Colectivitatea nu valorează decât ce prețuește fiecare membru al ei. Deci creșterea, educarea și pregătirea insului sunt bazele alcătuirii sociale.

Părinții vin cei dintâi în contact cu copiii. Ei au datoria să-i educe în principii sănătoase. Este dovedit că de obiceiul ceeace văd copiii în casa părinților, cam același lucru fac și ei mai târziu. Se spune că omul este ce învață în cei șapte ani de-acasă, de oarece părinții îi transmit și calitățile și defectele lor. În afară de pornirile moștenite mai are într'insul unele apucături și porniri ale primitivilor. Mă gândesc cu groază la tinerii de 16—18 ani de azi, văzuți de mine așezați în jurul mesei verzi cu jucători de la 30—75 de ani, având fiecare înaintea pachete cu zeci de mii de lei și pontând cu sume mari. Ce vor deveni acești tineri? Poate mâine, conducători! Nule va ajunge nici un venit, și orice câștig îl vor considera licit și permis, fie el cum ar fi. Dacă li s'ar cere să lucreze efectiv 8—10 ore pe zi, cât trebuie să muncească fiecare om, s'ar plânge că sunt împovărați și nenorociți, dar stau pironiți la cărți ore întregi fără să găsească că e mult. Această stare de lucruri se petrece pentru că mulți

din părinți nu sunt îndestul de ocupați și se plâng de plictiseală, sau pentru că voesc să câștige fără muncă. Iată felul nenorocit în care unii părinți își cresc copii, uitând rolul și îndatorirea ce au către urmașii lor.

Grădina de copii, este după educația primită de la părinți școala de bază a copilului. Prin ea trebuie să treacă copiii dela 4—6 ani, din orice clasă socială. Acolo, copilul își completează disciplina, respectul și își temperează unele apăsături. La grădina de copii intră în contact cu fel de fel de caractere și porniri și pentru a se putea apăra de cele rele, trebuie să le cunoască.

Printre cei mulți, capătă adevărata noțiune de supunere, de erarhie, își înfrânează anumite poftes și își desvoltă simțământul de camaraderie.

La grădinița de copii mai capătă unele cunoștințe care îi ajută să înceapă școala primară mai ușor. Tot acolo își formează sufletul, arată ce-l interesează, ce predispoziții are și capătă plăcerea de muncă.

Grădinile de copii având un scop atât de frumos, trebuie încredințate (conduse) profesoarelor [de specialitate, în genere mame de copii, cu experiență.

Biserica De mii de ani nu a făcut decât să desvolte în om morala, stăpânirea de sine și mila de aproapele său. În chiliile mănăstirilor și ale bisericilor, la lumina focului, a ciobului cu seu și a opaițului cu feștilă de cârpă sunt primele începuturi ale școalei și ale învățământului poporului nostru. În Anglia unde religia are rolul cel mai însemnat, mai mult ca în orice altă țară, religia a devenit cel mai înalt organ de cultură a individului. Englezul de la clasa cea mai înaltă până la cetățeanul cel mai modest, se duce la biserică sârbătoarea, cel puțin odată pe zi. Sunt mulți ce se duc de trei ori Dumineca. Când am stat în Anglia, așteptam Dumineca cu mare plăcere, ca la ora 10 să plec la biserică. Cu Biblia în mână cântam cu toții rugăciunea indicată de preot. La sfârșitul slujbei ascultam predica preotului sau a unui alt vorbi-

tor renumit asupra problemelor bisericești, sau asupra celor ce se petreceau în cursul săptămânei trecute. În anul 1898 se iviseră pentru englezi două fapte deosebite. Vara a fost foarte călduroasă. Spre a-și apăra caii dela tramvaie, erau opriți din distanță în distanță ca să-i stropească cu apă rece și să le pue pe cap un capișon gros, muiat în apă cu ghiață. Tot în anul acela, se ținea la Boulogne, în Franța, curse de tauri de spanioli. Trei sferturi din spectatori erau englezi. Treceau Canalul Mânecei ca să vadă cum se omoară nenorocitele animale, puse de om în furie. Biserica engleză și-a spus cuvântul și în această chestie umanitară. Ii muștrău pe englezi că treceau Canalul ca să vadă cum se varsă sânge nevinovat, pe când francezii, oameni cu milă, nu se duceau decât în mic număr, deși spectacolele se petreceau pe pământul lor.

Începând din Iulie și până toamna târziu, după ce se termina slujba, credincioșii se duceau în sala de alături ca să vadă produsele expuse de enoriașii bisericii. Era un fel de expoziție și de întrecere, pentru ca fiecare să producă mai bine. Ce exemplu splendid, ce școală admirabilă !

Religia în Anglia nu se predă ca o lecție. Religia este un ce înălțător, pătrunzător, ea vorbește minții și sufletului, ea trăește prin rugăciuni zilnice. Cu ele începe și sfârșește munca zilnică. Astfel este plămădit sufletul poporului englez, care stăpânește și trăește în armonie cu cele 450.000.000 de oameni din Dominioane. Nu le stăpânește prin forță sau arme, ci le leagă cu sufletul și cu interesele lor.

Este o datorie națională ca biserica să fie ridicată cât mai sus pentru binele omenirii. Cei ce nu-și înțeleg îndatoririle, nu pot fi slujitori ai altarului.

Școala. Bazele învățământului nostru sunt cele 4 grade: grădina de copii, școala primară, școala secundară și in-

vățământul superior. Ele dau cunoștințele absolut necesare omului.

Școala primară e bine să fie de două categorii: rurală și urbană. Programele să fie diferite. Elevii din școlile rurale rămân cel puțin 90 % în sat. Statistica din 1930 arată că erau în România 2.298.641 băieți și 2.161.945 fete cari trebuiau să urmeze școala rurală, și nu urmaseră decât 1.133.429 băieți și 924.482 fete; deci rămăneau 2.402.675 copii, ce nu călcau nici pragul școalei. Cele patru milioane și jumătate trebuesc forțate să-și facă clasele primare cel puțin, și cursul complementar.

În cei patru ani ai școalei satului, elevii să primească numai cunoștințele generale, plus cele necesare activității regiunii în care trăesc.

Să nu le piardă timpul și să le tocească memoria cu dobândă compusă, regula de trei, aliaj și altele la fel de nefolositoare în viață. După terminarea școalei primare, copiii să urmeze încă patru ani cursul complementar, de la 15 Noembrie la 15 Martie. Aceste cursuri, dacă se fac bine, sunt de o importanță covârșitoare pentru cele patru milioane de elevi rămași în sat. Acolo pot căpăta mai pe larg cunoștințele muncilor și ale ocupațiilor din acea regiune. Să se ia măsuri ca la acele cursuri să nu se petreacă anomalia din trecut, când se preda franceza și altele de felul acesta. Cursuri complementare vor trebui să fie și pentru școalele urbane, predate elevilor cari nu merg mai departe. Programul lor va fi ceva mai dosebit de acela al satelor. Copiii dela sate, cari vor să urmeze școli superioare, se înscriu la școli urbane, și pentru a fi ajutați cei silitori, se vor crea un număr de burse anume pentru acești elevi.

Înainteșii noștri s'au gândit și ei să ajute elementele fără mijloace și meritoase, chiar dela primele începuturi ale învățământului nostru. În acest scop, au fost înființate bursele de astăzi. Unul din cei mai mari susținători ai acestor burse a fost Vintilă I. C. Brătianu.

El, ca ministru de finanțe, a prevăzut în bugetul anului 1924, fără să-i ceară nimeni, 50.000.000 lei, pentru elevii silitori săraci. Acest lucru a mirat pe colegii săi din minister, știind cât de strâns și sgârcit era cu banii statului, mai cu seamă că țara trecea prin nevoi și avea de refăcut atâtea lucruri după războiul mondial din 1914—18. Deviza lui și a generațiilor de atunci, era să se lumineze și ridice poporul cât mai sus. Pentru că numai atunci merge țara bine și toți sunt mulțumiți.

Școalele secundare. Pregătesc elementele, menite să meargă mai departe cu studiile.

Experiența acestor școli arată că 3—4 ani de studii teoretice sunt suficienți pentru elevii care trec în școalele profesionale. Este mai folositor, ca elevul să stea 2—3 ani mai mult, în școalele de specializare, decât să-i facă în școala secundară, ca să învețe unde sunt stațiunile balneare, — apele tămăduitoare, precum și alte cunoștințe nefolositoare pentru toată lumea.

Profesorii, în genere, voesc să scoată din elevi savanți chiar de pe băncile școlilor secundare, uitând să le spună că meritele nu apar decât după zeci de ani de muncă și numai dacă există în ei stofa cerută unui asemenea om. Examenul de diplomă în școlile profesionale și tehnice, să se dea după ce elevul a făcut unul sau doi ani practică, zi de zi.

Universitățile și școlile superioare tehnice să-și schimbe programele, în sensul ca elevilor să li se dea cunoștințele teoretice strict necesare, pregătindu-i pe tere-nul practic și experimental, pentru a-și pune în valoare cunoștințele căpătate. La noi, ca și în unele țări, s'a exagerat, sau într'o direcție, sau în cealaltă. Linia de mijloc s'a dovedit a fi cea mai bună.

Școala nu are numai menirea să înarmeze tinerimea, ci altul și mai mare: de a deștepta în copil interesul și dragostea meseriei; să nu devie numai o plăcă de

gramofon, ci un creator care să lase o dâră de lumină în urma lui.

Practica vieții și părerile celor mai competenți pedagogi din Franța, Germania, Anglia, România, etc., susțin că omului, înainte de instrucție și orice pregătire, îi trebuie pofta de muncă, disciplina, încrederea în el însuși și caritate. Orice cunoștințe ar căpăta tineretul, poate fi el tobă de carte, dacă nu are cunoștințele de mai sus, este un neisprăvit, nefolositor nici meseriei, nici colectivității. Aceasta este menirea profesorilor dela Grădina de copii, până la Universitate și mai cu seamă a școlilor superioare pentru a complecta această operă. Profesorii care au căutat să plămădească în sufletul și conștiința tineretului, pe lângă știință, și principiile necesare vieții sociale, au rămas ca o icoană vie și ca un imbold în inimile elevilor, toată viața.

TINERETUL

Elevii, după ce termină liceul și urmează alte școli superioare până la vârsta de 25 ani, trec prin perioada cea mai periculoasă. Pornirile tineretului sunt: indisciplina în muncă, suficiența, din care cauză tot ce s'a făcut înainte nu e bun și că lumea începe cu ei. Pentru mulți, modestia, caracterul, discreția, sunt lucruri învechite și perimate. În toate timpurile, tineretul a avut exuberanța și nerăbdarea sa, așa e firea omului; cei mai mulți au știut însă să-i pue frâu. Cine nu a putut să se stăpânească, a fost un învins în viață și a suferit din pricina pornirilor sale.

Tineretul, după termnirea școalei, după ce intră în viața practică, are nevoie încă mulți ani de sfaturile, directivele și controlul părinților, al profesorilor și mai cu seamă al conducătorilor activității în care lucrează.

Greșeala din trecut a fost că mulți tineri, după ce au

terminat școala, au crezut că sunt a-tot-știutori și de sine stătători. Nu și-au dat seama că abia de atunci încep să se lovească de adevăratele dificultăți și că mai au multe de învățat. Problema este veche: poveștile turcești sunt foarte instructive în această privință. Neprevederea și oportunismul sunt boalele de care suferă mulți din tineret.

Pe lângă părinți și școli, colectivitatea, și mai cu seamă conducătorii politici, culturali, economici și sociali, sunt cei cărora le revine sarcina să îndrumeze, să controleze și să pună tineretul pe calea cea bună. Tânărul neformat sufletește și cu neîncredere în munca și deștoinicia sa, este un rătăcit și un nepregătit pentru lupta vieții. Tineretul, când pășește în viața practică, trebuie să aibă anumite directive și mai cu seamă să fie convins că fără ele nu va putea învinge greutățile inerente oricărui om în calea lui. Mulți tineri, plecați dela părinți modești, au purtări și judecată mai bună decât alții crescuți cu guvernante străine și cu preceptori nepregătiți. Acolo a lucrat bunul simț, sufletul mamei și al tatălui. Rătăcirile dureroase, ale unei părți din tineret, petrecute în ultimul timp la noi, se datoresc în mare parte unor părinți care nu s'au ocupat de copiii lor, unor profesori și chiar unor conducători, care au rătăcit judecata tineretului sub masca naționalismului și creștinismului. Binele ce doreau să-l facă, îl puteau face dacă ar fi urmat căile bătătorite de înaintașii lor, fără să fi fost nevoie să se recurgă la nelegiuirile, pe care blândul nostru popor le urăște. În toate timpurile tineretul a fost nerăbdător și dornic de mai bine; s'a oprit însă, în elanul său, când a dat de realitate.

El trebuie, să știe, să-și înfrâneze nerăbdarea, altfel va avea multe decepții în viață. Neîncrederea se manifestă mai cu seamă la tinerii neobișnuiți de mici cu disciplina muncii și cu orele de lucru în fiecare zi. S'a constatat că omul care nu se reazimă pe el însuși, nu poate

fi om liber, stăpân pe activitatea sa. Din aceștia se recrutează clasa oportuniștilor și materialiştilor, atât de periculoasă societății și omenirii.

Tineretul trebuie să aibă curaj în cele bine chibzuite, cum spunea I. C. Brătianu.

POPULAȚIA

Militarii, unii economiști și sociologi din multe țări, chiar din cele mai populate, susțin cu tărie că fiecare popor trebuie să-și mărească numărul nașterilor. Militarii vor cât mai mulți luptători, iar economiștii cât mai multe brațe de muncă. Descoperirea explozibilului, întrebuințarea tunului, a mitralierii, a tancului și a aeroplanului, a făcut ca numărul luptătorilor cu pieptul, să fie din ce în ce mai redus. Acest fapt cred că va face cel puțin pe sociologi să judece problema populației și din punctul de vedere social, pentru că fiecare individ ca să poată fi un bun militar și un cetățean liniștit, trebuie să aibă un standard de viață cât mai ridicat. Cei care stăruesc pentru creșterea populației cu orice chip, nu țin socoteală că pe un spațiu Y nu poate trăi decât un număr Z de populație, care să aibă de lucru 8—10 ore pe zi în cele trei sute de zile lucrătoare din an, iar munca să fie plătită echitabil. Cei ce trec peste acest număr sunt sortiți să ducă o viață grea și să taie din existența celorlalți.

În 1930, satele noastre erau locuite de 14.251.337 locuitori. Din aceștia 9.400.000 erau buni de muncă, iar restul de 4.800.000 erau nelucrători.

În acel an s'au înșămânțat 12.850.000, ceea ce ar reveni la 9.000 m.p. pe cap de locuitor. Aici nu s'au socotit mahalalele și marginele celor 172 de orașe, cari se ocupă cu agricultura. Pentru a-și asigura un trai bun și o bună exploatare, fiecare locuitor are nevoie de 2—4 ha.

Problema populației se pune și la noi, nu pentru că

este prea deasă pe kilometrul patrat, ci pentru că avem regiuni unde sătenii nu găsesc decât 50—80 zile de lucru pe an. Din cauza aceasta plata muncii este în genere sub minimum de traiu, oricât ar fi el de redus.

Aceasta fiind situația, sunt de luat următoarele măsuri :

Trecerea la cultura intensivă, mărimdu-se suprafețele de cultură ale bumbacului, ale cânepei, ale inului, ale orezului, ale oleaginoaselor, ale plantelor medicale, ale pomilor, etc.

Să se ajungă cât mai curând la bunul de familie și lotul minimal.

Să se creeze clasa muncitorului agricol, care să aibă de lucru cel puțin 7—8 luni pe an la câmp și restul de 4—5 luni să fie ocupat în industriile regionale sau industria casnică.

Să se desvolte creșterea vitelor, a păsărilor, a peștelui, etc., ajungând ca cea mai modestă gospodărie, începând cu muncitorul agricol, să aibă câteva capete de vite și de păsări.

Să se organizeze desfacerea produselor atât în interior cât și peste graniță. Prețurile să plătească munca și rentabilitatea capitalului.

Să se întemeeze, pe regiuni, industrii ca să prelucreeze produsele agricole.

Să se ajute, cu orice chip, dezvoltarea industriei casnice. Sunt la sate peste 12.000.000 brațe, care în timpul iernei și când nu lucrează la câmp, cer de lucru. Vremurile de azi cer ca măsurile să se ia mai repede și mai bine chibzuite.

Apărarea unei țări nu constă numai în numărul cel mare al locuitorilor, ci în puterea lor materială și socială. Exemplul îl dau China și India, locuite de 860 milioane suflete, adică aproape jumătate din populațiunea globului. Ele sunt mai puțin stăpâne pe acțiunea lor ca multe alte țări cu populațiune incomparabil mai mică.

Deși au pământuri admirabile, au murit în 1899, în India, peste 2 milioane de oameni de foame. Experiența a dovedit că este mai cuminte ca nici-o țară să nu-și mărească prea mult populațiunea, peste cât îi îngăduie spațiul. Să o ridice intelectualmente, materialmente și moralmente. Atunci un om valorează cât doi în ceea ce privește munca și apărarea. Malthus a avut dreptate avertizând unele țări să nu treacă peste numărul de locuitori ce-i poate nutri și ocupa, pentru că se expun la un mare pericol. Cei ce nu l'au înțeles, sau nu au vrut să-l înțeleagă, au văzut că au greșit.

Problema suprapopulației nu se mai pune astăzi ca în timpurile când brațele disponibile treceau mările și oceanele. Mai toate țările au închis granițele. Deci problema populației trebuie să deschidă ochii conducătorilor politici și economici și să nu se uite că familia este regulatorul cel mai bun al populației. Sunt țări ce se plâng că spațiul lor vital le sufocă. Cu toate acestea sunt cele ce ajută nașterile și-și adună naționalii din toate unghiurile pământului. De ce fac aceasta? Explicația nu poate fi alta decât gândul de cuceriri și de subjugare a altor țări. O asemenea mentalitate trebuie combătută ca periculoasă, de către toate țările dornice de liniște și muncă.

Totul în societate începe prin interes material. Civilizația însă îl desbară pe om de aceste simțăminte egoiste și îl face să filtreze lucrurile prin spiritul de solidaritate socială și să iasă din pornirile primitivului.

MUNCA ȘI MUNCITORUL

Înțelesul cuvintelor muncă și muncitor s'a falsificat în ultimul timp din pricina luptelor duse în secolul trecut și actual între clasele sociale. Marea mulțime crede că munca însemnează numai a bate cu ciocanul, a săpa etc., pe când zilele și nopțile de frământare a creierului de către poeți, de către scriitori și de către tehnicieni, nu

constitue pentru ea nici-o muncă și în orice caz, o socotește mai ușoară decât cea făcută cu târnăcopul sau rânda. Unii nu văd în munca bancherului decât pe numărătorul de bani, încasatorul de dobânzi și strângătorul de aur. Uită că fără capitalul lui, lumea nu ar fi progresat și omul nu s'ar bucura de multe bunuri.

Pătimașii nu văd în geniul lui Henry Ford decât pe marele industriaș și încasatorul de câștiguri. Uită că grație muncii lui, au luat naștere atâtea mari uzine unde se fabricau zilnic 2.500 de automobile, azi poate mai multe, și unde lucrează sute de mii de brațe, de pe urma cărora trăesc alte sute de mii de suflete. Uită munca, poate nopțile lui de nesomn, frământat de grija fabricilor sale presărate pe toată suprafața Statelor Unite și din care milioane de brațe trăesc, începând dela lucrătorul materiei prime, lucrătorul fabricii, până la șoferul care conduce mașina. Cei mai mulți din aceștia au mașina, casa, biblioteca și radio lor, numai grație lui Ford.

Muncitor este tot omul. Munca o fac toți cei ce lucrează la câmp, în uzine, în ateliere, precum și cei din laboratoare, autorități și cei de la ghișeurile băncilor. Poporul nostru prin înțelepciunea lui a priceput acest lucru și a numit pe cei ce nu produc trântori sau paraizi ai societății.

Munca poate fi ușoară sau grea, superioară sau inferioară, după pregătirea și însușirile individului. Cu alte cuvinte, muncitor este tot omul, fie el de sus, fie el de jos, căci oricare este dator să o presteze. Dealtfel ideile sociale au ajuns la concepția, că orice individ sănătos trebuie să muncească, pentru că nimeni nu are dreptul să fie nutrit de alții când este în stare să muncească.

Colectivitatea trebuie să aibă grijă de bolnavi și de nenorociții soartei, iar pe cei ce pot lucra să îi oblige și dacă nu vor voi, să fie siliți să muncească chiar în centre de lucru. Civilizația creează vieții sociale multe trebuințe, a căror nevoie omul primitiv nu o simțea, pentru că nu

ajunsese să le înțeleagă. Cu creșterea trebuințelor și a consumului omului, se naște și nevoia de a munci și a produce mai mult, cum și aceea ca munca, să fie plătită în raport cu standardul de viață. Trai eftin însemnează producție și producție însemnează muncă. Munca o învață copilul în primul rând în casa părintească.

Tânărul care nu vede părinții ocupați cele opt—douăsprezece ore în trei sute de zile lucrătoare ale anului, pleacă de acasă cu o infirmitate socială. Orice om trebuie să lucreze 8—12 ore pe zi, după activitate. Este destul de puțin când din cele 8760 de ore ale anului, nu muncește decât 2400.

Tineretul, pentru a munci trebuie să fie pregătit. Factorii contribuitori la pregătirea și dirijarea lui sunt: părinții, grădina de copii, școala primară, școala secundară, școlile superioare, profesionale și tehnice pentru cei ce urmează mai departe. Căminele și școlile de ucenici sunt pentru pregătirea practică. Conducătorii politici, economici și sociali, după ce tineretul termină școala și intră în viața practică, au unul din rolurile cele mai însemnate în ceea ce privește conducerea lui. Aceștia au îndatorirea să-i desvolte caracterul, a-i educa voința, disciplina, simțământul datoriei, corectitudinea, pofta de muncă și mândria meseriei.

Munca trebuie să fie rațională. Numai atunci se poate produce mult, ieftin și de calitate bună. Potențialul de muncă este măsura stărei sociale și materiale ale unui popor.

Remunerația muncii se discută de secole și pentru că nu s'a rezolvat cum se cuvine, a fost, este și va fi cauza luptelor sociale, ce sapă mai adânc prăpastia între clasele noastre. Muncitorii cer mărirea salariilor și împuținarea orelor de lucru la 40, când în mod natural ar fi 48—60 pe săptămână. Aceste cereri se bat cap în cap. Viața se scumpește pentru că mărfurile se scumesc. Mărfurile se scumesc pentru că salariile se urcă și pro-

ducția scade prin scurtarea timpului de lucru. Vasăzică omenirea se învârteste într'un cerc vițios, căci nu s'a fixat minimum de trai, nu s'a limitat câștigul egal pentru agricultori, meseriași, industriași, comercianți, profesii libere, etc. Echilibrul social s'ar ajunge nu prin dictatură, ci prin pedepsirea celor care nu înțeleg principiile libertății și caută să speculeze pe ceilalți.

Cred că aceasta este una din soluțiile practice, altfel societatea se învârteste într'un cerc, ca și câinele ce se învârteste după coadă fără să o poată apuca. Muncitorimea ar fi ușurată dacă s'ar lua cu energie următoarele măsuri :

Să se organizeze aprovizionarea alimentelor, a îmbrăcăminte, a combustibilului și a materialelor de construcție.

Să se ajute ca fiecare familie să aibă locuință și, pe cât se poate, grădina de odihnă.

Fabricile să se stabilească în locurile unde alimentarea, locuințele, materiile prime, combustibilul și transportul sunt mai ușoare.

Să se deschidă cămine și școli pentru lucrători și ucenici.

Fabricile mari din București și alte orașe aglomerate, să creeze cartiere pentru lucrători în apropierea orașului, la 10—20 de km. pe liniile ferate ieșind din oraș. Să aibă câteva trenuri pe zi de dus și înapoiat, iar durata să nu fie mai lungă de 15—20 de minute.

Una din marile probleme neînțelese nici de sate, nici de orașe, este industria casnică. Ea ocupă orele libere și oprește dela multe apucături păgubitoare pe mulți. Acum 56—60 de ani, Francezilor, bărbați și femei, funcționari, lucrători și alte profesii, nu le era rușine ca în orele libere să lucreze pentru marile magazine: Louvre, Printemps, Bon Marché, etc. și mulțumită acestei munci, se vindeau lucrurile ieftine și frumoase.

Fără muncă, chibzuială și economie, nimeni nu-și poate asigura bătrânețea și cei care au mai mare nevoie de asigurare sunt muncitorii.

ASIGURĂRILE

La congresul camerelor de comerț și industrie, ținut la Craiova acum 45 de ani, directorul industriei, comerțului și minelor din ministerul agriculturii, spunea în cuvântarea sa: „In ziua când omul a înțeles însemnătatea contabilității și asigurărilor de tot felul, s'a făcut un mare pas în ceea ce privește așezarea economică și socială a statelor. Milioane de indivizi de pe toate continentele, fără să se cunoască și să știe unul de altul, prin rata ce plătesc la asigurări, se ajută reciproc“.

De atunci ideia asigurărilor sociale a făcut mari progrese și s'au tras nenemărate învățăminte. Pentru liniștea socială, pentru a feri pe mulți neprevăzători de unele lipsuri și mai cu seamă pentru a ușura suferințele bătrânilor, s'a ajuns la concepția obligativității asigurărilor.

S'a ajuns la obligativitate din cauza nepăsării unora și mai ales a celor ce critică clasele sociale, când, în genere, ei sunt cei mai puțin înțelegători ai asigurărilor contra boalei, a invalidității, a bătrâneții și a înmormântării. Nu de mult priveam pe un lucrător când cerea unui cârciumar să-i dea o sticlă de vin de 300 lei deși cel de 150 lei era foarte bun. Acesta nu se gândea să plătească la casa de asigurări și era dintre cei ce o criticau.

Trebue recunoscut că asigurările au avut de învins greutate și lipsuri, producând uneori asiguraților deziluzii și chiar nedreptăți. Acestea toate s'au întâmplat pentru că și în asigurări, ca și în alte organizații de la noi, nu s'a ținut seamă de condițiile absolut necesare unei reușite. Nu s'a pregătit și lămurit opinia publică de importanța asigurărilor. Nu s'au ales conducători pregătiți.

energici, etc. S'a început înainte de a se lua toate măsurile și de a avea fondurile absolut necesare. Nu s'a purtat grija ca din prima zi asiguratul să vadă foloasele și s'au îngrijit mai întâiu de lefuri și altele știute.

Dacă părinții și celelalte elemente, luând parte la pregătirea omului și la conducerea lui mai târziu, ar fi arătat în orice moment însemnătatea prevederii și că cine nu se supune va fi obligat să o facă, suferințele ar fi fost mai mici. Cei mai mulți trec nepăsători peste aceste probleme, având în vedere numai interesele lor egoiste. Înaintașii noștri, acum 70 de ani, căutau să crească copiii în spiritul prevederii și economiei și e trist că generațiile viitoare nu le-au urmat exemplul.

Asigurările de tot felul, după ce se vor organiza și conduce bine, trebuiesc impuse tuturor spre ușurarea și liniștea claselor sociale.

Este absolut necesar, ca în toate județele să se înființeze pe lângă una sau mai multe spitale sau dispensarii, după nevoi, Casa Bătrâneței. Aceste case, fiind așezate lângă spital, vor avea la dispoziție medicul, atât de indispensabil bătrânilor și invalizilor. În acele case pensionarii fără familie, cei cu pensii mici, invalizii etc. vor fi fericiți să aibă un pat de odihnă, o mâncare controlată și medicul la îndemână. Casele aceste vor fi o adevărată binefacere pentru atâtea suflete omenești. Prin organizarea muncii lor, ar fi ocupați în orele libere și de plictiseală, dacă sunt sănătoși.

Organizarea asigurărilor sociale este grea, însă este așa de necesară, încât ar fi o greșeală de nu se va pune la punct cât mai curând.

CONDUCĂTORII

Se pot împărți, în linii mari: în conducători politici, culturali, economici și sociali. Toți depind în primul rând de conducătorii politici. Când mașina statului nu

merge bine, vina o poartă, în primul rând aceștia din urmă, pentru că nu au luat la timp măsurile necesare.

Conducerea politică a suferit și suferă pentru că nu a pregătit și nu a folosit, cum o cer interesele generale, cele două elemente de bază: partidele politice și alegătorii.

Partidele politice. Viața politică a statelor a arătat că până acum nu s'a găsit un organ de conducere mai bun decât partidele. Concepția lor este armonizarea intereselor generale ale tuturor claselor, iar nu satisfacerea intereselor unor activități în contra celorlalte. Toate sunt egale, toate au drepturile lor, drepturi ce trebuiesc apărute, ca să nu fie călcate de nimeni.

Principiile partidelor liberale și democratice sunt: libertatea, egalitatea și înfrățirea, adică nici o clasă, nici o activitate și nici un individ să nu-și capete drepturi lovind în interesele celorlalți. Partidele liberale consideră colectivitatea ca o familie, ca un tot. Acest lucru nu l-au înțeles mulți din cei ce credeau că fac politică. Au confundat dorințele, ambițiile și mai cu seamă interesele lor cu politica sau partidul. Astfel de concepții greșite au făcut ca la noi, între anii 1914—1938, să se înființeze 22 de partide, pentru ca în cele din urmă să rămână numai două. Între 1914—1944 a trebuit să trecem și noi prin boala partidelor politice nepregătite, vinovate de dezastrul din 1940. Fenomenul s'a petrecut din două cauze: primul, pentru că pătrunseseră în guvern și în partide conducători, care nu meritau locul ce-l ocupau și al doilea, pentru că alegătorii se învățaseră să-și dea votul numai după interesele lor, nu după ale țării. Când trebuia statului mergeau rău, ei erau cei dintâi care se plâneau; nu vedeau că marea vină este a lor. Este adevărat că unele partide și oameni politici s'au abătut de la cele mai elementare principii. Vina nu este numai a lor, ci și a celor ce i-au trimis acolo, adică a alegătorilor. Partidele care primeau în rândurile lor pe fătă-

riența comună ar fi trebuit să învețe și pe legislator că nu trebuie să se amestece acolo unde nu se pricepe“.

Bine s'a zis că doctorul provoacă nenorocirea unui om, pe când incapacitatea legislatorului provoacă nenorocirea la milioane de oameni.

Invățămintele ce le-am putut trage în cei 80 de ani de viață parlamentară la noi, este că partidul e instrumentul cel mai bun pentru guvernământ și că parlamentul este expresia voinței unui popor sănătos intelectualmente și moralmente.

Pentru ca viața de stat să fie la înălțime, se cere ca și colectivitatea să fie sănătoasă din punct de vedere moral și sufletesc.

Conducătorii culturali. Cu cât copilul înaintează în vârstă și intră în școli superioare, cu atât profesorii trebuiesc să fie mai atenți asupra formării caracterului, a dreptei judecăți, și a îndatoririlor ce au către țară, părinți și colectivitate.

Rătăcirile din ultimii ani ale tineretului de la noi, se datoresc în mare parte părinților și profesorilor care nu au supravegheat tineretul.

Unii chiar au abuzat de el pentru a-și ajunge scopurile urmărite. Sub masca naționalismului și a creștinismului, s'a dezvoltat în tineret idei care au adus rău multor nenorociți nevinovați, ba chiar țării întregi. Ar fi putut face binele ce-l doreau, însă pe căi bătătorite și fără nelegiuiri. Chiar printre rătăciți, erau mulți părinți, conducători ai culturii și chiar din celelalte activități, căutând să se servească de entuziasmul tineretului. Din toate timpurile, tineretul a fost dornic de mai bine, cei mai mulți crezând că numai ei sunt în stare să-l facă și că lumea cu experiență nu înseamnă nimic. Faptele însă au dovedit că nu au dreptate și că lucrurile nejudicate nu-și ajung scopul. Greșelile celor mai în vârstă, precum și ale tineretului sunt că de mici copii nu li s'a spus că nu orice zboară se mănâncă. Ianuarie 1941 ne a arătat unde

duce tinereimea, dacă părinții și conducătorii de tot felul nu și-au făcut datoria.

Conducătorii economici. Pe lângă conducerea tehnică și comercială cerută de bunul mers al activității, conducătorii mai au încă patru meniri și anume:

Pregătirea tineretului, îndrumarea și ajutorarea colaboratorilor, îndatoririle către colectivitate și armonia socială. Trebuie să considerăm ca colaboratori și tratați în consecință, începând de la cel mai modest lucrător și până la cel mai înalt funcționar, iar nu să fie considerați ca unelte sau mașini. Salariile să le asigure o viață mai ridicată, nu luxoasă; să poată crește copiii și plăti asigurările de tot felul. Numai în felul acesta se muncește cu tragere de inimă și lucrătorii se leagă de bunul mers al întreprinderii. Atașarea personalului și a muncitorilor la mersul activității, este una din condițiunile de reușită, precum și a liniștei sociale. Când întreprinderea nu poate avea pe seama ei cămin, școală pentru ucenici, cooperativă pentru aprovizionare și dispensar, să se unească cu altele.

Ucenicii trebuie să crească în așa fel, ca să fie voinici, plini de viață, dornici de lucru, cu pregătirea și mândria meseriei și pe cât se poate ridicați sufletește. Acestea sunt îndatoririle sfinte ale întreprinderilor. Căminele și școlile de ucenici să fie organizațiile care înlocuiesc familia și pregătesc tineretul în așa chip, încât, să dea societății elemente disciplinate și buni membri ai colectivității.

Să nu se uite că bogăția și capitalul unei țări nu sunt bogățiile naturale, ci capacitatea de producție a cetățenilor.

Omul nu a izbutit încă să se desbăre de unele apăsări primitive. Părinții, școala pot să-și facă datoria, dacă însă conducătorii economici nu iau anumite măsuri, truda lor este zadarnică.

Libertatea și individualitatea sunt drepturi sfinte ale

fiecărui om. El nu profită de ele, decât dacă sunt puse în armonie cu interesele colectivității și să nu se uite eternul principiu : „Ce ție nu-ți place, altuia nu-i face“.

Conducătorii sociali. Am numit pe aceia ce se ocupă cu problemele muncii. La început, cei mai mulți au făcut-o în spiritul de dreptate și împăciuire a claselor sociale. Incetul cu incetul, s'au strecurat printre ei și elemente căutând profitul și situația, exploatând suferințele muncitorilor și ale luptelor de clasă. Marea greșală a pornit de la setoșii de câștiguri, speculatori ai nevoiașilor și de la unii conducători care nu au luat în seamă la timp dreptele cereri ale muncitorilor. Cu cât vremea s'a scurs, cu atât luptele au pierdut din înviersunarea lor și nu s'a mai adâncit prăpastia dintre clase. S'a ajuns acolo pentru că unii conducători politici, economici și sociali au înțeles dreptele năzuințe ale muncii. Mai este încă mult de făcut, pentru că se mai găsesc mulți oameni, din toate clasele, setoși de a câștiga, de a exploata nevoile altora, de a domina și cu vederi scurte în ceea ce privește problemele sociale.

Pe zi ce trece numărul acestora se împuținează.

Problemele economice și sociale sunt înțelese, de obicei, de puțini oameni. Ideile cele mai înaintate nu sunt însă înțelese de masa mare și speculanții profită de această ignoranță. Pilda cea mai clasică este critica mașinismului și teoria prevăzătorului Malthus.

Marx a criticat mașinismul, pentru că a luat pâinea de la gura lucrătorului și a pauperizat muncitorimea. Neluându-se măsurile necesare la timp, a fost un moment când mașinismul a fost dăunător muncii cu brațele. Când s'a studiat chestiunea, mașinismul a deschis câmp larg brațelor de muncă. Marx nu a arătat că mașinismul a eștinut de 10 ori atâtea articole necesare omului, ușurând viața a milioane și milioane de suflete. El, ca economist, nu a voit, sau, cu bună știință, nu a recunoscut, că fără tehnică și mașinism omul ar fi rămas tot un

primitiv. Meritul lui Marx ar fi fost dacă ar fi arătat calea de împăciuire dintre muncitor și mașinism, ca să se ajute reciproc, iar nu să se uite unul la altul ca vrăjmași, când pot conlucra destul de bine. El nu a căutat să arate că nu mașina este de vină în exploatarea muncii, ci stăpânul mașinei este exploatatorul și al mașinei și al lucrătorului.

În loc să se critice mașinismul, trebuie pus frâu câștigului capitalismului; trebuiesc limitate cheltuielile, lefurile exagerate, trebuie supravegheat ca fiecare braț să aibă de lucru, iar munca să fie bine plătită.

Teoria lui Malthus a fost criticată de unii superficiali, de cei care aveau nevoie de brațe de muncă și de cei care urmăreau cuceriri și aserviri de popoare, precum și acaparări de averi.

Pe vremuri, am auzit părinți că vor să aibă copii mulți, pentru a-i avea ca ajutor, deși aveau două pozoane de pământ și 6 copii. Era mulțumit că pe unul îl trimitea cu vitele, marea problemă pentru el, și restul de 5 îi pune la muncă. Dorea copii mulți și nu se gândea că cele 8 brațe în afară de părinți nu aveau destul de muncit și nu găseau tot timpul de lucru nici în altă parte. Unii economiști se străduiesc să arate că pământul poate produce și nutri o populație dublă ca cea de azi, dar nu se gândesc că jumătate din populație umblă cu picioarele goale și insuficient îmbrăcată și nutrită.

Datoria conducătorilor este să vadă realitatea și să nu fie înșelați de cei care se plâng că ciocanul le-a făcut bătăături în podul palmei și cari, când aceștia sunt la conducere, sunt mai pretențioși ca alții: să chibzuiască de asemenea, asupra cheltuielilor și lefurilor exagerate, care nu fac decât să scumpească viața și să învrăjbească lupta dintre clase.

În toate conducerile, dar mai cu seamă în cele politice, economice și sociale, conducătorii trebuie să dea exemplu de cumpătare, de muncă, de chibzuință și de cinste.

Nu voi să zic, prin aceasta, că exemplele rele vin numai de sus. Vin multe și dela cei de jos. Nu e vorba să stabilim gradul de răspundere, în trecut, al fiecăruia, ci de a se ajunge să dispară neînțelegerile și lipsurile cât mai curând, prin măsurile ce trebuiesc luate la timp.

Problemele sociale cari cer rezolvarea imediată, sunt următoarele :

Pregătirea tineretului, din copilărie. Când intră în lupta vieții să fie oțelit și să aibă individualitatea lui, fără de care nu poate reuși.

Să aibă de muncă fiecare braț în cele 300 de zile lucrătoare ale anului.

Munca să fie plătită spre a aduce un traiu bun, a instrui copiii și a plăti rate la asigurări.

Să se organizeze aprovizionarea cu tot ce este necesar unei familii.

Locuințe pentru fiecare familie.

Cămine pentru lucrătorii trecători și pentru ucenici.

Școli de ucenici și de perfecționare a lucrătorilor.

Asigurările în contra boalei, invalidității, a bătrâneții și înmormântării. Este lucru știut că 90 % din populație și din toate clasele, nu au spiritul prevederii și de aceea trebuiesc siliți să se asigure.

Toate cele de mai sus sunt începute. Trebuiesc însă puse la punct. Principiul umanității este tot ce este mai înalt. El să nu fie dus peste limitele îngăduite dreptății, de oarece atunci devine din nefolositor, periculos.

COLECTIVITATEA

Revoluția franceză din 1789 a rupt lanțurile, care încătușau în sclavie și tiranie popoarele, proclamând „dreptul omului și suveranitatea poporului“, principii fundamentale ale unui popor liber.

Ideile morale și umanitare ca : libertate, egalitate și fraternitate au fost înțelese greșit la început, în cele

mai multe țări. Așa s'a întâmplat cu unele din principalele descoperiri geniale, cari, deși menite să aducă numai bine omenirii, unele din ele s'au întors, chiar în contra ei, devenind mijloace de distrugere și de chin ca : dinamita, aeroplanul și chiar radio. Numai și numai din cauza oamenilor, sau mai bine zis a colectivității. Invățămintele de tras sunt că numai omul este cauza tuturor relelor și suferințelor.

Când treburile țării merg rău, vina se aruncă, mai întotdeauna, asupra conducătorilor. De sigur aceștia poartă o mare parte a greșelilor, fie că nu au luat măsurile necesare la timp, fie că nu-și meritau locul, fie că nu au părăsit locul de conducere când au văzut că cei cu care lucrează nu-i înțeleg și nu-i ajută să oprească răul. Dar colectivitaea poartă tot atât de mare vină, dacă nu și mai mare, că nu a oprit la timp să desăvârșească unele greșeli ; ba unii i-au ajutat chiar la comiterea lor. Pilda cea mai bună o avem și la noi, când alegătorii au îngăduit și chiar au ajutat, ca între anii 1914—1938 să ia naștere cele 22 de partide. Unii nu așteptau decât ivirea lor ca să li se făgăduiască mai mult, sau să joace și ei un rol.

Conducătorii nu cad din cer. Ei sunt aleși de colectivitate, din sânul ei, deci cât valorează colectivitaea, valorează și conducerea.

Colectivitaea este motorul unei națiuni, iar conducătorii sunt cei care-i dau direcția ; deci colectivitaea are în mână mașina statului prin alegerea parlamentului, a consiliului județean și consiliului comunal, a consiliului camerei de comerț, a camerei muncii, a consiliului camerilor de industrie și a camerilor de comerț.

Dintre parlamentari se aleg miniștrii și mai toți demnitarii țării. Când colectivitaea nu își stăpânește pornirile, ea nu poate avea conducători buni. Ceea ce este mai trist, e că în orașe se înrădăcinează mai ușor ideile periculoase și prind mai mult făgăduelile. Acolo ar trebui să

fie o judecată mai serioasă. Se vede că poftele și nevoile întunecă multora dreapta rațiune. Cauza este că dese ori colectivitatea uită îndatoririle ce le are către semenii săi. Omul cel mai genial, fără ajutorul anturajului său și mai cu seamă al cetățenilor, nu poate înfăptui ce urmărește și bine s'a zis „că țara merge bine când cetățenii sunt sănătoși la minte și la suflet“.

Sociologul Hubert Lagardelle o spune destul de clar în cele ce urmează: „Societatea de mâine nu va mai putea fi o adunare incoerentă de indivizi, fără legături între ei, preocupați numai de a-și satisface dorințele egoiste, ci va trebui să fie organizată, unită și solidară.“

D. Kirițescu redă, după lucrarea unui alt francez, motivele pentru care Franța a trecut prin dezastrul din 1940, din pricina colectivității.

Iată aceste motive: „O oboseală excesivă, o epuizare a puterilor țării din cauza marilor sforțări și jertfe impuse de războiul trecut. O persistentă denatalitate. Slăbirea sentimentului religios. Pierderea progresivă a disciplinei sociale, a curajului și a demnității, dispariția caracterului. Pierderea gustului pentru efort, a dragostei și respectului pentru muncă, contagiunea leneviei, propăgată și încurajată ca un drept, goana crescândă după plăceri ușoare, năvala către mana statului. Intinderea alcoolismului, dezertarea de la țară. Unele din aceste scăderi s'au ivit și la alte popoare, amenințând cu scăderea universală a inteligenței și a moralei“.

În acest studiu am atins numai câteva din problemele de bază ale organizației noastre politice, culturale, economice și sociale.

Principiul care m'a călăuzit a fost pregătirea omului, specializarea conducătorilor și împiedicarea venirii la conducere a celor ce nu sunt la înălțimea situației încredințate. Pierderea din vedere a acestor condițiuni esențiale, a dus țara la dezastrul din 1940.

Problemele nu sunt noi. Sunt discutate de demult și

unele sunt puse în aplicare de zeci de ani. Este vorba să li se aducă îmbunătățirile cerute de nevoile timpului.

Politicește suntem țară monarhică, constituțională și democratică, având la bază dreptul omului și suveranitatea poporului. Trebuie să se părăsească de către unii concepția greșită, că existența noastră depinde de străinătate și nu de noi înșine. Să se urmărească cu atenție ceea ce se petrece în străinătate și să nu ia de acolo decât ceea ce constituie progres și concordă cu interesele noastre. Să nu ne îmbrăcăm cu vestimente care nu ni se potrivesc.

Parlamentul să reprezinte adevărata expresie a poporului. Aleșii să îndeplinească anumite condițiuni. Ei făuresc legile menite să aducă binele țării. Să fie la înălțimea însărcinării luate față de alegători și țară.

Administrația și tot cadrul statului să fie descentralizate. Descentralizarea să meargă până la cea din urmă comună. Pentru ca mecanismul statului să meargă bine, se cere ca aparatul funcționare să fie riguros selecționat, stabil și bine plătit. Să presteze 8—10 ore de muncă efectivă în cele 300 de zile lucrătoare ale anului. Formalitățile să fie simplificate și cetățeanul bine servit, dar să nu creadă că este la dispoziția administrației. Răspunderea să înceapă dela ministru până la cel din urmă om de serviciu și, cu cât îndeplinește o slujbă mai înaltă, cu atât răspunderea este mai mare. Conducerea să fie coordonată între toate organizațiile statului, ca să nuse bată cap în cap, provocând pierdere de timp și cheltueli inutile.

Radio și telefonul sunt mijlocul cel mai admirabil pus în serviciul administrației. Ele scurtează distanțele, economisesc timpul și înlătură cheltuelile, ducând dispozițiile în vârfuri de munți și în fundul văilor. Trebuie să i se acorde importanța și întrebuintarea cuvenită.

Meritul nu e numai al celor care emit ideile, ci cu mult mai mult al acelor care, punându-le în practică,

ajung scopul urmărit. Specialiști avem. Ei nu cer decât să fie puși la lucru, ascultați și ajutați. Am convins-gerea că vor corespunde pe deplin așteptărilor noastre.

Problemele culturale. Mai în toate țările problemele culturale au avut în vedere mai mult cunoștințele teoretice și s'a neglijat formarea caracterului, individualitatea și disciplina muncii tineretului. Nu s'a ținut seamă că mai toate relele vin de la om și deci trebuiesc înlăturate cauzele suferințelor, prin educarea insului și prin desbărarea din el, a tot ce este păgubitor lui și colectivității.

Pregătirea copilului începe prin educația și controlul primit de la părinți, pe urmă de la școlile pe care le urmează și mai târziu, odată intrat în viața practică, de la îndrumarea conducătorilor politici, culturali, economici și sociali. Programele trebuiesc revizuite și puse la nivelul vremurilor. Preocuparea aceasta este veche, căci iată ce scria Pestalozzi :

„Dacă lumea asta este plină de nătăngi, se știe că o datorăm absurdității cu care anii tinereții copiilor noștri sunt abătuți dela muncă și mânați spre cărți; și sigur, mizeria unei maturități lăncede a atâtor sumedenii de oameni, e pregătită de acea învățătură din anii copilăriei, a tinereții, care este îndreptată spre ce este străin, spre ce este nefolositor, spre ce nu este bun la nimic, spre ce nu se poate mistui, spre ce este unilateral și spre simplă parodie“.

Ideile bune pătrund încet în omenire. Trebuie timp ca oamenii să se decidă să le adopte și să iasă din făgașul în care au apucat. Profesorii să schimbe metodele de predare, să fie severi, însă să lege sufletește tineretul de ei și de învățământ; considerând pe profesori ca adevărații lor îndrumători și binevoitori.

Să se înmulțească universitățile, fără a numi noi profesori, pentru că în cele actuale sunt prea mulți. Școlile profesionale, tehnice și speciale, să se înmulțească și să

se răspândească în toate regiunile țării, mutându-se chiar din cele aglomerate, în anumite orașe. Să nu se mai admită profesorii suplinitori și ambulanți, să se interzică, sub pedeapsă, de a se face politică în școală. Aceasta a fost cauza pentru care s'a zăpăcit atâta tineret în ultimele decenii.

Am văzut ce înseamnă a face naționalism cu tineretul nepregătit și a sparge geamurile, căci după 40 de ani, când tineretul a fost pus la lucru, s'a constatat, din nenorocire, că nu era pregătit decât pentru pretenții cât mai mari și nu știa decât să critice și să dărâme ceea ce nu era în stare să clădească, sau să pună altceva în loc. Plata profesorilor trebuie să fie mai bună ca în trecut. Taxele școlare să fie suportabile și să se dea burse cât mai multe pentru elementele sărace și meritoase.

Țara noastră, după Grecia, este cea mai veche, care a înțeles principiile umanitare și morale ale creștinismului. A arătat că este un popor iubitor de cultură, dreptate și libertate. Înaintașii noștri au avut legături culturale și economice cu grecii și romanii cu mii de ani înainte. Săpăturile de la noi sunt dovada civilizației din trecut, care civilizație este mult mai veche decât a altor popoare, care se laudă cu civilizația lor astăzi și care pe atunci erau nomade, dacă nu sălbatece. Multe elemente lucrând împreună, pot aduce un traiu bun și mai liniștit omului. Cele mai importante sunt creșterea, educarea și pregătirea copilului. Părinții, școala și societatea le au în mână; după cum vor ști să le aplice, așa va fi și societatea ce lasă în urma lor.

Activitățile economice ca toate celelalte activități, au la bază munca bine coordonată, individul pregătit și muncă bine plătită. Din cauza neorganizării activităților, se pierd anual opt miliarde de ore. Satele sunt locuite de peste 82% din populația țării, din care cea mai mare parte nu lucrează efectiv cele 8—10 ore din cele 300

Brațele de muncă pentru a produce trebuesc pregătite. Să li se dea de lucru și plata muncii să fie în raport cu nevoile sociale, fixându-se chiar un minimum. În cele 6 luni de neactivitate a muncitorilor agricoli, să li se organizeze munca la domiciliu, sau în industriile regionale. Toate se pot face, dacă se iau măsurile necesare de către oameni destoinici și energici. Principiul este ca fiecare braț să aibă ce munci, iar cei ce nu muncesc să fie obligați pentru că societatea nu poate nutri paraziți. Deasemenea, nu e bin ca avuțiile să se acumuleze numai în câteva mâini și să fie prea mari. Cu cât sunt răspândite la mai mulți pe suprafața țării, cu atât este mai economic și social. Cu cât omul este mai mulțumit, cu atât are poftă mai mare de lucru, produce mai mult și e legat de pământ și semenii săi. Avuția unei țări o constituie puterea de muncă a populației sale. Omul ca să poată munci trebuie să fie sănătos, bine pregătit, disciplinat, liber, cu poftă de lucru și cu moralul ridicat. Poftea și moralul nu le poate avea decât dacă munca lui este plătită, atât încât să poată avea un trai bun și să-i asigure bătrânețele. Nerespectarea acestei condițiuni esențiale a adus la lupta dintre clasele sociale. Înălțarea acestor lupte stă în mâna conducătorilor politici, culturali, economici și sociali și în al doilea rând, în ajutorul și în înțelegerea colectivității, fără care cei mai geniali conducători nu pot face nimic. Colectivitatea nebazată pe armonia ce trebuie să domnească între capital muncă și conducere, nu poate fi liniștită și nu progresaază. Impăciuirea socială nu se poate ajunge decât, când individul pune individualitatea și libertatea sa în folosul colectivității și când se va pune stavilă setei de câștig a unor indivizi și a unor popoare. De acolo pleacă toate neînțelegerile și luptele sociale. După cum spunem, s'a dat foc la bumbac și s'a aruncat lapte în râuri când milioane de suflete nu se hrănesc suficient. Nu s'au luat măsuri la timp contra celor ce speculau mizeria și

lipsa. Acumularea averilor în mâini puține, este un pericol social, pe când averi mai mici, în mâini cât mai multe, aduc și ușurarea generală. Foamea îndeamnă pe om la fapte rele, spunea poporul chinez cu 20 de ani înainte de Iisus Christos și pentru că nu s'a luat în seamă de mulțime această înțelepciune, China a trecut și trece chiar azi prin mari mizerii și pericole.

Poporul care nu lucrează 8—10 ore efectiv în cele 300 de zile lucrătoare ale anului și nu a înțeles morala, cel mai mare bun câștigat de omenire prin civilizație, nu poate fi un popor sortit să ducă un traiu bun și o viață liniștită. În ceea ce privește populația la noi, față de suprafața țării și cu avuțiile solului și subsolului, poate fi cel puțin dublă, cu condiția ca fiecare braț să aibă de lucru și munca lui să fie plătită cât se cuvine. Principiile sociale cer ca societatea, adică colectivitatea să îngrijească de cei suferinzi de tot felul și tot acest principiu obligă pe fiecare individ să lucreze și să aibă disciplina muncii. Societatea nu poate nutri și suferi vițioși; aceștia trebuiesc puși la muncă și dacă nu înțeleg libertatea omului, să fie duși în coloniile de corecțiuni ale muncii.

Asigurările de boală, invaliditate, bătrânețe și înmormântare trebuiesc să fie obligatorii, pentru că, din nenorocire, sunt atâția care nu înțeleg însemnătatea lor și nu vor să strângă bani albi pentru zile negre. Asigurările sunt puntea de înfrățire între membrii colectivității.

Experiența trecutului arată că pentru a aplica complet un program, este nevoie de cel puțin două generații. Oamenii se pot schimba, programul însă rămâne același, bine înțeles cu modificările inerente evoluției, continuarea aplicării mergând înainte. Cine a condus oameni și a trecut pe la conducerea statului, cunoaște greutățile și înțelege ce voesc să spun. Când guvernele și oamenii se schimbă la 2—3 ani, sau chiar la 40 de zile, cum se ajunsese la noi în perioada din 1938—1944, nu se

poate înfăptui nimic serios și durabil. Nu este ușor să se convingă și să se disciplineze o generație, pentru ca să se desbارة de a vedea toate numai prin prisma intereselor ei și de a o face să țină seama de nevoile țarei și ale colectivității.

La noi se critică mult. Critica obiectivă este chiar necesară. Să nu fie însă făcută pe nedrept și cu patimă. Controlul nemulțumirilor colectivității îl au alegătorii prin parlamentarii aleși, adică prin reprezentanții suveranității poporului. Parlamentarii făuresc legile, din mijlocul lor se aleg miniștrii, care supraveghează aplicarea legilor și bunul mers al statului. Dacă alegătorii și conducătorii nu sunt la înălțimea lor, mare parte din vină cade asupra colectivității. Se și zice că „conducătorii sunt expresia colectivității și cetățenii sunt opera conducătorilor”. Colectivitatea, din punct de vedere social, are îndatorirea să ceară parlamentarilor și conducătorilor să creeze instituțiile și să facă organizațiile cari să asigure liniștea și mulțumirea colectivității. Asigurările sunt organizațiile de protecție ale individului și pentru că sunt puțini care le înțeleg, s'a ajuns la ideea că este nevoie să fie obligatorie. Necesitatea asigurărilor s'a văzut că trebuie să se întindă și la animale, nu numai din punct de vedere material, ci și omenesc. Eu și de sigur mulți alții, treceam la pensie vitele când îmbătrânesc. Vitele nu mai muncesc, ele sunt hrănite și îngrijite, ca să moară liniștite pe pământul muncit și rodit de ele zeci de ani. Greșala comisă de colectivitate în ultimii 40 de ani, este că mulți au părăsit tradiția și calea bătătorită. Au părăsit credința din vremea când cuvântul valora mai mult decât zapisul și mai mult decât aurul. În acest crez au fost crescute generațiile păstrătoare cu sfințenie a pământului strămoșesc și înfăptuitoare de fapte mari, deși țară mică, cele de la 1821, 1848, 1859, 1866, 1877, 1913, și 1916-18, când s'a încoronat opera lor prin întregirea hotarelor țării și strângerea la un loc a tuturor românilor, marele ideal al fiecărui suflet românesc. Cetățenii.

în ultimul timp, s'au lăsat să fie înșelați de cei fără experiență și nepregătiți. Aceștia ne-au dus la dezastrul din 1940 cu urmările lui. Colectivitatea de la noi și din alte părți, poartă o mare vină fiindcă nu a înțeles înaltul spirit de acum 156 ani când s'a proclamat dreptul omului și suveranitatea poporului.

Inchei prin cuvintele spuse de Mihail Kogălniceanu în anii 1840—1850 în revista *Dacia Literară* :

„Strămoșii noștri într'adevăr primeau pe străini, îi îmbrățișau, ușa lor era întotdeauna deschisă nemernicilor și drumeților, fără a-i întreba cine sunt, de unde vin, însă ei nu împingeau pe compatrioții lor nu aruncau tot ce este pământean, ca să alerge cum facem noi după mode, obiceiuri și oameni străini. Erau mândri de obârșia și naționalitatea lor. Numai cele străine sunt bune, frumoase și plăcute. Cele vechi, cele pământești, cele strămoșești sunt acte, abuzuri, catahristmuri obiceiuri și nărăviri. Toți eugeniștii noștri știu franțuzește, unii și nemțește, mai toți cunosc literatura acestor națiuni, mai ales pe romancieri. Care oare sunt aceia, care cunosc limba și literatura românească. Cum sunt așa cu ajective către literatura nației lor, care singură poate să le dea idee de faptele strămoșilor lor, de obiceiurile țării, de gustul și duhul național“.

Iată cum judeca generația de la 1848.

Acestea sunt în linii generale învățămintele culese de generațiile noastre. Le lăsăm generațiilor actuale și viitoare, cu urarea să facă mai bine ca noi și să pună la pasul vremii, ceea ce a rămas înapoi, pentru că este o lege a naturii, care arată că nimic nu este veșnic, că totul este evolutiv și că nimic nu se poate face cu salturi mai mari decât le permite timpul și oamenii.

Ianuarie 1941.

Acest studiu este făcut în 1941 și n'am putut să-l public în perioada de dictatură dela 1938—44, când drepturile omului erau încătuse și cugetarea suprimată.

ARTICOLE PUBLICATE
IN ZIARE

BUGETUL MICULUI AGRICULTOR

Omenirea întreagă se luptă azi pentru aşezarea societăţii pe noi baze politice, economice şi sociale.

O ţară nu poate fi liniştită şi nu poate face faţă evenimentelor externe, dacă înăuntru nu domneşte buna înţelegere între toate clasele sociale şi activităţile sale. La această linişte nu se ajunge decât dacă fiecare braţ şi fiecare minte are de lucru şi dacă din muncă îi rămâne atâta cât poate duce o viaţă omenească, el şi familia lui.

Cu cât lipsa de lucru creşte, cu atât munca este mai nedrept plătită şi cu cât disproporţia de câştig dintre diferitele activităţi devine mai mare, cu atât se sapă şi se adânceşte prăpastia.

Neînţelegerea unora, setea de câştig a altora au făcut ca ura să prindă rădăcini şi pericolul să devină tot mai mare.

Prin aceste câteva rânduri, caut să arăt care este minimum-ul necesar unei modeste familii de agricultori, compusă din 5 membri. Am ales clasa rurală, pentru că ea reprezintă 80 % din populaţia ţării noastre, pentru că este aceea, a cărei muncă este cea mai puţin plătită şi, pentru că mărirea standardului ei de viaţă nu aduce după sine scumpirea vieţii celorlalte clase.

Acum 15 ani, în studiul meu „Organizarea muncii agricole“, am dovedit că minimum-ul de trai al unei asemenea familii ar fi de circa 70—80.000 lei anual, adică 6—7.000 lei lunar sau circa 200 de lei pe zi. Cum însă, în plugărie nu se munceşte, în cel mai bun caz decât 220 zile pe an, trebuie să câştige circa 360 lei pe

zi. Cu cât copiii se măresc și stau în casa părinților lor, cheltuielile se mai scad cu sumele ce copiii le câștigă la rândul lor. Dacă familia nu are copii, bugetul se reduce la circa 50.000 lei pe an sau la circa 230 lei pe zi.

Azi, după 15 ani, se verifică, că bugetul este același, chiar cu tendința de a se mări cu cât familia urcă spre un grad mai înalt de civilizație și de viață mai bună. Acest buget poate părea unora că este prea mare. Desigur, dacă rămânem la fărâmițarea și la producția de azi a pământului, dacă milioanele de brațe nu se întrebuintează zi de zi și dacă nu ne organizăm ca produsele agricole să capete adevărata lor valoare, acest buget nu se poate echilibra și nerealizându-se un echilibru, starea spericuloasă de mizerie continuă.

Ca întotdeauna și de data aceasta, mă mulțumesc cu mai puțin, nu sunt de concepția să se sară dela piciorul gol la pantoful de lac, dela obială la ciorapul de mătase și dela o cămașe, care când se spală purtătorul stă gol, la cămașa de olandă. Societatea nu poate fi liniștită și să lucreze cu poftă, decât când munca fiecărui membru al ei este răsplătită și îi asigură un trai bun.

Care este, în zilele noastre, venitul unui gospodar agricol? Care este venitul capitalului plasat în exploatarea agricole? Nu trece de 2—3%. Cu atât nu se poate trăi. Cauzele acestei stări de lucruri sunt știute, problema este, cum ieșim din ea?

Poate fi liniștită 80% din populația țării când munca lor nu le asigură ziua de mâine pentru ei și familiile lor?

Poate fi agricultorul liniștit când opinca s'a urcat dela 50 lei la 300 lei, cămașa dela 60 lei la 350 lei; iar grâul dela 40.000 lei vagonul s'a urcat abia la 80.000 lei vagonul? Poate trăi și poate fi mulțumit unul, care și-a plasat capitalul în agricultură și nu îi produce decât 2—3% câștig, pe când în alte îndeletniciri câștigul se urcă dela 150% până la 1140%? Asemenea dispropor-

ție și stare de lucru trebuie să înceteze și să se întroneze armonia între activități.

Starea aceasta s'ar îmbunătăți, dacă s'ar ajunge ca agricultorul să câștige cât de puțin, dar să câștige ceva, în cele 5—6 luni de iarnă și în zilele de ploaie, când nu se lucrează la câmp.

Susțin cu toată tăria, că această problemă se rezolvă chiar mâine, dacă s'ar da în mâinile celor ce o cunosc.

Liniștea sufletească și pofta de muncă nu se va recăpăta până ce nu se va ajunge ca familia modestului agricultor să aibă un venit de circa 80.000 lei anual. Acest buget va oscila în sus sau în jos, după mersul social și economic al alcătuirii sociale de mâine. Odată rezolvită problema standardului de viață a celor 80 % din populație, se va deslega mai ușor aceeași problemă și pentru celelalte clase și activități. Agricultura producând alimentele și materiile prime necesare omului, se stabilește un punct de plecare și de culcul pentru celelalte îndeletniciri și nu se merge în necunoscut.

Trebuie să înlăturăm, cât mai este timp, un pericol, care crește din zi în zi precum și credința, că agricultorul este exploatat de celelalte activități, care nu reprezintă nici 20 %.

Acest pericol există de mult și nu se iau măsurile radicale eficace de înlăturare. Suntem datori să o facem cât mai curând. Să nu ne mulțumim numai cu dorințe. Trebuie lecuită, boala și se poate lecu.

Să se pornească la treabă, să se ajute cei ce se străduiesc să facă bine. Să ieșim din păcatele din trecut și de azi, când se critică tot ce este bun din invidie și pentru că nu este făcut de ei, deși nu se pune nimic mai bun în loc.

Românul este legat de pământ, rabdă foame și neodihnă și totuși nu se desparte de văile și dealurile unde a copilarit.

Totuși orice lucru și orice răbdare are un sfârșit. Suntem datori cu toții să ușurăm viața semenilor noștri și să întărim temelia țării.

Februarie 1941 („Universul“).

ROMANIZAREA

Acum 50 de ani, citeam o cuvântare a d-lui A. C. Cuza, ținută în Camera Deputaților, prin care arăta pericolul că elementul românesc este înlocuit de cel străin în toate îndeletnicirile și mai ales în meserii.

Documentele noastre ne arată că, în 1830—32 erau în București 3269 negustori, meseriași și mici industriași, din care numai câțiva erau macedoneni, armeni, greci și evrei. Peste 99% erau români neaoși, pe când, în zilele noastre din 40 de miliarde investite în întreprinderi industriale numai un miliard șase sute milioane lei este capital românesc. Aceste întreprinderi întrebuințează 219.000 funcționari streini și numai 39.000 români, deși legea de încurajarea industriei din 1887, făcută de Ion C. Brătianu obliga pe cei ce se folosesc de încurajare, să aibă 75% români. În comerț și alte activități, situația este la fel ca și în industrie.

Dacă am ajuns la această stare de lucruri, vina nu o purtăm decât noi românii, iar nu streinii cum caută să interpreteze unii. Streinii nu ocupă în genere decât locul liber sau unde au fost chemați.

Marea noastră vină datează de peste 100 de ani, iar în ultimele decenii, răul s'a adâncit mai mult, pentru că mulți din români considerau comerțul, meseriile și industriile ca ceva înjositor. Copiii negustorilor și meseriașilor nu urmau îndeletnicirea părinților lor, pentru că le era rușine de ea. Pe de altă parte, copiii proprietarilor, preoților, învățătorilor și gospodarilor înstăriți nu se îndreptau spre negoț și meserii, ci preferau să fie

avocați, funcționari, profesori, preoți sau învățători. Drumul greșit și goana după funcționarism s'a constatat de multe vreme, căci de mai bine de 70—80 de ani se spunea că „Românul se naște bursier, trăește funcționar și moare pensionar“.. Cercetând trecutul, se poate vedea grija ce purtau cei de atunci ca să îndemne tineretul către profesionism, iar nu numai către funcționarism.

Acum 60 de ani, copiii cari urmau școala comercială, școala de meserii și chiar cea de agricultură, erau socotiți inferiori, pe când realitatea era alta și la mulți le era rușine să se înscrie în aceste școli.

Greșala s'a continuat până acum câțiva ani, când pentru a îndemna pe copii la școlile profesionale li s'a schimbat numele în licee, adică să se prindă elevii cu arcanul, în loc să vină cu plăcere sau cu dragoste de meseria lor. Cred că este și vina profesorilor, căroră le este rușine să fie la altă școală decât aceea, care poartă numele de liceu sau universitate.

Este un ansamblu de greșeli ale părinților, că nu au știut să arate drumul ce trebuie să apuce odraslele lor, ale profesorilor, care nu au dezvoltat în elevi dragostea și idealul îndeletnicirilor lor și, în fine, ale unor conducători politici, care nu au luat măsuri să se ajute elementul românesc.

Streinii veniți de peste nouă mări și nouă țări s'au așezat nestingheriți la noi și prin diferite mijloace au căpătat anumite avantagii, pe când mulți români nu au isbutit să le obțină.

Străinii au fost încurajați și îmbrățișați de mulți. Cum încerca, însă, un român sau un grup de români să înjghebeze ceva li se puneau fel de fel de obstacole și nu aveau nici un ajutor din partea conducătorilor vieții noastre economice. Dacă nu săreau pe ei, cel puțin îi criticau și îi descurajau.

Regele Carol I voind să dea un exemplu, a deschis un magazin unde se desfăceau produsele Domeniilor Co-

roanei. Nimie mai natural și pildă mai bună. Nici această frumoasă faptă nu a scăpat să nu fie criticată.

Cu asemenea mentalitate a părinților, a profesorilor, a conducătorilor politici și a unei asemenea societăți nu se îndreaptă lucrurile. Vorbim și ne văităm de 60—70 de ani, dar vom rămâne tot în starea aceasta încă multă vreme, dacă nu ne vom schimba mentalitatea și nu se vor lua măsuri drastice și eficace.

Românizarea nu se face peste noapte, dacă voim să realizăm ceva trainic și folositor țării. În primul rând, se cere să se pună omul pregătit la locul lui, altfel se compromite o faptă bună. Avem chiar astăzi instituții românești, care nu dau roadele corespunzătoare scopului pentru care au fost înființate, din cauza oamenilor care le conduc.

S'a plecat pe calea românizării și bine s'a făcut. Eu o cer de 35 de ani să se facă cu chibzuială și energie, altfel rezultatul va fi dureros, dacă nu chiar periculos.

Scriu aceste rânduri pentru cei care cântăresc cuvintele, fără amănunte și sunt pătrunși de gravitatea momentului social, economic și politic, prin care trece țara.

Aprilie 1941. („Universul”).

PROBLEMA SALARIILOR

În toate țările ca și la noi se discută minimum-ul de salarii. Este problema cea mai vitală și care cere o rezolvire cât mai neîntârziată. Deslegarea ei nu este ușoară, din cauza lipsei de înțelegere a oamenilor. Mulți miniștri de finanțe au fost dornici să asigure un standard de viață ridicat funcționarilor și lucrătorilor. Nu au putut s'o facă, pentru că de câte ori au cerut funcționarilor, să reducă și să simplifice formalitățile care târăgănesc și supără publicul, apelul lor a fost zadarnic. Dimpotrivă formalitățile s'au înmulțit, cheltuielile au sporit iar lefurile în multe cazuri deveneau mici, din

pricina scumpirei vieții și orele de lucru se împuținau pe motive puțin temeinice, unele servicii ajungând să presteze trei patru ore de lucru efectiv, în loc de 8—10 din cele 12 ale zilei.

Prin ore suplimentare și diferite comisii, unii funcționari, puțini la număr, e drept, își creaseră 1—3 lefuri pe lună, ceea ce a adus fierbere și nemulțumiri printre colegii lor.

Vina o mai poartă și mulți conducători ai statului, care neputând rezista cererilor, au numit noi funcționari. Zilele trecute ascultam într'unul din oficiile P. T. T. din București discutând două funcționare despre greutățile lor familiale. Una se plângea că a trebuit să angajeze o servitoare cu 3000 lei pe lună, plus mâncare, casă etc. Se ridica totul la cinci mii de lei cel puțin. Leafa funcționarei era de 6000. Le-am întrebat:

— E bine să lași copilul pe mâna servitoarei?

Au răspuns:

— Nu. Eram fericite când se zvonea că femeile măritate vor fi scoase din serviciu. Aș pleca astăzi după 10 ani de slujbă, dacă leafa soțului meu ar fi mărită cu 2000 lei lunar.

Aceasta este tragedia în care ne sbatem astăzi.

Trebue să recunoaștem că 90 % din lefurile funcționarilor de stat sunt sub minimum unui traiu omenesc. Mai trebue însă recunoscut, că 95 % din funcționari și lucrători, nu au puterea de a-și înfrâna plăcerile și pornirile, care le creiază nevoi inutile. Oricine are dreptul să facă lux și plăceri, în raport însă cu câștigul, situația socială și vârsta. Societatea nu este datoră să plătească abuzurile și nesocotințele fiecăruia.

Pe la 1900 inginerul începea cu 400—500 lei lunar. Trăia bine, ducea viață civilizată și mulți puneau ceva la o parte, pentru că erau oameni cu socoteală. Nu-i copleșeau patimile, plăcerile și ambițiile. Nu de mult îmi povestea un funcționar, că un coleg al său care se

trăgea din părinți onorabili și modești dela țară, se plângea că nu poate trăi fără 100.000 lei pe lună.

Mă gândeam, ce distanță de ieri până azi.

O mare greșală s'a mai făcut, că atunci când era nevoie de noi dări și economii, funcționarii și pensionarii au fost cei mai loviți, fără a se face discernământul. Dacă leașa lor le satisface nevoile normale ale vieții. Un semn al vremii care mă îngrijorează este, că se repetă o greșală din trecut, însă în sens invers. Să mă explic.

Au fost timpuri, când capitalul exploata munca; azi este pornirea ca munca să exploateze capitalul. Se uită însă că dacă capitalul ar dispărea, mulți n'ar mai avea pâinea pe a doua zi, iar civilizația s'ar nărui. Nedreptatea nu este bună și face același rău ori de unde ar veni.

Din contra, prin unire și ajutorare reciprocă se poate ajunge la un traiu mai bun și la o viață mai ușoară. Munca trebuie răsplătită după cantitatea și calitatea ei. Lefurile și câștigurile trebuiesc revizuite, puse pe temelii drepte și morale, așa cere așezarea politică, socială și economică a unei țări.

Oricât s'ar urca lefurile și salariile, dacă nu se mărește producția, care eținește viața, dacă fiecare bogat sau sărac nu-și restrânge cheltuelile în limitele venitului, orice strădanie este zadarnică.

Producția nu se poate mări, dacă producătorul nu-și scoate cheltuelile și nu-i rămâne un câștig, care să-i asigure un standard de viață normal. Deasemenea producția nu poate exista, dacă se distruge capitalul, temelia ei.

Aprilie 1942. „(Universul“).

BUCUREȘTI

Recensământul făcut de Oficiul Central de Româ-nizare arată că în Oltenia, Muntenia, Dobrogea și Moldova sunt 3295 întreprinderi particulare, care au cerut

prelungirea termenului de românizare; iar în București, sunt 3888, adică mai mult decât în România veche. Statistica ar fi fost complectă, dacă ar fi arătat și numărul tuturor elementelor, care nu sunt autohtone, române, ortodoxe și greco-catolice, iar nu numai ale evreilor. La cât se ridică salariile, diurnele, tantiemele, dividendele, participările, etc., pe cap de român și pe cap de străin. Numai așa se va ști cu cât participă elementul autohton la viața economică a țării sale. Aceasta pentru că știu un caz — ca acesta mai sunt multe — când un director străin al unei societăți, pe a cărei firmă era scris „românescă“ era plătit cu 24.000.000 lei anual pe când leafa a 500 de funcționari, din aceeași societate abia se ridica la această sumă. În acel timp tineri ingineri români căutau de lucru și când au avut norocul să găsească loc acolo, erau plătiți cu 3—5000 lei pe lună, mai puțin ca portarul, tot străin.

Datele ne arată că mai toate activitățile s'au așezat la București. S'a molipsit și viața economică de boala centralizării, ca și autoritățile statului. Aglomerarea orașelor a început să pună pe gânduri pe mulți oameni politici, sociali și economici din multe țări. Caută mijloace de a le descongiona și a împiedica extinderea. Mulți teoreticieni și urbaniști susțin că orașele nu trebuesc să fie mai mari de 100—200.000 locuitori. Mai toți susțin orașele de 20—50.000 locuitori. Industriile să nu fie instalate în orașe, să aibă cartierul lor cât mai depăntat în centre mai mici, viața este mai ușoară.

Ce caută să se instaleze în București atelierele centrale ale căilor ferate române, cu atâtea mii de lucrători? Este mai normal ca locomotiva sau vagonul, să fie reparate la atelierul cel mai apropiat de locul unde s'a defectat și să nu fie târite la sute de kilometri. Atelierele de 100—200 de lucrători au făcut proba, că merg bine, dacă inginerii stau lângă ele. Tendința la noi este de a veni toată lumea la oraș. Exemplul cel mai clasic

este al medicilor, când sunt în București 3000 pe când în restul țării numai 5000.

Cauzele sunt știute. Forurile de îndrumare nu și-au făcut datoria: părinții, școala și îndrumătorii politici, sociali și economici. De pe băncile școalelor practice au eșit funcționari. Absolvenții școalelor de moașe, menaj profesionale, agricultură, meserie, etc., în loc să fie ocupate la cele ce au învățat și pentru care a cheltuit statul, umplu ministerele și autoritățile de tot felul.

Publicațiile de specialitate scot în evidență, că nu avem destule elemente pregătite ca să înlocuiască pe evrei. Este natural să nu avem, când patronii întreprinderilor nu-i primeau în serviciu, sau dacă îi primeau îi țineau în serviciile fără importanță și la muncă brută. S'a dat semnalul de mai multe decenii, că sunt întreprinderi ce aveau 98% străini; iar consiliile de administrație nu aveau urechi de auzit.

Pentru că meseriile particulare cer 8—12 ore de lucru efectiv, zi de zi, și de multe ori și în zilele de sărbătoare, a făcut pe mulți să le ocolească și să prefere funcțiunile ușoare și fără răspundere.

Ca să revenim la București, vedem, că cele 3395 de întreprinderi care au cerut prelungirea termenului de românizare ocupă 143.225 de persoane, pe când cele 3499 de întreprinderi din întreaga țară ocupă 58.012, deci de două ori mai puțin ca Bucureștii. Fără să mai socotim întreprinderile curat românești și altele deși străine nu au fost trecute în statistici.

Cele de mai sus ne arată neapărata nevoie de a se revizui organizarea tuturor activităților din București, de a se împânzi toată țara cu elementele de valoare — și avem multe, — creînd focare de cultură și de energie românească acolo unde este nevoie de lumina și destoinicia lor.

REVIZUIREA PLANULUI NOSTRU AGRICOL

Sporirea producției la hectar preocupă de multe decenii pe agricultorii noștri. Producție mai mare înseamnă muncă, investiții și cheltueli, care cheltueli sunt cu prisosință acoperite, dacă produsele se desfac la prețuri bune. De preț atârână orice progres al exploatărilor agricole și tocmai prețul nu a găsit deslegarea. Această problemă trebuie soluționată cu orice chip și cât mai curând.

Imprejurările din ultimii 70 de ani cu mici intervale, au fost vitrege pentru agricultori. Am apucat timpuri când se vindea grâu, ca aurul, cu 5 lei sută de kilograme, perechea de boi cu 100 de lei, vaca cu 25 lei, puii de găină cu 25 bani, oul cu 5 bani, untul topit cu doi lei kg., iar ziua de lucru se plătea în unele locuri cu 30 bani cu mâncarea omului. În asemenea condițiuni ce rămânea agricultorului pentru înzestrări și ameliorări? Totuși acum 42 de ani se pornise un mare curent pentru a se trece dela agricultura extensivă la cea intensivă și la industrializarea celor mai multe materii prime produse de ea. Se punea mare nădejde în foloasele băncilor populare, a obștiilor și a cooperativelor de tot felul. Pe atunci s'au construit cuptoare de uscat fructe și zarzavaturi, s'au instalat fabrici de conserve pentru carne, legume și fructe. De oarece consumul intern nu aprecia asemenea produse și fiindcă nu se găsiseră piețe de desfacere peste hotare, multe din ele după puțini ani au închis obloanele, pentru ca unele să le deschidă în zilele noastre, când produsele au fost plătite cât se cuvine. Aceeași soartă au avut-o creșterea găndacilor de mătase, a păsărilor și a vitelor.

Greșala trecutului ca și a prezentului este că se stăruie în culturi, care nu răsplătesc munca plugarului. Plătim cu zece vagoane de cereale un vagon de articole in-

dustriale, din care cea mai mare parte din ele s'ar putea produce la noi.

Pentru a face în viitor agricultura mai rentabilă și a-i mări producția trebuie ca furajele să se urce dela 700.000 ha, la cel puțin 850.000 ha., plantele alimentare dela 500.000 la 900.000 și plantele industriale dela 500 mii la 1.000.000 ha.

Câtă vreme populația noastră are nevoie de îmbrăcăminte și ca să nu atârne de import, ar fi o mare greșală să nu ajungem cât de curând la cultura a 300.000 ha, de bumbac, 150.000 de cânepă și 100.000 de in.

Este nevoie de asemenea să se urce și suprafața furajelor la 850.000 ha., fasolea la 100.000, cartofii la 300.000 mazărea la 200.000 și orezul la 150.000 etc.

Trecând la culturi mai rentabile și întemeind în interiorul țării industriile care prelucreează materiile prime și procură uneltele și mașinile agricole, numai atunci se va putea desvolta și mări producția la hectar. Experiența celor 60 de ani din urmă cred că ne-a lăsat multe învățăminte, de care e bine să se ție seamă, și anume că o țară trebuie să-și așeze temelia pe cele patru mari grupuri de industrii, formând baza economică și socială și anume: industriile alimentare, cele de îmbrăcăminte, de construcții și cele de unelte și mașini agricole, organizând în acelaș timp și desfacerea. Mai susțin unii și azi, că nu se poate întemeia o industrie, dacă nu se găsește materia primă în țară. Timpul a dovedit că este o idee greșită, căci multe țări care nu posedă bumbac, lână, păr și aduc minereuri din altă parte, au totuși fabrici prospere de pânzeturi, stofe, mașini și unelte. Ele au trebuit să le întemeieze pentru a da de lucru brațelor de muncă și de a plasa capitalurile disponibile. Pentru noi problema este și mai ușoară, de oarece avem materii prime și minereuri, care cer a fi prelucrate, avem brațe ce umblă după muncă, economii de plasat, ce s'adună în fiecare an și combustibilul necesar care de multe ori se

desface pe prețuri derizorii. Nu producem ca să intrăm în concurență cu alte țări producătoare pe piețele mondiale. Mărfurile ne trebuiesc pentru înzestrarea agriculturii, industriei și comerțului românesc. Munca națională trebuie să câștige atât, încât să poată avea un standard de viață mai ridicat și să asigure boala, invaliditatea și bătrânețea muncitorilor.

Producția nu se poate mări decât dacă prețul mărfii plătește munca, și pentru a ajunge la acest scop este nevoie de a se revizui planul activității noastre agricole, industriale și comerciale.

Noembrie 1943 („Universul“).

SCRISOARE

București, 15 Noembrie 1942.

Domnule Trandafir,

Specialiștii susțin că valea Oltului este cea mai bună pentru eleștee de pește și bazine pentru cultura orezului. Pe acolo curg isvoare, care se pot aduna, iar dacă nu sunt, se aduce apa prin canale din Olt.

Dorința mea este ca fiecare comună dela Casa-Veche la Dudu să aibă eleșteul ei cu pește, care produce venit comunei și hrană pentru săteni. Munca nu e grea și cheltuiala mică, o poate face oricine. Pogonul cultivat cu orez produce 30 la 100 mii lei.

Dacă ne va ajuta Dumnezeu în primăvară, voi aduce un inginer specialist, care să studieze ce se poate face pe valea Oltului.

Sfătuește-te cu locuitorii din sat și cu toți uniți, într'un singur gând, să începeți lucrările, pentru care copiii d-voastră vă vor binecuvânta.

Dacă vă decideți să începeți ceva, cereți camerei agricole și prefecturei, să puie în studiu acele lucrări. Se vor pune în valoare zăvoarele, prundurile, se vor seca mlaș-

tinele, săiurile și orice pământuri pierdute azi în lunca Oltului.

Va fi un șir de eleștee și canale care vor aduna apele de pe 120 km. de la Casa-Veche la Dudu.

Satele și locuitorii lor nu se vor ridica, decât prin muncă și bună chibzuială.

Acum este iarnă, aveți destul timp să vă puneți la cale toate cele ce sunt de folos.

Oamenii să pună cânepă, in și bumbac în primăvara viitoare.

Să-mi spuneți și mie, vă rog, ce ați hotărît.

Vă doresc sănătate și tot binele,

AL. ALIMANEȘTIANU

Președintele Partidului Național-Liberal din Olt.

RADIO IN ORGANIZAREA STATULUI

Intrebuințarea radioului a devenit cel mai practic și eficient mijloc de comunicare. Prin el se scurtează spațiul și timpul.

Radio trebuie introdus în toate administrațiile și instituțiile statului. Poșta, telegraful, telefonul, șoselele, circulația, etc., vor fi astfel mult ușurate. Ordinele se vor transmite mai repede, iar măsurile pot fi luate imediat. Sute și sute de kilometri vor fi scurtate și în colțurile cele mai ascunse ale munților dispozițiile vor ajunge în câteva secunde, pe când în zilele noastre, luni de-a rândul aceste localități stau izolate.

Cred că nu mai există nimeni, care să nu fie convins, că nici o activitate nu poate merge bine, dacă mecanismul țării, adică : aplicarea legilor, respectarea lor și liniștea nu domnesc și nu funcționează normal. Acestea cer execuție și control, zi de zi și minut de minut. Radio este mijlocul cel mai bun, în vremurile noastre, pentru a ajunge la acest scop. Bâjbăelile și întârzierile sunt rădăcinile de care suferă în genere bunul mers al unui stat.

Dacă mecanismul administrativ funcționează cum trebuie, se economisește 60% din timp și cheltueli, iar populația este ferită de multe neajunsuri și neplăceri.

Trecutul ne-a dovedit că multe măsuri bune n'au dat rezultatul dorit; ba unele au ajuns la efect contrariu, numai din cauză că nu s'au luat măsurile necesare de a se pune în aplicare.

Pentru a fi siguri de reușita acestei organizații, trebuie luate măsuri, înainte de a se pune în aplicare:

Să se înființeze fabrici pentru aparate de radio, de acumulatori, baterii, lămpi, stații de încărcare, în fiecare județ, pe centre cât mai apropiate, crearea atelierelor ambulante pe automobil pentru controlul și reparația aparatelor în fiecare județ, școală-atelier pentru repararea aparatelor, școală pentru formarea funcționarilor care manipulează aparatele și primesc ordinele date prin radio, fixarea orelor și programul de transmitere, registrul unde se transcriu dispozițiunile date prin radio și care va forma în viitor unul din dosarele cele mai importante. Controlul de funcționare să fie pe cât se poate mai sever.

Mă opresc aci, deoarece această chestiune trebuie dată pe mâna specialiștilor, care să studieze măsurile de luat înainte de a se pune în aplicare și să îndemne în acelaș timp pe cei în drept să înfăptuiască această organizație cât mai curând. Orice întârziere pricinuește pagube statului, județului și comunelor.

Radio, în afară de întrebuințarea lui în administrația statului, poate servi tuturor celorlalte activități. Ministerul instrucției, al culturii, al lucrărilor publice și mai ales al agriculturii, ar avea la dispoziție instrumentul cel mai desăvârșit. Cât timp, câte deplasări, câte aglomerații și câte cheltueli nu s'ar economisi! Căile ferate, navigația, automobilul și acum în urmă aeroplanul au adus mari servicii circulației și transporturilor față de întrebuințarea calului și a boului. Radio mai poate fi

întrebuințat și ca mijloc de răspândire, fiind ascultat în acelaș timp de milioane de oameni. Țările ce vor ști să se folosească de acest admirabil mijloc de transmitere, vor face de sigur pași de neînchipuit pe tărâmul administrativ, cultural, economic și social.

Decembrie 1942 („Universul“).

PLANUL AGRICOL ȘI INDUSTRIAL

Suntem în preajma secerișului. Se impune alcătuirea planului de culturi pentru campania 1943—44. La alcătuirea acestui plan, atât ministerul agriculturii cât și fiecare exploatare în parte trebuie să țină seamă de consumul intern și de produsele ce se desfac cu preț peste graniță, pentru că din valoarea lor se plătesc mărfurile ce suntem siliți să importăm. Mai trebuesc avute în vedere încă două probleme de mare importanță pentru noi și anume: Prea marea fărâmițare a pământului și lungul timp dela Noembrie la Martie de puțină activitate a plugarului. Din cauza fărâmițării pământului s'a ajuns ca circa 1.500.000 de gospodari, să nu mai poată avea vitele și inventariul absolut necesar unei bune exploatare. Lunile de iarnă ocupă prea puțin chiar pe capul de familie, pe când cele 2—3 brațe ale copiilor stau și consumă fără nici o activitate. Pentru a se ocupa brațele zi de zi și oră cu oră, trebuie trecut fără întârziere dela agricultura extensivă la cea intensivă. Populația are nevoie de hrană și pe lângă cereale trebuesc mărite suprafețele cultivate cu plante alimentare. Având nevoie de îmbrăcăminte, de încălțăminte, să se extindă semănăturile cu plante industriale. De asemenea sănătatea publică bazându-se pe igienă. hrană, locuință și medicamente, să se cultive plante medicinale.

O agricultură nu se concepe fără creșterea vitelor și a păsărilor, deci să se desvolte suprafețele cu furajere.

Culturile ce se fac azi în cea mai mare parte a țării,

chiar în timpul dela Martie la Noembrie, nu ocupă zi de zi și oră de oră pe plugar. Orică oră pierdută este o pagubă pentru individ și pentru economia generală a țării.

Proprietatea mare, care producea mai mult la hectar, a scăzut la 8 0/0. A trebuit să se ajungă acolo, căci așa cereau interesele sociale și naționale ale țării. Exproprierea s'a făcut pe principiul că pământul îndeplinește o funcție socială; deci cel ce-l stăpânește, este nu numai în interesul lui să-l muncească bine; el are însă și îndatorirea economică și socială să producă mult, eficient și de bună calitate.

Zilele trecute treceam cu trenul spre Timișoara. Recolta între Pitești și Costești era mai bună ca de obicei cu mult însă sub nivelul recoltei acestui an bine cultivat. Totuși se vedea și anul acesta lipsa unei griji pentru o muncă bine făcută.

De zeci de ani se stoarce din acest pământ tot ce poate da, fără a-i da în schimb îngrășăminte sau odihna necesară. Cu 16 ani în urmă, Vintilă Brătianu a cerut ministerului agriculturii, să se dea gratis îngrășăminte la câte douăzeci de plugari mai gospodari din 20 de comune din patru județe unde pământul este mai sărac. Între ele era și regiunea aceasta. Se căuta să se arate prin fapte ce însemnează îngrășămintea și munca bine făcută. Totuși au trecut ani peste ani și mulți nu s'au pătruns de ceea ce trebuie să facă. Se impun măsuri de luat în această chestiune. În anul acela ministerul agriculturii nu a putut avea decât câteva sute vagoane de îngrășăminte chimice, de oarece fabrica vânduse în Grecia 3500 de vagoane. Grecii hrăneau pământul și culturile agățate pe coastele de pe dealurile pleșuve și sărace de acolo cu îngrășăminte de la noi, pe când aici multe pământuri secătuite stau părăsite.

Planul agricol trebuie să meargă mână în mână cu un plan industrial. Agricultorii nu pot lucra bine pământul

întrebuințat și ca mijloc de răspândire, fiind ascultat în acelaș timp de milioane de oameni. Țările ce vor ști să se folosească de acest admirabil mijloc de transmitere, vor face de sigur pași de neînchipuit pe tărâmul administrativ, cultural, economic și social.

Decembrie 1942 („Universul“).

PLANUL AGRICOL ȘI INDUSTRIAL

Suntem în preajma secerișului. Se impune alcătuirea planului de culturi pentru campania 1943—44. La alcătuirea acestui plan, atât ministerul agriculturii cât și fiecare exploatare în parte trebuie să țină seamă de consumul intern și de produsele ce se desfac cu preț peste graniță, pentru că din valoarea lor se plătesc mărfurile ce suntem siliți să importăm. Mai trebuiesc avute în vedere încă două probleme de mare importanță pentru noi și anume: Prea marea fărâmițare a pământului și lungul timp dela Noembrie la Martie de puțină activitate a plugarului. Din cauza fărâmițării pământului s'a ajuns ca circa 1.500.000 de gospodari, să nu mai poată avea vitele și inventariul absolut necesar unei bune exploatarei. Lunile de iarnă ocupă prea puțin chiar pe capul de familie, pe când cele 2—3 brațe ale copiilor stau și consumă fără nici o activitate. Pentru a se ocupa brațele zi de zi și oră cu oră, trebuie trecut fără întârziere dela agricultura extensivă la cea intensivă. Populația are nevoie de hrană și pe lângă cereale trebuiesc mărite suprafețele cultivate cu plante alimentare. Având nevoie de îmbrăcăminte, de încălțăminte, să se extindă semănăturile cu plante industriale. De asemenea sănătatea publică bazându-se pe igienă, hrană, locuință și medicamente, să se cultive plante medicinale.

O agricultură nu se concepe fără creșterea vitelor și a păsărilor, deci să se desvolte suprafețele cu furajere.

Culturile ce se fac azi în cea mai mare parte a țării,

chiar în timpul dela Martie la Noembrie, nu ocupă zi de zi și oră de oră pe plugar. Orice oră pierdută este o pagubă pentru individ și pentru economia generală a țării.

Proprietatea mare, care producea mai mult la hectar, a scăzut la 8 %. A trebuit să se ajungă acolo, căci așa cereau interesele sociale și naționale ale țării. Exproprierea s'a făcut pe principiul că pământul îndeplinește o funcție socială; deci cel ce-l stăpânește, este nu numai în interesul lui să-l muncească bine; el are însă și îndatorirea economică și socială să producă mult, eficient și de bună calitate.

Zilele trecute treceam cu trenul spre Timișoara. Recolta între Pitești și Costești era mai bună ca de obicei cu mult însă sub nivelul recoltei acestui an bine cultivat. Totuși se vedea și anul acesta lipsa unei griji pentru o muncă bine făcută.

De zeci de ani se stoarce din acest pământ tot ce poate da, fără a-i da în schimb îngrășăminte sau odihna necesară. Cu 16 ani în urmă, Vintilă Brătianu a cerut ministerului agriculturii, să se dea gratis îngrășăminte la câte douăzeci de plugari mai gospodari din 20 de comune din patru județe unde pământul este mai sărac. Între ele era și regiunea aceasta. Se căuta să se arate prin fapte ce însemnează îngrășămintea și munca bine făcută. Totuși au trecut ani peste ani și mulți nu s'au pătruns de ceea ce trebuie să facă. Se impun măsuri de luat în această chestiune. În anul acela ministerul agriculturii nu a putut avea decât câteva sute vagoane de îngrășăminte chimice, de oarece fabrica vânduse în Grecia 3500 de vagoane. Grecii hrăneau pământul și culturile agățate pe coastele de pe dealurile pleșuve și sărace de acolo cu îngrășăminte de la noi, pe când aici multe pământuri secătuite stau părăsite.

Planul agricol trebuie să meargă mână în mână cu un plan industrial. Agricultorii nu pot lucra bine pământul

fără vite, unelte, mașini și credit. În ceea ce privește meseriile și industriile în legătură cu furnizarea inventarului agricol, nu li s'a dat atențiunea cuvenită. Ea este temelia muncii și orice sacrificiu ar cere, trebuie făcut pentru folosul general al țării. Din an în an, argicultorii vor fi forțați, de concurența mondială, să întrebuițeze unelte și mașini mai perfecționate, care înlocuesc munca omenească și brațele devin libere. Populația rurală fiind mai prolifică acest surplus se mărește din an în an. Pentru a le ocupa trebuie să cultivăm suprafețe mai mari cu plante cerând mai multe zile de lucru și aducând un profit mai mare.

Meseriile, industria și comerțul au menirea să ocupe brațele rămase disponibile la sat. Organizând aceasta ar aduce și marele folos că s'ar produce în țară mărfuri pe care le importăm și a căror materie primă o avem. S'ar descongestia sau în orice caz, s'ar împiedica aglomerarea orașelor, dând de lucru chiar în sate sau în regiuni apropiate. Să nu se uite că 92% din proprietate este în mâna micii exploatare din care jumătate din populația țării ce o muncește nu-și poate agonisi un traiu pentru un standard de viață mai ridicat. Se poate ajunge acolo de oarece avem materii prime, combustibil, mână de lucru și chiar capital. Am susținut și susțin că pentru întreprinderile bine conduse se găsesc capitaluri și la noi.

Populația agricolă alcătuește patru părți din cinci ale țării. Aceasta arată grijă ce trebuie să avem pentru agricultori. Una din primele griji este întemeierea industriilor, care procură instrumentele, mașinile și produsele pe care se razimă cultura pământului.

Timpurile prin care trecem cer ca fiecare verigă a lanțului care alcătuește viața politică, economică, socială a unui stat, să fie cât mai sănătoasă și să fie legate între ele, spre a fi mai puternice.

Planul de cultură trebuie alcătuit în așa fel încât munca agricultorului să fie răsplătită și prețurile produselor să

poată ține piept jocului liber al ofertei și al cererei. Se poate ajunge acolo punând în aplicare lozîncă poporului român: „Prin mintea și prin brațele noastre“.

Iulie 1943. („Universul“).

RISIPĂ ȘI NEPREGĂTIRE

Anul acesta a fost în câteva regiuni din țară o recoltă de caise extraordinară. În multe localități s'au vândut cu 5—6 lei kilogramul, pe când în București se desfăceau în prăvălii, chioșcuri și pe stradă, în același timp, cu 60—100 lei. Fructele, împreună cu legumele constituiesc timp de 9—10 luni ale anului, alimentele cele mai igienice și necesare populațiunei noastre. Sunt sigur că în satele unde s'au dat caisele la porci, sunt puține case unde se găsesc borcane cu magiun sau câteva kilograme fructe uscate, dacă nu în cuptor, cel puțin la soare, cum făceau buncii noștri. Ne-am lenevit, ne-am învățat să vie totul deagata.

Aceasta dovedește că nu este destul să se îndemne la plantarea pomilor fructiferi sau la întinderea grădinilor de zarzavat, fără a nu se lua măsurile necesare pentru ca munca producătorului să fie răsplătită, iar consumatorul să nu plătească prea scump. Neluându-se aceste măsuri și nefăcându-se organizațiile necesare, se descumulează producătorul în paguba consumatorului.

Se întâmplă ceea ce s'a petrecut cu cânepa, inul, bo-rangicul, ricina, etc., când producătorii stăteau cu marfa în magazie și nu întreba nimeni de ea, deși locuitorii țării aveau nevoie de ele.

Cultura fructelor și a zarzavaturilor cuprinde: culegere, selecționare, păstrare, împachetare, transport, des-facere, cuptoare de uscat, cazane de fiert, fabrici de con-serve, pivniți, magazii, centre de colectare, frigorifere în orașele de desfacere și dacă se exportează, în punctele sau porturile de expediere. O bună valorificare mai cere-

zahăr, tablă, carton, borcane, unelte, mașini, instalații etc. Cuptorul de uscat fructe, zarzavat și cazanele de fiert nu trebuie să lipsească din cele mai multe comune din țară. Aici este rolul cooperăției, al asociațiilor și al obștilor. Aceste organizații dacă ar fi bine alcătuite, ar avea de lucru de la coacerea cireșelor, a legumelor și până toamna târziu.

Fără asemenea organizări multe din produsele noastre se irosesc și miliarde se risipesc de pomană. Puțini își dau seama de venitul pe care le-ar avea țara din cei 2.400.000.000 litri lapte de vacă (afară de cel de oaie, capră, bivoliță) a căror valoare la prețurile actuale trece peste 100.000.000.000 lei. Câte zeci de mii de energii nu și-ar câștiga viața muncind în această îndeletnicire?

De 60 de ani aud spunându-se că străinii ne copleșesc și ne iau tot câștigul; ceeace este adevărat.

Se discută academicește, însă măsuri nu se iau.

Tristul adevăr s'a constatat cu ocazia naționalizării activităților românești, când s'au găsit puține elemente pregătite și specializate. Cei mai mulți din tinerii noștri eșiți de pe băncile școalelor profesionale, nu se duc la cariera pentru care au fost pregătiți și pentru care statul a cheltuit atâția bani prin contribuția cetățenilor.

Găsim licențiați, bacalaureați sau absolvenți ai școalelor profesionale și chiar moașe și infirmiere mai cu seamă, mărinind numărul funcționarilor în ministerele instrucției, al industriei, al sănătății, al cooperăției, în loc să fie trimiși chiar de ministerul respectiv, la îndeletnicirile pentru care au fost pregătiți.

Mai toți aceștia strigă împotriva străinilor, dar nu se duc să facă ceeace fac ei. Acolo însă, se cere muncă, pregătire, energie și pedesupra răbdare. Citeam zilele trecute că se primesc în posturile de pretor licențiați în litere și Academia de Comerț. Notați Academia de Comerț — și fug de profesiunea ce și-au ales-o. Preferă slujbe ușoare, unde se plâng de leafă și evită pe cele

care le-ar aduce venit mai mare, fiindcă le-ar cere muncă și răspundere.

Vina o poartă părinții, pentru că nu știu să pregătească și să îndrumeze copiii.

Am citit în Universul un fapt îmbucurător că două licențiate în litere și o absolventă de conservator au deschis o băcănie, și pentru că se ocupă cu interes de meseria lor, le merge foarte bine. Învățămintele ce trebuiesc trase sunt că școlile de agricultură, de meserii, de industrie, profesionale, de comerț și căminele de tot felul, să-și alcătuiască în așa fel programele, ca elementele ce ies de pe băncile lor, să meargă în profesiunile alese, și la muncă activă, iar nu să încline spre funcționarism. Nu este destul să se plângă că li se ia pâinea din gură de streini, ci trebuie să se înfigă la ocupațiile productive, depunând o muncă stăruitoare, care să întrecă pe străini. Numai așa vom pune stavilă risipei și vom câștiga locurile pe care ni le-au ocupat alții din cauza nepregătirii noastre.

Septembrie 1943. („Universul”).

CASA BĂTRÂNEȚEI

Mulți dintre oameni, bărbați și femei, în ultimii ani ai vieții lor nu au cămin, copii sau rude, unde să-și sfârșească zilele. Societatea este deci datoră să ia măsuri ca aceste ființe să nu moară în mizerie și suferințe. Călea de a le veni în ajutor, este crearea unei instituții: „Casa Bătrâneței”.

La început se va înființa numai în capitalele de județ sau mai bine spre a nu se aglomera orașele, într'altă localitate din județ. Cu timpul, când se vor înmulți numărul lor, casele să fie cât mai aproape de locurile unde au trăit și poate unde mai au rude. Acolo bătrânii și invalizii se găsească un pat, în care să-și odihnească trupul și să-și aline suferințele de la sfârșitul vieții.

Această organizație socială, absolut necesară, să nu sperie pe nimeni, căci dacă s'ar revizui organizarea noastră de stat și s'ar controla anumite instituțiuni, se vor găsi mijloacele pentru a se spori lefurile unor categorii de funcționari și de a se înființa Casa Bătrâneței. În afară de aceasta, s'a dovedit că românul este milos și că-l ating suferințele altora. Soldații și populația noastră au rupt din bucata lor de pâine, ca s'o dea celor în suferință, chiar când erau prizonieri ai armatelor inamice. Românul este darnic, însă cere ca darurile lui să se ducă acolo unde trebuie și pentru ce au fost date.

Casa Bătrâneței se poate începe imediat, de către stat în colaborare cu județul, comuna și instituțiile existente. Acestea trebuiesc să lucreze împreună, iar nu să tragă una la dreapta și alta la stânga sau să ia dispoziții dăunătoare bunului mers.

Sunt de părere și chiar este absolut necesar, ca fiecare fiu al țării, bărbat sau femeie, începând de la vârsta când poate avea o capacitate contributivă, dacă nu urmează o școală sau nu este un ucenic, să plătească o dare, cu gradație după vârstă și venit în folosul colectivității. Dacă fiecare ar fi prevăzător și societatea ar fi în așa fel organizată, ca orice braț să aibă de lucru zi de zi, iar munca să fie astfel plătită, ca să poată duce un traiu omenesc, civilizat, dar nu luxos și să aibă asigurată întreținerea familiei, creșterea copiilor, boala, șomajul, invaliditatea, bătrânețea și înmormântarea, atunci nu ar mai fi nevoie de contribuția colectivității.

Cum însă natura a lăsat și ființe anormale și cele mai multe neprevăzătoare, societatea este datoră să ia anumite măsuri, începând de la grădina de copii până la azilul de bătrânețe, precum și casele de corecțiune și coloniile de muncă, pentru a obliga pe cei leneși să lucreze și să nu aștepte numai mila statului.

Casa Bătrâneței va fi și un mijloc ca bătrânii și inva-

lizii să lucreze zi de zi când sunt sănătoși și pot lucra, spre a le trece de urît și a le procura distracții.

Casa Bătrâneței se poate începe cât mai curând, mai cu seamă în aceste momente de frământări și prefaceri sociale, adică dacă se va ține seama de eternul principiu : „Să ai îndrăzneală în cele bine chibzuite“.

Noembrie 1944. („Viitorul”).

SALARIILE

Problema remunerării muncii, pentru ca salariile să fie la nivelul standardului de viață, preocupă guvernele tuturor țărilor. Când conducătorii politici, economici și sociali vor ajunge, să pună de acord salariile cu nevoile vieții omului, atunci vor dispărea multe din lipsurile și neînțelegerile sociale, spre folosul omenirii.

Nu de mult ascultam discuția unui plutonier cu un șofer. Plutonierul se plângea că nu-i ajunge leafa, căci, deși face mari economii, nu o poate scoate la capăt. Plutonierul era un om cumsecade, totuși, când lua leafa, înainte de a veni acasă, trecea să-și achite ca un om cinstit, datoria făcută în cursul lunii la cârciumar.

Șoferul i-a răspuns, cu bunul simț al românului, că degeaba se ridică salariile, dacă la fiecare urcare, lucrurile, absolut necesare vieții, se scumpesc imediat. Dacă ți s'ar face leafa de 50.000 lei lunar, tot nu ți-ar ajunge, dacă pâinea ar costa 100 lei, cămașa 6000 lei, ghetele 20.000 lei, carnea 1000 lei, untul 2800 lei, și așa mai departe. Acum 30 de ani eram plătit cu 200 lei pe lună și nu-mi lipsea nimic, trăind mai bine ca acum când am 18.000 lei lunar. Ne învărtim într'un cerc vîrtos. Când se cer 4000 lei pe o jumătate de zi, pe când se plătea în trecut 200 lei, se pot efteni lucrurile, când cheltuelile urcă prețul lor ?

Ascultând această conversație m'am bucurat, nu știu pentru a câtea oară în viața mea, de sănătoasa judecată a poporului nostru. Mă gândeam cât de simplu a con-

cretizat șoferul o problemă care preocupă pe atâți oameni politici, economiști și sociologi. În logica lui strânsă a vrut să arate plutonierului, că atâta vreme cât nu se stabilește un echilibru între costul de producție și prețul de vânzare al mărfii și nu se împiedică ca o activitate să exploateze pe celelalte, nedreptățile nu vor dispărea. Cu alte cuvinte, salariile să nu fie mai mici decât minimum absolut necesar vieții unei familii. Aceasta atârână însă pe lângă mărirea salariului și de cumpătarea în consumație a fiecărui om.

Diferențele prea mari între salariu și între câștiguri, revoltă pe bună dreptate elementele muncitoare și pe consumator.

Desechilibrul provine din faptul că s'a nesocotit raportul just ce trebuie ținut între muncă, producție și prețul de desfacere, precum și dese schimbări ale prețurilor.

Desechilibrul mai provine și de acolo, că plata muncii și fixarea prețului nu au plecat dela un punct comun de pornire pentru toate categoriile, puncte așezate pe o linie orizontală, pentru ca remunerarea să se urce pe o linie verticală în raport cu puterea de randament, de specializare și calitate.

În organizația vieții politice, economice și sociale de azi, nu s'a ținut destul seama de acest principiu primordial și a oscilat când într-o parte când în alta, după cum puterea a fost a unora sau a altora.

În rezumat, oricât s'ar urca salariile, dacă nu există un echilibru între muncă, producție și preț, pe de o parte și cumpătarea consumatorilor pe de altă parte, viața, în loc să se efiținească, se scumpește, iar salariile sunt iluzorii, și nemulțumirile vor continua să existe. Deci totul depinde numai și numai de oameni.

NE TREBUE LINIȘTE

Popoarele, ca să poată ajunge la o stare de progres și de mulțumire socială, au nevoie de liniște. Liniștea nu poate dăinui decât dacă fiecare braț și fiecare minte are ce lucra în cele trei sute de zile lucrătoare ale anului câte 8—10 ore zilnic, dacă munca este plătită la nivelul standardului de viață, ca pe lângă un traiu bun cetățeanul să-și crească copiii și să-și plătească taxele la asigurările de boală, invaliditate, bătrânețe și înmormântare, la care trebuie să contribuie atât bogatul cât și săracul.

Munca să asigure omului un traiu bun, fără lux, cum este pornirea celor mai mulți, care nu se gândesc la ziua de mâine. Deseori, tocmai aceștia sunt cei ce strigă mai tare în contra nedreptăților sociale, din nenorocire existente. Spre liniștirea tuturor, ele trebuiesc înlăturate.

Munca, însoțită de cumpătare și prevederea sunt temelii armoniei sociale. Ele sunt pietrele fundamentale ale unei bune și cuminți organizații politice și sociale. Fără liniște, fără muncă și fără prevedere, nici individul și nici popoarele nu pot prospera.

Elementele în mâna cărora stau condițiile esențiale și determinante bunului traiu al popoarelor sunt următoarele :

Părinții, care prin creșterea și educarea copiilor le insuflă principiile fundamentale din decursul vieții ;

Școala, care desvoltă și scoate în evidență importanța principiilor de traiu sub multiplele lor forme, în special ale individului ;

Conducătorii politici, culturali, economici și sociali, care îndrumază, controlează și ajută indivizii în sec-toarele lor de activitate și

Colectivitatea, care prin principii morale și sănătoase elimină din sânul ei elementele anormale și periculoase.

În ultimele decenii s'a trecut prin multe rătăcirii și greutăți. Ele se datoresc în mare parte faptului că nu

s'a ținut seamă în destul de condițiile de mai sus, absolut necesare liniștei sociale.

Toate aceste probleme s'au atacat până acum cu prea multă timiditate și mai toate au fost nestudiate complet. S'au imitat alte țări și nu s'au avut în deajuns în vedere condițiile noastre interioare, adică ne-am îmbrăcat într'o haină nepotrivită nouă.

Partidul liberal, în suta de ani dela existența lui, le-a frământat și le-a adus la lumina zilei. El a luminat poporul prin mii de școli, a ridicat țăranul prin cele trei exproprieri și învățământul agricol și profesional prin ridicarea materială a orașelor, ajutând meseriile, creind industriile și instituțiile de credit de tot felul și punând mare preț pe muncă și asigurările sociale.

Trăim în vremuri de mari prefaceri. Omenirea se află la o răscruce. În clipele când ea se reîntoarce la dreptul omului și al libertății, ni se cere să luăm imediat măsurile necesare ca să nu mai fie țara înșelată de improvizați și demagogi, deoarece am suferit destul în anii din urmă din pricina lor.

Omul și popoarele nu trăesc din făgădueli ce nu se pot realiza.

Septembrie 1944. („Viitorul“).

